

ARGIA

1987 Martxoa 8 — L urtea — 1.141. zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

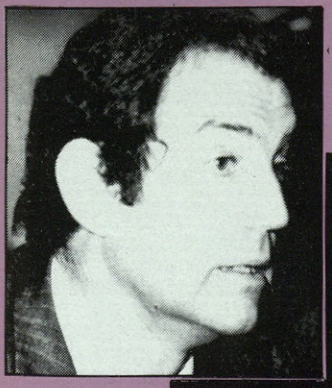
EKOLOGIA:

**Triskantza berria
Nafarroako
mendietan**

NAZIOARTEKOA:

**Abdallah,
zeinek
irabazi du?**

**Estatu arabiarrek,
batasuna eta
norberekeriaren
artean**

POLITIKA:

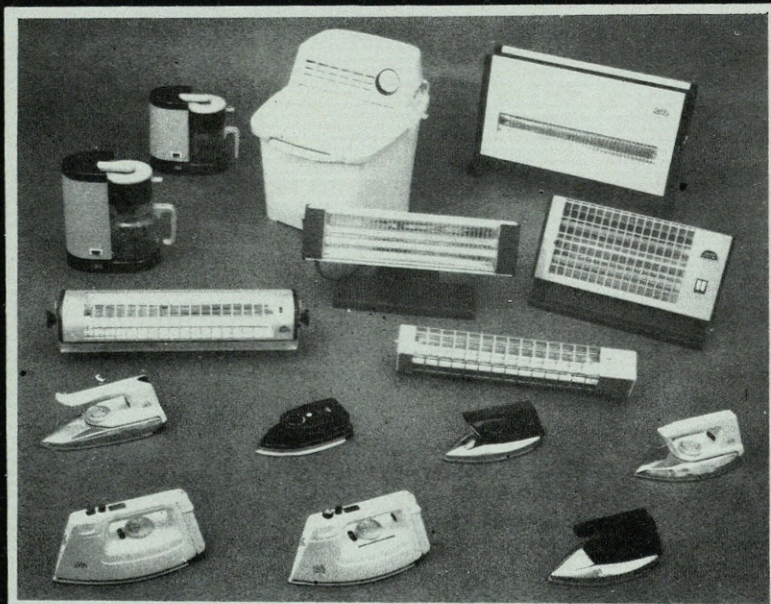
**Karlos
Garaikoetxearekin
elkarritzeta**

DOSSIERRA:

**MARTXOAK 8,
EMAKUMEAK
MOLDEAK
APURTU NAHIEAN**

Gure elektragailuak

JATA

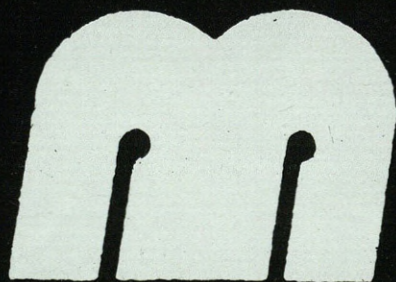
JATA

Helburua...

...lehenak izatea.

EIBAR ELEKTROGAILUAK L.E.A.
 Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
 195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

1.139. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Txomin hil da, Ezker Abertzalearen ardatz bat. **I.Z.**
 14.— Eta goiz hartan Euskadi osoa zegoen Gasteiza begira. **I. Zubiondo.**
 16.— Garaikoetxearekin elkarrizketa. **I.Z.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Estatu arabiarak, batasuna eta nobreakeraren artean. **P. Sastre.**
 21.— Abdallah: zeinek irabazi du? **A. Bizkarro.**

ERREPORTAIK

- 22.— Günter Wallraff, ahots gabetuen ahotza. **P. Urzelai.**
 24.— Etxeberria: «Ogasunari lehen maila dagokio». **I. Camino.**
 27.— Triskantza berria Nafarroako mendietan.
 30.— EHU-UPV: greba espero da.
 31.— Feminismoak era diferentek agertzen ditu. **Dossier.**

KULTURA

- 37.— Kultur ataria. **Sabin.**
 46.— Kukubiltok obra berria aurkeztu du. **Pakos.**
 48.— Altsasun hasi zen Nafarroako Bertsolari Txapelketa. **Zal-dubi.**
 50.— «Eclipse» estreinatu da Donostian. **D. Zuazalde.**
 51.— «Irradaka» dantza zaharra berreskuratu da. **P. Unzueta.**

ETA BESTE

- 52.— Bozeoa: Euskal Herria harrobia da oraindik ere. **M. Mendizabal.**
 55.— Bertsok: Bertsolaritza = Eromena.
 48.— Denborapasak.
 50.— Azkena: **J. Azurmendi.**

Une politikoaren kronika eta bere ondoan Karlos Garaikoetxearekin egindako elkarrizketa eskaintzen ditugu aste honetako politika sailean. Bi orritako elkarrizketan zehar lehendakari-ohiak eskaintzen du PNV-PSOE tratuaaren balorazioa, berak Gasteizko parlamentuan esan zituenen esplikazioak bezala. Baina azken orduko berri batek hartu die gaina horiei: Txomin Iturbe Abasolo hil da Aljerian. Txominek Euskal Herriaren azken hogeitazko historian suposatu duenaren balantze urjentziatzko bat egin du Iñaki Zubiondok. **13. orrialdean.**

Martxoaren 8a gainean dugula, aurtengoan emakumeen prolematikaren aipamenaz gain feminismoak Euskadin bizi dituen bide ezberdinen panorama marraztu nahi izan dugu horretarako espres burututako dossier baten bidez. Talde eta prolematika ezberdinak, feminismoaren eta honek Euskadin duen papera ulertzeko modu diferentek, beren eboluzioak... ARGIAko ekipa bat aritu da azterketan, Laura Mintegi buru zuela. **31. orrialdetik** aurrera.

Estatu arabiarren arteko batasuna eta eta Abdallah-en kasoa dira aste honetako nazioarteko sailean aztergai. Lehenak mundu mailako politikagintzan interes berezia du, eta zer esanik ez guretzat: Euskaditik gertu dago Magreb. Abdallah-ren epaiketa eta zigorrak segidarik ere izan du etorkizunean. Hori, eta Libanoko laberintzo konprenitzeko hainbat pista aurreratzen digu Pablo Sastrek. **18. orrialdean.**

Nafarroako Bertsolari Txapelketa Altsasun hasi zen pasa den igandean, eta hurrengo hiru igandetan jokatu dira gainerako kanporaketa saioak. Lehenengo saio horri buruz informazio interesgarria dakarkigu Zaldubik. **48. orrialdean.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elsoegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoa, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoa, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitate: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behe. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sarlak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
 Ipar Euskal Herria.....360 libera.
 Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
 Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
 Airez.....11.000 pezeta.

MARTXOA 8 MARTXOA 14

martxoaren 15ean
ilbete

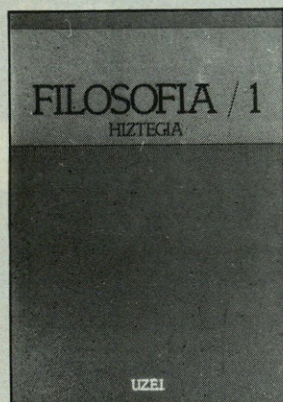
mareak: (martxoaren 8an)
gora: 11.40 eta 00.22
behera: 05.08 eta 17.39

eguzkia: (martxoaren 8an)
irten: 06.37
sartu: 18.15

(ordulariaren ordutan)

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

Titulua: Filosofi hiztegia, 2 tomo

Egilea: Uzei

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 1.249 orrialde bien artean, 3.000 peztu bi aleak.

Ez da hau Uzeik argitaratzen duen lehen lana filosofian alorrean, beste sei tomo tera izan bait dituzte onekero. Oraingo argitalpen bikoitz hau aurreko lan horren luzapena da eta beti ere behin behinkotasunerako esparruan ihardunez, lehendik egin dagoen material hori osatu eta aberastara dator. Dituen mugen barruan, 24 lankideren 8 urtetako eskarmentua bederen berekin du.

Hiztegi honek bi zati ditu:

— Lehenengo tomoa, gorputz tematikoari dagokiona, eta hemen hiru mailetako artikulua aurkitzen dira. Guztira 20 artikulua luze daude eta lehen mailakoan artean eta hauek, filosofiari buruzko ikuspegi orokorra eskaintzen dute. Eskolak eta korranteak datoz artikulua hauetan: Presokratikoa, Helenismoa, Marxismoa, fenomenologia, Neopositibismoa etabar.

— Bigarren mailakoan filosofia funtsezkoztat jotzen diren 180 kontzepturen azalpena ematen da.

— Hirugarren mailakoan 1.250 dira eta hauetan, labor-labor eta definizio gisa, hainbat kontzeptu nahiz autore desberdinen berri ematen da.

— Bigarren tomoa osoki lexikoak hartzen du. Honek halaber, hiru zutabe ditu:

— Euskara-espainiera-frantsesa eta 9.150 sarrekin

— Espainiera-euskara eta 7.939 sarrekin

— Frantsesa-euskara eta 7.800 sarrekin.

Zutabe horietako bakoitzari bere autonomia eman zaio eta praktikan, hiru hiztegi bezala dira. Lexikoa finkatzeko orduan, filosofiaz lehendik idatzita dagoena hartu da kontuan. Zentzu honetan, esan behar da euskal iturrietatik jasotako 12.650 eko fitzegia osatu dela.

Ez da hala eta guztiz espezialistentzat egin den hiztegia. Zerbait apalagoa egin nahi izan da. Filosofia, alorrez mugatua ez denez eta ideien historiarekin nolabait bat egiten dutenez, kultura orokorrari lotua dago. Horregatik, kulturaz jantzia den edonorri dagokio neurri batean filosofiaren mundua. Hala ere, filosofi hiztegi honen eskarbiderik handiena irakaskuntzan dago dudarik gabe.

Hiztegia kaleratzeak ez du suposatzen, besterik gabe, ez hizkera eta ez lexikoaren arazoa konpontzen denik, laguntza bat besterik ez bait da. Orain kaleratzen den hiztegi filosofiko honek jarraipen emankorra eman dezan, erabili behar da. Eta honek noski, eguneroko konpromisua eskatzen die

zeregin honetan ihardunaldiei. Hemendik aurrekoa da, bada, garrantzizkoena.

Titulua: Zirtzilak / Kristalezko begia

Egilea: Alfonso R. Castela.

Euskaratzailea: Koldo Izagirre

Argitaletxea: Susa

Ezaugarriak: 64 o., 450. pzta.

Ez da apostu makala Susa argitaletxeak eskuartein ibili duela oraingoan! Castela galego haundiaren lau liburu batera argitaratzea dugu apostu hori, eta horrek berez suposatzen duena: orain arte atzerriko idazle batez egin izan den euskal edizio exhaustiboa. Besteokin izango gara aurrerantzean. Gaurko, lehenbiziko tomoa aukeratu dugu, hain zuzen ere, Koldo Izagirre euskaratzaile izan duen liburukia. Bertan bi liburu: «Kristalezko begia» eta «Zirtzilak».

Bietatik lehena duela hamar bat urte argitaratua zegoen, baina agortua ere aspalditik. Gainera, alderatu ondoren frogatu ahal izan dugunez, itzulpen hura eta oraingoaren artean alde handia dago, dudarik ez Koldok lan berezia egin dutela ipuin luze honen berregokitze lanean. Jakina denez, ipuin honetan eskeleto baten oroitzapenak kondatzen zaizkigu, umore beltzaren bitartez munduari buruzko ironia fina marraztuz.

«Zirtzilak» bost ipuin dira, eta nahiz eta garai desberdinetan eginak, halako batasun bat gordetzen dute heuren artean. Bost ipuin hauek, «Kristalezko begia»rekin batera, Castela haundiaren narrazio labu-

rren mundua deskubritzen digute, bere galegismo kutsu haundiarekin, baina panfletoa baino harago joateko sentiberatasuna ere agerian geratzen delarik. Merez du Castelaoren inguruko saio hau bultzatzea, eta hurrengo batetan ere saio beraren inguruan arituko gara.

Aldizkariaren izena: Isilik
Ezaugarriak: Hilabeteroko aldizkaria, 7. zenbakia, 50 orrialde, 300 peztu.

Pedagogiazko gaia aztertzen du Isilik aldizkariak. Hilabete honetan, komunikabideen gaia azaltzen zaigu, irratia bereziki. Hauek eragin pedagogiko ikaragarria izan ahal dute eta. Aldizkariak esperientzi esberdinak kontatzen dizkigu. Hona hemen ateratzen diren artikuluen kopurua:

- Komunikabidea
- Irratia eta eskola
- Irratia eta hezkuntza
- Aho-biko ezpata
- Mahai ingurua: esperientzi ezberdinak
- Teatro lantzen
- Oriko «Zaraguetan» ikastola
- Borda-eskolak
- Haur berezien eskolatzear
- Inguru giroari buruzko inkesta
- Haur literaturaren txokoa
- Memori gutuna
- Haur txokoa
- Olerki xorta.

KULTUR
IKUSPEGIAK

ASTE HONETAN NABARMEN

Joxe Austin soldadu izan zenekoa

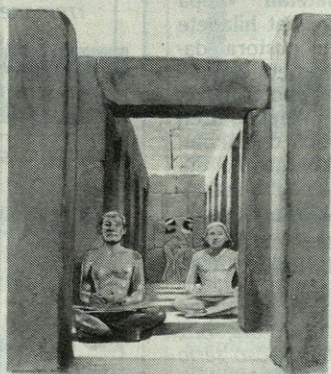
Titulua: Kultur ikuspegiak
Egilea: Francisco Aranzabal Lamarain
Argitaletxea: egilea bera
Ezaugarriak: 105 orrialde, 300 peza.

Bere bizitzako urte pila Bartzelonan pasa ondoren, berriro ere itzuli da bere herrira Patxi Aranzabal. Urte pila unibertsitatean klaseak ematen pasa ta gero, gure hizkuntzan zer edo zer ateratzea erabaki zuen eta hona hemen emaitza. Liburuak bere idea pertsonalak erakusten dizkigu: izadia, gizakia, gizona, filosofia... hots bizitzaren zenbait gai orokor.

Gizakiari eta izadiari buruzko summa labur bat izan nahi du beraz liburu honek. Bertan izadiko legeek ematen dute abiapuntua, gizabanakoaren erabakiaren garrantziaz jabeturik, Adler-en ikuspegiari paper nagusia ematen zaio. Horretatik, edertasunera iragaiten da Francisco Aranzabal maisua, azkenik emakumearen irudiari ere bere tokia bilatu nahi zaiolarik. Guzti hori azaltzeko, ikuspegi guztiz desberdinak agertzen dira, oso modu eskematiko baina exhaustiboan. Argitaratzailea egilea bera dela dirudi, eta kemen haundiko gizon honek irakurtzea merezi duela ez luke inork dudarik egin behar. Zer gutxiago!

MANU
MILITARI

Joxe Austin Arrieta

euskal literatura-elaberria

ELKAR

Titulua: Manu militar
Egilea: Joxe Austin Arrieta
Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: 469 orrialde, 800 pzt.

Gure artean sarritan gertatu ohi den bezala, esanahi haundiko literatur emaitzak luze itxoin behar. Oraingo «Manu militar» hau ere, azkenean, gure artean irakurgai dugu, eta zinez poztekoa dela. Gutxi-gutxienez, hauxe esan daiteke Joxe Austin Arrietaren nobela berriaz: oso atsegina dela.

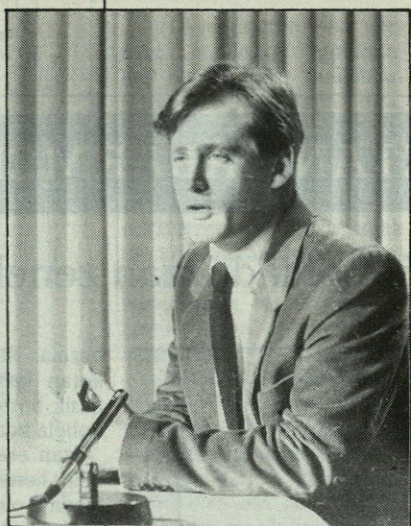
Agian horixe dugu donostiar idazlearen frutiu berri honek aurrekoekin alderatuta ekarri duen alderdi berri nabarmenena: umorea. Umoreak goitik behera blaitzen du «Manu militar», eta askotan oinarritzko istorioa anekdota hutsean geraraztera iristen da. Kazetari lanetan nabarmen genion alderdia oraingoan literaturara eraman duelakoan gaudela, eta modu egokian gainera. Umorearena elementu bezala aldea izan daitekeen

bezala, istorioari begira askotan kalte pisu ere bada kasik bostehun orrialdetako nobela honetan.

Izan ere, geure ustez nobela honetako gauzari flojoena oinarritzko istorioa bait da. Aurretik ere bagegien Joxe Austin izugarri idazle ona zela, eta hizkuntzarekin jolasten inor gutxi bezala dakiela, mataza bateatik inoiz bukatzen ez den haritik tira eta tira, hizkuntzaren zentzurik plastikoen eta ludikoen agerian utziz. Era berean, errekurtsio narratiboen jabe dela ere aurretik genekien gauza zen. Alderdi horietatik, liburu honek ez du ezer berririk frogatu, baieztatu bai ordea.

Hala eta guztiz ere, ares-tian esana dugun bezala, istorioa da hamaika kapitulu luzeetan zehar gehiegitan hutsegiten duena. Baliapide formalak eta joku literario ludikoak primerakoak dira, baina nekez eman diezaio-kete oinarria bostehun folio-tako nobela bati. Nobela benetan luze baten zutabea izan behar lukeen kontakizunak ere sendoa behar du, eta inpresioa ematen du berorrexek artifizialki —edo neurri barik— luzatua dela. Soldaduska kontatuz agertzen diren gutunen jarraitzeak ez du nahikoa trinkotasunik mantentzen.

Esana dugu, baina, primerako literatur emaitza dela «Manu militar», eta ez genuke nahi aurreko hitzok beste baieztapen horren ukazioa gertatzea. Ez, benetan nabarmentzekoa da nobela hau, euskal literaturaren barruan leku berezia bereganatuko duena dudarik gabe, baina hona hemen alderatu ezineko inpresioa: txikiagoa ere egin zitekeen.

Bingen Zupiria
trikitixa
plazaratzetik
ETBra, beti
jendaurrean.

Bingen Zupiria gaur egun

Bingen Zupiria dugu gaurko honetan solaskide eta bere lehengo eta gaurko kontuak elkarriketatxo honen ardura.

Aspaldi honetan trikitilari ezagun hau, «Gaur egun» albistegian ikusteko aukera dugu eta hau dela ta zuzen du gatzazkio ze nolako saltua eman duen jakin nahian: «bi lan hauek arras diferenteak dituk. Badik bat bestearrengan eraginik, abantaila latza baita jendaurrean ohitua izatea eta trikitilari bezala mesedegarri gertatu zaidak hori gaur egungorako.»

ETBko gorabeherak jakin nahian, langile bezala duen eritzia eskatu diogunean «oraindik hezurretan», lanerako egitura motz, eskas batez jarraitzen dik txoritoak. Zutabe nagusia informatiboak dizkiagu eta beste

laupabost programez osatzen duk ETB dena» erantzun digu nolabaiteko eskasia azaldu nahiean edo.

Hasera batetan «Zopa haundi»n zazpi bat hilabete egin ondoren gustora dagoela oraingoan eta ez duela saioz aldatzeko asmorik azaldu digu. Anekdotaren bat ere edukiko duelakoan eta ea, ea, kontatzeko eta hor dituzue zuen gozamerako berak esandakoak: «Bata betikoa duk, euliarena, beroaren eraginaz edo, hor azaltzen zaizkit sudurpuntan, kopeteen saltoka edo ta masailean biz, biz, biz. Bestea, behin oso serio ari nintzela protokoloa esan beharrean potrokoloa sartu nian, eta derrepentean farrez lehertzen hasi, hura izan huen, hura...»

Besterik gabe agur.

Ostiralez
«Automobila»
filmean
odol
gosez
arrituko
da kotxe
beldurgarria.

«Bai Horixe». Euskara ikasi eta bizi

Aspaldi honetan bai horixe hitzak ezagun egiten zaizkio euskaldun berri saiatuari.

Saio honen asmaketa funtzio komunikatibo zehatz bat elkarriketa moduko egoera ezberdinetan ematean datza. «Bai Horixe» osatu duen ekipo-lanak ederto jo du, helduen hizkuntza irakaskuntzak daramatzan ardatzetan oinarritua bait dago saio hau. Istoriok eta egitura ereduak lotura sendo bat lortuko dute eta ulergarritasuna izango da beti irabazle.

Bestalde, HABE-k ezarri nahi duen euskara eta euskal giro garbiaren funtsa egoera «dore»en bidez azalduko digu nolabait gaur egungo euskal gizartearen egoerarekin lotura esturik bultzatu gabe. Maila honetan onartzen dugu euskara standar baten beharra sentitzen duela euskaldungai berriak, nolabait lau hormen artean ikasitako hizkuntza eredu baliogarri izan dakioken giza harreman arruntetan, baina oztopo handiak gairitu behar baditu ere, beharrezko bilakatuko zaio hizkera bizi, herrikoi eta edozein harremanetako balioko duena.

Beno, ea hor mila txokotan euskara ikasten ari den edozein euskaldun berri saiatzen den egoera eredu serio eta trinko horiek apurtzen, euskaldun zahar gehiengo horretarako prest izango duzue eta !!

Aspergarriak eta zaharrak

Saltsa gutxiko pelikula izango ditugu aste honetan.

Igandez 1941ean eginiko pelikula dugu, «Soldaduska Korapilatua», Bob Hoperen bizitzaren gora beherak azalduko dizkigu. Zuzendaria David Butler dugu eta antzesle nagusiak Bob Hope, Dorothy Lamour eta Lynne Overman. Asteartez «Travis McGee». Stripu baten inguruan gertaturiko iluntasunak izango dira ikusgai. Antzesle gisa Sam Elliot, G. Evans eta B. Corbin, zuzendaritza lanak V. McLaglen eramango ditu.

Asteazkenez 1980ean buruturiko «Azkar, azkar». Carlos Sauraren filme honetan Mini, Meca, Sebas eta Angelaren diru beharrak aditzera emango zaizkigu. Ingurune itogarri horretatik atera beharko dute bai diru beharrak egoera larriak sortuko ditu.

Ostiralez suspentsezko luzemetraia «Automobila». Kotxe hiltzaile batek herriska batean sortzen dituen ikara eta izua eta herritarren erantzuna ikusi ahal izango da. E. Silverstein dugu zuzendari eta J. Brolin, eta Kathleen Lloyd antzesle nagusitza. Eta larunbatez 1949an eginiko «Tulsa». Petrolioa izango da pelikula honen ardatza. Maitasuna eta istripu maltzurak ere emango dira Oklahomako herriska honetan. Zuzendaria S. Heisler eta antzesleak Susan Hayward, Robert Preston eta Pedro Armendariz izango ditugu.

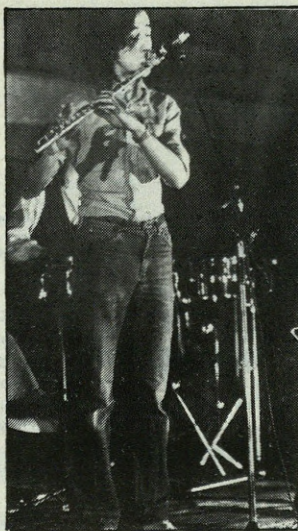
musika

■ **Martxoaren 7rako
Psychedelic Furs**
deritzan taldearen emana-
ldia iragartzen da Do-
nostiako Anoeta Poliki-
roldegian, aurreko egu-
nean Bilboko La Casi-
llan jo eta gero.

■ **The Man They Co-
luddn't Hang** tal-
dekoak martxoaren
19an Gasteizko The
End musika salan beren
teknio musikaren ager-
pen bat egiten ahalegin-
duko dira.

martxo

21 Denboraz abisatzen
zaituztegu eta abisu
egiten duena ez omen da
traidorea, alegia, **Kortatu**
eta **Tijuana** taldeen joaldi
bat izango dela, Irūneako
Anaitasuna pabeiloian, aipa-
tu egunez, gaueko bedera-
tziretan. Sarrerak 600 erru-
biantan omen daude salgai.

bertsolaritza

Bertsolari gazteen txapelketa Zaldibian.— Ar-
txanberri eta Patxi Errota izeneko VI Bertsolari Txap-
elketa antolatuta da Zaldibian, 18tik 25 urte bitarteko
bertsolarientzat. Bertsolari Batzordeak antolatuta du
aurtengo txapelketa hau, Bertsolari Elkartearen oniri-
tiz eta Zaldibiako Udaletxearen, Gipuzkoako Diputa-
zioaren eta herriko beste zenbait enpresaren lagun-
tzaz. Goizeko norgehiagokatik sei onenak aukeratuko
dira arratsaldean txapela joka dezaten. Anjel Mari Pe-
ñagarikano, Mikel Mendizabal, Andoni Egaña eta Rufi-
no Iraolak osatuko dute epaimahaia. Irabazleak 40.000
pezeta, kopa eta txapela jasoko ditu. Bigarrenak 25
mila pezeta eta kopa. Hirugarrenak 15.000 pezeta. On-
doko hiruentzat hamarna mila pezeta izango dira, eta
goizez bakarrik neurtu direnek bosnamila jasoko dute.

Ondo osatu gabeko ahalegin interesantea

■ nizatiba interesgarri bati ekin diote Jon Lasak eta
Hezkide Eskolako arduradunek. Beren aurkez-
pen-idazkian argitzen dutenez, «Euskal Herriko musika ba-
rruan 'kanon'aren mundua hain interesgarria izanik, hu-
tsune bat zegoela ikusirik, arlo hau lantzeari ekin genion»

Horretarako, lehen esperientziak Lasarteko Landaberri
ikastolan burutu dituzte, ondoren udalekuetako begira-
leentzako ikastaro bat egiteko. Ikastaro hark jasotako har-
rera onaren fruitu omen dugu eskuartearen dugun diskoa.

Fruituan, diskoan, entzuleak eskolan probetxu handia
ateratzeko moduko materialeak aurkituko du. Alegia, ha-
maika kanon daude bertan, bi Imanol Urbietarenak eta
gainerakoak folklore herrikoietik hartuak edo egile ezeza-
gunen emaitzak. Erabiltzeko diska da, entzuteko baino ge-
hiago, azkenean aspergarri suertatzen bait da bestela.

Haurrek, edo gaztetxoek, esfortzu gutxiarekin koadrilan
eta taldean kantatzen hasteko esperientzia poliki gaindi-
tzen lagungarri ederra suertatuko da «Jolasean nenbilen»
hau. Baina edonork kantatzeko ere pieza ederrak badira
bertan. «Sua amaitzean» pieza, esate baterako, kanta eder
baten kategoriakoa da, eta sinpleki bada ere, sintetizado-
rearekin ongi lagundua dago.

Esfortzu interesgarria da Eusko Jaurlaritzaren «EIMA»
programaren barruan egin den lan hau. Baina kalitatean
gelditzen da hankamotz. Penagarria bait da diska bat ongi
grabatu, moldaketak txukun egin eta huts egingo duena...
diskaren ideia dutenak berak izatea. Ez kanonak bakarrik,
taldean kantatzeak tradizio luze eta kalitatezkoa dago eus-
kal musikagintzan eta diska honetan entzuten diren desafi-
namenduak ez dira ametzekoak. Min egiten dute. Eta ku-
rioso da: deigarrienak horretan helduak dira. Irakasleak
ote dira? Aita Donostiak dagoen zulotik entzuten badu, a
ze kaskarrekoak!

Artaso

☐ «Jolasean nenbilen». Hezkide eskola. IZ.

Zegaman bertso saioa

martxoa

14 Zegamako Altziturri baserria erre zela eta sendi honi laguntzeko asmotan zegamarrek afari herrikoi bat antolatu dute datorren larunbaterako. Afa-lostean ez da animaziorik faltako, bertsolariak saltsa jartzen han izango bait dira. Honoko bertsolariok izango dira bertan: Lizaso, Murua, Lazkao Txiki eta Peñagari-kano. Afaria 8,30ak aldera hasiko da, eta bertso saioa 10ak aldera pentsatzen du-gu.

Nafarrak

Alduden

Altsasun hasitako txapelketak badu bere segida, aste honetan, Baxenafarroako Alduden. Lehen agurra, hiruna bertso zortziko handian, lau oinak emanda osatu bertsoa, hiruna bertso zortziko txikian, azken puntua emanda zortziko handi bat osatu, eta kartzelako gaian hiruna bertso bota, horratx ze probak pasa beharko dituzten bertsolariek.

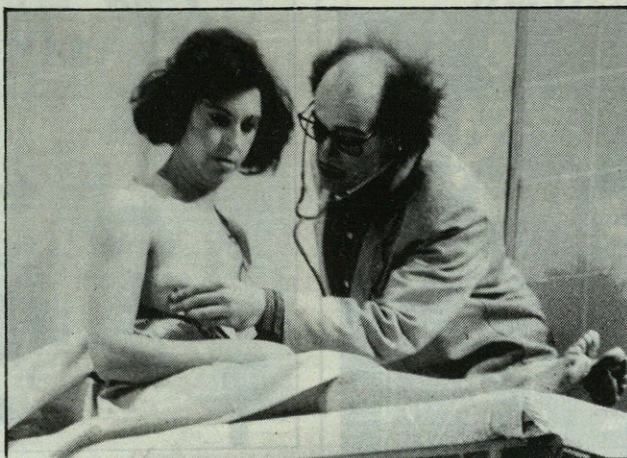
Bilboko Elcano 22ko Aurrezki Kutxaren erakusketa Aretoan martxoaren 14an amituko da pintore, eskultore eta Arte Ederre-tan lizentziatua den Reyes Romeroren erakus-keta.

Hilaren 17an ber-riz, "Euskal Artea-ren promesa gazte"tzat jotako Andoni Eubaren azken pintura lanen erakusketa inauguratu-ko da, martxoaren 30erarte luzatuko dela-rik.

Argazki batzuk Bilbon

Fidel Raso eta Pedro Za-rabeitiaren argazkiak ikus-teko aukera izango da mar-txoaren 8a bitartean Euskal Museoa (Unamuno plazan, Bilbon).

antzerkia

Bederen-1 taldea Donostian

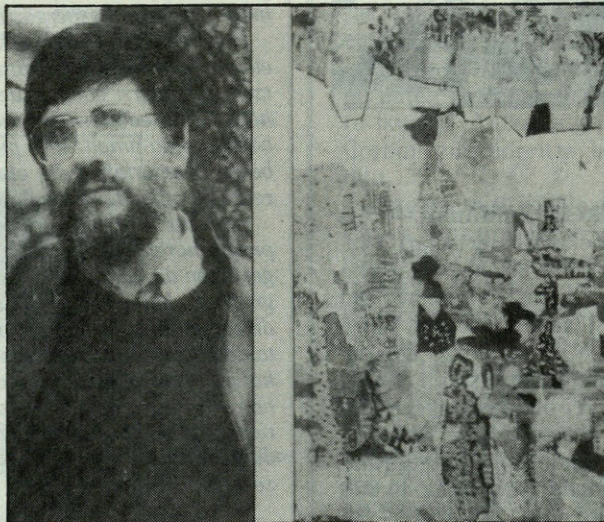
martxoa

8 Donostiako Bederen-1 taldeak Alfonso Vallejoren "Eclipse" izeneko obra antzestuko du Juan Pastoren zuzendaritzapean. Egia esan, lan hau Azpeitiako Antzerki Topaketetan estreinatu zen, baina harrez gero ez da berriz antzestu. Martxoaren 8an arratsaldeko 8etan Victoria Eugene antzerkian izango da beraz.

arte

Juan Mieg Gasteizen

Juan Mieg-en obra antologikoa 61 kuadrok osatzen dute. Margo hauetan margolari honek izan duen bilakera soma daiteke. Bere ustez, material kutsuko margo batetik (iluna, egonkorra... nagusi), margo ez material batetara (argia, kei-nu askegoak... nagusi) pasatu da. Erakusketa hau haurreiere zuzendua izango da, haurrak gaur egungo artera nolabait gehiago hurbiltzeko. Erakusketa martxoaren 15a bitartean dago zabalik.

Baionako San Amande izeneko salan Teatre de Chime-res izeneko taldeak "L'autre" Andree Che-did-en lana antzestuko duen azken eguna mar-txoaren 8garrena da.

Lorcaren "Así que pasen 5 años" ikusi ahal duzue, Gernikako Satanape polikirolde-gian, Zaragozako Tea-tro del Alba-ren eskutik. Hilaren 13an.

Maskarada Barkoxen

martxoa

15 Aste honetan ere mas-karada. Badaezpada ere hilaren 8an Atarratzen egingo duten saiora garaiz iristen ez bazarete, alde-z aurretik jakin ezazue hu-rrengoan Barkoxeri egoki-tzen zaiola txanda.

Durangoko kultura-ko udal gelan Iñaki Markaidaren argazkiak ikus daitezke, hilaren 29garrenera bitartean. Bermeotar honi erretra-tuak, paisaiak eta bode-goia atsegin bide zaiz-kio.

Durango ere, eta Iñaki Markaidek es-ponitzen duen leku be-rean, Alfonso Gortaza-ren pinturak zai dituzu, ikusi ditzazun. Epe be-rarekin. Tokia berriz ez dugu lehen esan: Ezkur-di ibilbidea, z.g.

Bilboko arte ederre-tako museoa, hila-ren 12an hasi eta apiri-laren 26ra bitartean, Fernando de Amariea pintorearen lanak ikus-gai. Kasilda Iturriza par-kean, z.g.

zinema

Bilboko FASEk zera iragartzen du, alegia, asteleherako hilak 9 dituela eta arratseko 7,30tan Paolo eta Vittorio Tavianiaren "El prado" filma eskainiko dutela.

Goierri

martxo

14 Goierriko zineklubak martxoaren 14erako beste emaldi bat iragarri du: "Telefono gorria".

Abioi nuklear bat gasolinaz hornitzen da hegan doanean. Bi potentzien arteko egoera estua da. Estatu batuetako base militar batetan Ripper jeneral fanatikoak, Mosku H lehergailuz erasotzeko agindua ematen du. B52 bat zuzentzen duen King Kong deituriko militar atzeratu bat, radarra gaindituz Moskurantz abiatzen da. Pentagonoa martxan jartzen da. Bi gobernuak harremanetan jartzen dira kataklismoa gerta ez dadin...

Getxon

martxo

9 Egun horretan, astelehena baita, Algortako Kultur Etxean eta ziklo komikoaren barruan "Aterrizko como puedas" filma proiektatuko dute. A, eta hurrengo egunean Areetako Kultur Aretan pelikula bera omen dago. Bietan ilunabarreko 7tan.

Tolosan

martxo

13 Ostiral honetan "El elemento del crimen" erakutsiko da Iparragirre zineman gaueko 10,30etan. Pelikula honek Cannes-eko 1984.go Batzorde Teknikoaren Saria jaso zuen.

Fisher polizia, ikerketa batetan murgildurik egon ondoren itzuli da. Arrazoiaren bategatik, hipnositerapiarekin jartzen dute lan horretan gertatu zaiona gogora dezan. Pausoz-pauso psikiatrek egindako galderei erantzunez bere gogoramenean erreal bezain fantastikoa den istorio batetan sartuko gaitu.

ihardunaldiak

Kultura Tradizionalaren Topaketa Internazionalak

Portugaleten izango dira martxoaren 20tik 22ra bitartean kanpoko hamaika espezialistek parte hartuko duten topaketa hauek. Antolatzaileak Elai Alai dantza taldea, Eusko Jaur-larritza eta Portugaleteko udaletxea dira. Hizlari kanpotarrak Anca Giurghescu, Claude Gaignebet, Lisbet Tor, M. Revelar eta Andres Ortiz-Oses izango dira. Juan Antonio Urbeltz, Antxon Ercoreca, Gurutze Arregi, Xose M. Gonzalez eta Fermin de Leizaola ere han izatekotan dira. Topaketa hauetan erabiliko den gaia "Gizarte tradizioaletako aspektu femeninoak" litzateke.

Amerikar inperioaren debaklea

Badirudi azken bolada honetan zine frantsesa ateratzen hasia dela isiltasunetik. Hemen eskaini diren azken produzio frantsesak, eta alde batera utzita komertzial hutsak —honelakoak ere egin bait dituzte— freskotasun pittin baten ekarle izan dira.

Izan ere, eta aspaldiko partez, egile-zinema berpizten hasia dela ematen du Frantzian. Seguruenik ez du lortuko ordea sala txikietatik zirkuito masiboetara pasatzerik.

Aipatzera goazen zeluloidea, Denys Arcand zuzendaria-rena, honen eredu bat dugu. Ekintzaren tramak pizu handiegirik hartu gabe, elkarriketetan oinarrituz, film interesgarri eta gizakoi bat lortu duela esan behar.

Amerikar Inperioaren Debaklea, iragarri egiten da, profezia baten moduan, historia irakasle batek Erromar Inperioaren Debaklaren ezaugarriak aipatzerakoan. Horrekin alderatuz, gaur egun nabarmen diren hainbat datu hartuta, Amerikar Inperioaren Debaklearen sintoma bezala interpretatuko ditu.

Igarkizunak alde batera, historia irakasle batzuren arteko harremanei errebaso eder bat ematen zaie pelikulan barrera. Endredo baten trama hartu gabe, psikodrama baten modura aurkezten zaizkigu harreman hauek. Erreportaia edo dokumental baten itxura handia hartuaz askotan.

Gizonezkoak alde batetik emakumeetaz hizketan. Emakumeak bestalde gizonezkoetaz hizketan. Azkenean guztiak elkar bildurik. Desenlazea.

Ez gara hasiko harreman bakoitza nolakoa den kontatzen. Baina merezi du ikusteak, eta entzuteak, eguneroko «gauza txiki» horiei buruz esaten dituztenak. Azken finean progresia intelektual burges-txiki baten miseria agertuko zaigu espadatraporik gabe.

Esan dezagun ez dela Renoir-en «Las reglas del juego» bat zinematografikoki. Ez eta Engels-en «El origen de la familia, la propiedad privada y el estado» tesi aldetik.

Halaz eta guztiz ere merezi du.

Martin Goikoetxea

□ "La debacle del Imperio Americano". Denys Arcand.

Maitasunari buruzko ideologiaz

martxo

10 Emakumearen lkerketen Departamendua antolatzaile delarik Iruñean IPESek eratu dituen hitzaldi sortatik, aste honi dagokiona da azkena. Martxoaren 10erako, "Maitasunaren gartzela" gaia duen hitzaldia izango da, hizlaria Amelia Valcarcel (Oviedoko Unibertsitateko Deretxo Moral eta Politikoen Filosofia irakaslea) delarik. Arratsaldeko 7,30tan Iruñeko San Migel kaleko IPESen lokaletan.

"Zertan Garen"

martxo

17 Gabriel Aresti Euskaltgia antolatzaile delarik Otsailaren 10ean "Zertan Garen" lemapean hasitako hitzadiak, martxoaren 17an dute jarraipena. Egun honetan Txillardegiren ardurapean "Euskal azentua" aztertuko da. Saioa Bilboko Aurrezki Kutxaren kultur aretoan, arratsaldeko 7,30tan izango da.

Literatura eta Historia

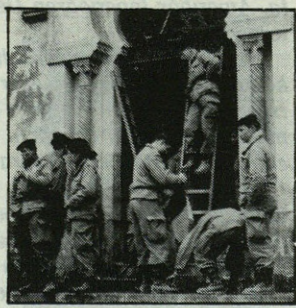
martxo

14 Bergarako UNEDeko Historia Departamendua antolatzaile delarik "Literatura eta Historia"z hitzaldi batzuz izaten ari dira. Honela martxoaren 14rako beste bat dago iragarrita. Gaia: "Antzerkia: Historiaren beste irakurketa bat". Hizlaria: Ricard Salvat (Bartzelonako Unibertsitatekoa). Hitzaldia goizeko 10etatik 13etara bitartean UNEDen bertan izango da.

ikastaroak

Nazionalismo Konparatua

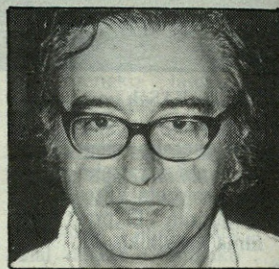
Bergarako UNEDeko Historia Departamendua antolatzaile delarik, egun haueetan hasten da "Nazionalismo Konparatua"z eratu duen ikastaroa. Honela, hilaren 13rako hitzaldi bat iragartzen da. Hizlaria: Rene Gallissot, Gizarte Historiako Katedratikoa Unibertsitate de Paris VIII-an. Gaia: "Biolentzia, eta terrorismoa Aljeriako gerran". Hitzaldia Donostiako Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren Aretoan Andia kalean, arratsaldeko 7tatik 9,30etara.

Gorputz espresaeraren ikastaroa

Hezkuntza Komisioa antolatzaile delarik, haurrentzat gorputz espresaeraren ikastaro bat hastekotan da egun haueetan Urnietan. Ikastaro honetara doazen haurrek psikomotrizitate arazoak... behar ditu izan.

"Soziolinguistikoa zertarako?" ikastaroaren barnean aste honetan Txillardegiren hitzaldia zerau izango da: "Euskara batua azentuaren alorrean. Egoera". Hilaren 11an, Doktor Camino liburutegian, arratsaldeko 7,30tan.

Biktimologia Euskal Herrian

Euskal kriminologia Institutok martxoaren 13ra bitartean luzatuko diren "Euskal Herriko kriminologia"z diharduten kurto monografikoak eratu ditu. Egun hauean "Biktimologia eta honek Euskal Herrian duen korrespondentzia" aztertuko da batik bat. Izen nahiko ospetsuak parte hartuko dutela esan beharra dago ikastaro hauean.

lehiaketak

☐ Ipuin eta bertso sailaetan, Bilboko Aurrezki Kutxak II. Azkue lehiaketa antolatu du gazteentzat. Bi maila ezberdinduko dira: 13 urte arte eta 14-17 urte bitartekoen-tzat. Gai aldetik libreak dira lanak, idazlan baoitzaren 5 ale bidali behar direlarik. Epea martxoaren 31a bitartekoa da. Igorpen helbidea: Bilbo Aurrezki Kutxa, Garn Via 23, 48001 Bilbo.

☐ Maiatzaren 2an Araian ospatuko den Euskararen Eguna iragartzeko txartel lehiaketa konbokatuta da, adin guztietako hiritarrek parte hartuko dutelako esperantzaz. Txartelen gaia librea izanik, ondoko inskripzio hau eramatea beharrezkoa da: "Araia Euskararen Aldeko Mobida 1.987.eko maiatzaren bira". Aurkezten diren txartel guztiekin, gero erakusketa bat burutuko dela esan dute antolatzaileek.

☐ Arabako foru Aldundia-
ren Kultura Batzordeak,
San Prudentzio jaiak direla

eta, lehenengo bide lehiaketa antolatu du datorren apirilerako. Horrekin batera zinema amateurraren lehiaketa ere konbokatuta dute. Lanak "super 8" eta "single 8" formatoetan aurkez daitezke, eta 30 minututako gehieneko iraupena izan dezakete. Xehetasun gehiago jakin nahi duenak Aldundi horretara jo beza, Gasteizko 1.672 posta kutxatilara. 60 mila pezetatara saria dago lehen irabazlearentzat.

☐ "Idatz eta Mintz" literatur taldeak eratu berri duen VI. literatur lehiaketa antzerki laburraz izango da aurtengoan. Gehienez 15 orrialde-tako luzeaz eta bizkaieraz beharko dute idatziak izan. Lanak bidaltzeko epea martxoaren 21ean amaitzen da. Lehen saria 75.000 pezetakoa eta 25.000 pezetakoa hiru aipamen egongo dira. Helbidea: Labayru Ikastegia (Aretxabaleta kalea, 1-Bilbo).

Bilboko euskaldunen 24. afaria

Martxoaren 7an Bilboko euskaldunen 24. afaria ospatuko da. Afari hau Gardoki jatetxean izango da (Gardoki kalea, 9, 1) gaueko 9etan. Afaria 1.000 pezeta kostatuko da, eta txartelak ohizko tokietan eros daitezke. Afalosteko ekintza bezala, hitzaldi bat eta elkarrizketak prestatu dituzte. Gaia: "Erotismoa euskaraz". Hizlaria: Ramon Etxezarreta (Euskal Hitzegi Erotikoaren idazlea). Afaltzera joan nahi ez dutenek, afalostean etorri daitezke, hitzaldia entzun eta elkarrizketan parte hartzera.

kirolak

Bakioko probak

martxo

15 San Josetako Bakioko idi proba ospetsuak aurtengoan ere egitekoak dira. Oraingo honetan martxoaren 15ean proba hauetan parte hartzeko izenak emateko epea maitzen zela esan arren, martxoaren 8an izango omen da izenak emateko azken eguna Bakioko Egia jatetxean (edo ta bestela 6873141 telefono zenbakira deituz).

Andoaingo olinpiadak

Asteburu honetan izango diren beste bi proben berri ematera gatorzkizue. Izan ere martxoaren 14ean, larunbata, tokan egin behar du dute saioa talde guztiek. Hurrengo egunean, martxoaren 15ean alegia, pelotak du bere txokoa. Pelota partidu bikainak ikusiko ditugula zihur gaude hemen goak.

Sokatira txapelketa Amurrión

martxo

8 Martiartuko polikiroldegian Euskadiko sokatira txapelketako lehenbiziko saioa jokatu ondoren, Amurriok du martxoaren 8an bere txanda bigarren saioa jokatzeko asmoan. Martiartun 560 kiloko pisukoak izanziren, hemen aldiz 640 kiloko pisukoak ikusteko aukeran izango gara. Goizeko 11,30etan hastekoa sa goma gaineko saio hau. Parte hartuko dutenak talde hauek dira: Harritzuzubi, Aginaga, Akelarre, Amurrio, Goierri, Eskoritzza, Oiartzun, Goizalde eta Lezo.

mendi ibilaldiak

martxoaren 15erako

- ☐ **Uzturre** (Tolosa): Anso-ra eskiatzera.
- ☐ **Pagoeta** (Zarautz): Haiako Haitzak (goizez).
- ☐ **Kresala** (Donostia): La Mongie - Bereges.
- ☐ **Miru gain** (Otxandio): Alluitz.
- ☐ **Euskalduna** (Andoain): Biguezal - San Kiriko - Illoneko Harana - Navascues.
- ☐ **Tabira** (Durango): Apellaniz - San Cristobal - San Justi Belabia - Jaundel - Lagran.
- ☐ **Gasteiz**: Hirumugarrieta - Aralarko mendilerroa.

Eski ikastaroa

Martxoaren 15etik 22ra bitartean Panticosan eski ikastaro bat izango da. Klase teoriko nahiz praktikokoak emango dira. Informazio gehiago eta izen emateak Gipuzkoako Mendigoizaleen Federazioan, Noresa kirolotxean edo ta ikastaroaren zuzendariagana zuzeznduaz (Antxon Burcio, 730614 telefono zenbakia) aurki daitezke.

Arlaban Degurixa-Mendiola

Gipuzkoako hegomendebaldean kokaturik eta Aretxabaleta, Eskoriatza eta Oñatiren udal-mugen barnean dagoen Zaráia mendilerrotik zehar joango gara gaurko ibilaldi honetan. Mendi hauetako urak bitan banaturik doaz, horrela batzuk Kantauri itsasora heltzen diren bezala, besteak Mediterraneora doaz. Lehengoen artean dago Deba ibaia, bere jaiotza mendi hauetan izanik.

Ibilbideak Arlabandik abiatuz, pista batetik eramaten gaitu une batzutan basotik igaroz. Ondoren bideak, Gipuzkoa eta Arabak osaturiko mugan jartzen gaitu, bertatik jarraituz Mugarriluzera iristeko.

Mendi honen gailurretik hurbil mugarri handi eta berezi bat ikus dezakegu. Harriaren altuera 2,30 metrotakoa da, oinaren zabaleroa 1,60 metrotakoa delarik. Beraren norabidea lau ortzaldeak (punto kardinalak) ditu, eta harriaren bi alde zabalenetan 70 zentimetrotako luzera eta zutikako marra handi bat eta gurutze txiki bat ageri zaizkio.

Gauza guzti hauek bereizten dute mugarri hau bere ingurukoetatik. Bide batez bere neurrien handitasuna kontutan hartzen badugu, Euskal Herriko mugarriak ikusgarriaren aurrean gaudela esan dezakegu. Behar bada, honegatik pentsa daiteke zutarri (menhir) bat izan daitekeela mugarri bezala erabilia.

Berriro bideari jarraituz eta Orbe izeneko putzua igaro ondoren, 1.191 metro dituen Aumuategiko gailurrera helduko gara. Berehala muga alde batetara utzita, ipar aldeara joango gara, Andartotik zehar Degurixara heltzeko. Ingaruko mendi, baso eta larre ederrak, toki xarmanta eta erakargarria bihurtzen dute Degurixa.

Gorritxo

☐ Degurixa paraje aparta da benetan. Inguru hau ezagutzeagatik, bakarrik bada ere, pena merezi du ibilaldi hau egitea.

Gabriel Aresti osoa zuretzat

Eskura ezazu Gabriel Aresti osoa dendan baino merkeago

Bilduma osoa (10 liburu), bere kutxa barruan, etxean jaso nahi dut, zortzi mila (8.000) pezetako errenboltoa ordainduz.

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA.....

HELBIDE: SUSa, Ametzagaña 19-behea, 20012 DONOSTIA

Etzazu aukera galdu!

Susa

Txomin hil da, Ezker Abertzalearen ardatz bat

Aljeriako lurretan, eta ofizialki bederen auto istripu batean hil da Txomin Iturbe Abasolo. Berekin galtzen du ETAk, eta Ezker Abertzaleak, kontinuitatearen sinbolo bat, buruzagi apartekoa, eta hogeitertan ezagutu dituzten krisi eta zatiketen erdian jarraipenaren ardatzetako bat izan den gizona.

«Hainbeste eskapada egin duen gizona auto istripu mixerable batean hiltzea ez da sinesgarria» entzun zaio askori esaten. Eta zintzilik geratzen da zalan-tza: auto istripu «prestatuak» ere gerta-tu izan bait dira munduan sarritan. Ger-ran ibilitako aljeriarrek ere badakite horretaz zerbait.

Txominen heriotzea, hala ere, uka ezinezkoa da, Aljeriako gobernuak si-nesgogorrenak ere komentitzeko adie-razi duenez. Bere belaunaldiak hain-beste apreziatu zuen Aljerian, segurta-sun neurrien erdian... eta hain maite zuen Euskal Herritik aparte.

Urruti geratu da Behil-en bahiketa

Industriadun herri batean sortua bai-na baserritarra, frankismo garaian haz-kunde irrazional bat ezagutuko duen Arrasatekoa, baina aurreko sustraiei ongi itsatsia, lehen begirada batean bes-te mutiko pila guztian beste bat gehia-go, baina alturatik hasi eta izakera be-rezi batetik paseaz denen artean apar-tekoa. 60.eko hamarkadatik gaurdaino Euskadin hainbat gerra eman duen be-launaldi baten erdian, ikur, eta mito.

Ezagutu duten guztiak datoz Txomin Iturberen aparteko izate horretan ados. Maitatu zutenek, eta baita berarekin gaizki bukatu zutenek ere. Eta ez dira gutxi izan Txomin ezagutu dutenak.

1968rako ihesi joatera behartua aur-kituko da. Meliton Manzanos eta lehen-dabiziko «Estado de Excepción» haie-tan. Iparraldera aldeginik, ETA-Berri eta ETA-Zaharraren arteko eztabaiden oihartzunekin aurkituko da, bera azken honekin gelditzeko. Geroztik, ETArek mugimendu, gorabehera, krisi eta eten-dura guztietan aurkituko da bera.

Poliziak bere izena beste mito bate-narekin batera haizatuko du, Eustakio Mendizabal «Txikia»rekin, Behil kontsul alemanaren bahiketaz geroztik. Bur-gosko auzia. Erakundearen beste zati-keta: V eta VI. Geroztik, bera ETA-V.arekin geldituta, beti erreferen-tzipuntu gertatuko da Txomin.

Hogei urte borrokan eta erori gabe

ETAk munduan famarik handiena eman dion kolpean aurkitzen dugu ber-riro, beste hainbat izen historikorekin batera. Frankismoaren azken ostikadak dira, eta ETA leherzorian dago: erakun-de militarra eta erakunde politiko-mili-tarra defenditzen dituzten jarrera ez-berdinen artean. Argala aipatzen da be-hin eta berriro, militarren artean, ge-roztik gaur Ezker Abertzalea denean bere arrastoa utziko duen gizona. Atzean dago Txomin.

Urte guzti horietan, eta hil den arte, beti direzioan egon dela nahiko ziurtatz dauka hemen mundu guztiak, ez poli-ziak bakarrik. Eta denboraldi luze ho-netan atentatu mordoska batetik atera da. Konfinamenduak ezagutu ditu, es-petxeak, eta deportazioa azkenean.

Eta beti atera da sano. Zortea aipa-tzen dute batzuek; berezko kondizio fi-siko apartak eta errelejo harrigarri bat-zuk kontutan hartzeko esaten du beste zenbaitek. «Zerbait bada, zeren eta hainbeste urtetan ibili eta denak erori dira. Eta hau ez zegoen geldirik, begira Aljerian ere...»

Bolak hor darrai, jira-biraka

Azken hogeitabost urteotan abertzale-tasunaren barruan sortu den fenome-norik interesgarrienetako bat bada ETA, eta horretan ados daude be-ne onez ikusten dutenak bezala kontra-koak. Balorazioak aparte.

«Mili» direlakoei buruz ari dela, «Me-morias de KAS» delakoan behin eta be-rriz aipatzen du Natxo Arregi beren in-tuizioa, kulturaz-edo datorkien zera ho-ri. Kalera erreziklatutako baserritarra-ren izakera berezia ikus liteke hor, agian. Horren adibide argienetako bat zen Aljerian hil dena.

ETArek bidean badira izenak marka berezia utzi dutenak. Txomini dagokio-nez, sartu zen saltsan enbarkatu ez ba-litz, futbolari ezaguna izatera iritsi zite-keen. Kantagintzan ere zerbait eginen zuen, eta horren dokumentu grabaturik bada. Baina aktibitate armatuan murgil-du zen buru-belarri, eta bere ingurutik pasatako guztiek aitortzen dute horre-tan militante osoa izan zela.

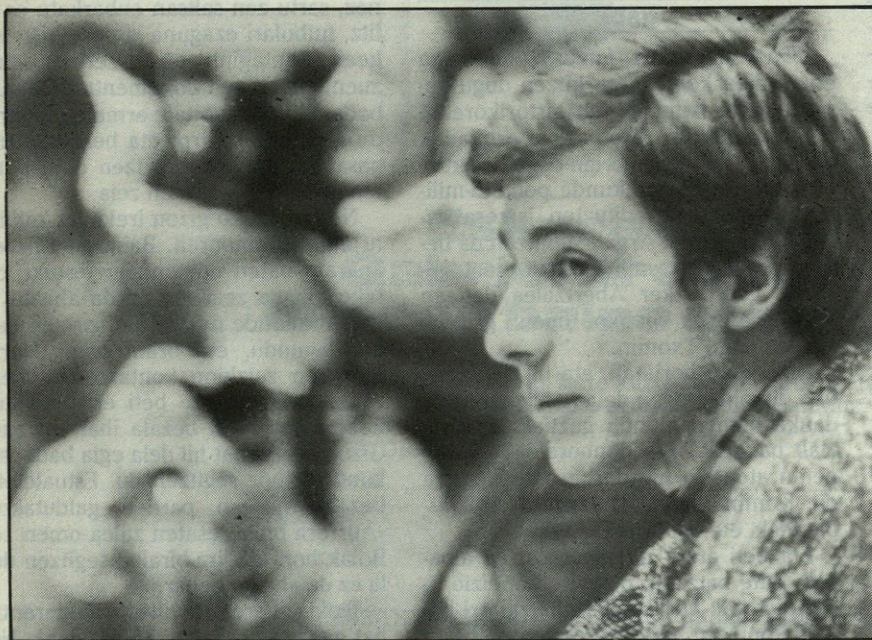
Negoiazteko gizon irekitzat kalifika-tu dute hil ondoren. Baina aldi berean aparato baten militantziari estuki lotu-tako gizona zela ere ez da ahaztu be-har. Erakunde militar bat sortzen hain-bat lagundu, eta orain hain ugariak aitortzen zaizkion kontakto eta nego-ziazio saioetan ere beti erakundearen bozeramaile soil bezala ihardun zuen. Gizon berezi bat hil dela egia bada, era-kundeak hor segitzen du. Estualdietan bezala musean partida galdutakoan «Aurrera bolie» esaten zalea omen zen. Bolak hor, eta jira-biraka, segitzen due-la ez da ahaztu behar.

Txikia, Perez Revilla... Erreferentzia bat galtzen du Ezker Abertzaleak. Nor-baitek nonbait idatzi duen legez: «Eus-kal Herria ulertzeko, interpretatzeko eta bere egoerari irtenbideak bilatzeko, belaunaldi baten kulturaren erreferen-tzi puntua eta ardatza zen». Laudorio handiegia irudi luke. Gizonaren tamai-na ez zen txikiagoa: hil ondoren ere utzi duen itzala lekuko.

Ardanza lehendakari, Yoldi nobedade

Eta goiz hartan Euskadi osoa zegoen Gasteiza begira

Gasteizko Parlamentuan ikusi ziren eztabaidak eta giroak ase zituzten aurreko egunetan Euskal Herri osoan biztutako espektatibak. Lehendabiziko aldiz HB agertu zen, Herreratik etorritako preso-lehendakarigaia mintzatu zen, Garaikoetxeak ere berea egin zuen... eta lehendakaria hautatu zen, azkenean. Gobernua osatzea falta da, eta irauten duen egun bakoitza kontatzea.

«Zuetako gehienok ez duzue jakingo zer den gartzela, baina zuek etxera zoazten bitartean ni haruntza eramango naute, ene lagunekin...»

Sekula izan bada ere, aspaldian bederen ez zuen Gasteizko Parlamentuko sesio batek holako arrakastarik erdietsi. Ostatueta jendea telebistari errepara-ka, lantokietan irratia martxan, Gasteiz bera manifestazaleez eta poliziaz gainezka. Juan Carlos Yoldi izena zuen nobedadeak, eta Ardanzaarena lotuta zegoen, Garaikoetxea gainera erretiratu egin zelarik.

Yoldi espero zitekeena baino trebeago

Herri Batasunako asko kezkatutik zegoen: nola moldatuko ote zen sekula lan horretan aritu gabeko eta gainera preso isolaturik zegoen gazte ataundar bat? Sospresa bat izan zen horientzako Yoldi. Hasieran tonua, eta arnasa bera ere, hartzea kosta zitzaion arren, hitzal-

dia aurrera zerman neurrian indar hartuz joan zen, eta paperetik aterata noiz edo noiz parlamentariei begira inprobisatzeko ahalmenak ere atera zituen nonbaitetik.

Diskurtso gogorra, kontzesio handirik gabea, baina han ziren kazetari askoren eritzirako espero baino radikaltasun gutxiago zermana. Berak hitzegin zuen instituzio harekiko arbuioa garbi utzi zuen, bakea posible egiteko KAS alternatiba negoziatu beharra azpimarratzeko. Une dramatikorik ere izan zen bere hitzetan, batik bat gainerako parlamentariei gogora erazten zirenean handik aterata berriro espetxera eramanez zutela.

Jose Antonio Ardanza, aldiz, ez-adi-tuarena egin zuen Yoldiren diskurtsoaren aurrean. Hasieratik nabaritu zen kandidato baten hitzaldia baino lehendakari baten mezua eman nahian ari zela. Garaikoetxeak irentsi eraziko zion gero, behin eta berriro, «el señor candidato» izena.

Berotasunak, erasoak, gogorkeriak, distira...

Kepa Aulestiaren eta Karlos Garaikoetxearen diskurtsoek erakargarritasun puska bat galdua zuten, lehendakari-gaia atzera botatzen zutela abisatua zuten egunetik. Hala ere beren lana egin zuten, eta aspaldi gure inguruko parlamentuetan ikusitako egunik brilanteena osatzen lagundu zuten.

Ez zuen bere txanda alferrik galdu Aulestiak, eta PNV-PSOE tratuaren gorabeherak haizatu aurretik denbora luzea hartu zuen Yoldiri erantzuteko, euskaraz. Bere terrenoan sartu zen, eta eztabaidagai inportanteak jarri zituen. Bi taldeen artean harremanak aspaldi hoztu eta eten ziren arren, oraindik neurri batean sozialki nahiz kulturalki

Ardanzak lehendakari gaiaren diskurtsoa baino inbestidurako saioan egokitzen dena bota zuen.

elkarren ondoan dauden barrutietan bazkatzen dira, eta hortik jo zuen ondarrutarrak.

Garaikoetxeak eman zion, seguruenik, distira eta parlamentarismo kolorea egunari. Zorrotz erantzun zion Yoldiri, ironia fina erabili zuen Ardanzarekin, azpikoz gain ipini zituen PNVren zenbait trapu eta kontraesan... eta bera aipatutakoan haserretzen jakin zuen, Emilio Gebararekin nabarmen.

Aparatorik ez du edukiko, alderdia oraindik eskema soiletan edukiko du, baina parlamentuan eta telebistatik urrea balio du gizon horrek. Gainerantzean, normalki ilun pasatzen diren CDS eta APkoen hitzaldiek ere normalean baino mami gehiago izan zuten. Zalantzarik gabe, Yoldik lortu zuen tramitekoa izatera kondenaturik zegoen sesio hartan saltsa jartzea, eta bestela eskandaloa antolatzeke egun primerakoa zeukan Garaikoetxeak gehiagoren gogoz geratu behar izan zuen.

Nafarroaren aipamenak hautsak harrotu ditu

Diskurtsoen oihartzunak isilduz doaz eta gobernu osatzeko fasen murgilduta gaude. Astelehenean konfirmatu zen lehendakariordea Ramon Jauregi izango zela, eta kontseilari zerrenda ere azkar joanen da zehazten.

Gobernurako sozialisten eta jelkideen artean erdietsitako akordioaren

arrastoak ere zehaztuz joanen dira, elkarren arteko tirabirak bezala. Ardanzak bere diskurtsoan adierazitakoetatik, Nafarroaren aipamenak berehala sortu ditu eztabaidak.

Nafarroaren eta Baskongaden arteko harremanak normalizatzeko bien arteko erakunde finko bat sortzea proposatu zuen. Oraingoz Nafarroako eskuindarrak bakarrik dira kexatu, baina horretaz Garaikoetxeak ere zerbait esan beharko du. Bera izan zen, hain zuzen, Nafarroaren eta Baskongaden arteko «Kontseilu Nagusi» bat sortzea proposatzen zuena, hori zela bada urte mordoxka bat, eta ordurako kontrario gogorra zuen Arzalluzen jendeak hori ezin onartuzkotzat jotzen zuen nazionalista batentzako.

Sozialisten esku dago afera hori hein handi batean, eta hori bezala Europako Parlamenturako hauteskundeak zein mailatan erabakitzea, ikastolen egoera edo Ertzantzaren etorkizuna.

Errefuxiatuak jadanik multzoka entregatzen

Parlamentuan martxa hori zebilen bitartean, Estatu Frantsesak sekulako erasorik gogorrenarekin ekin dio Iparraldean errefuxiatu hegotarren kontra. Zazpi errefuxiatu entregatu bi egunetan, horra marka.

Etengabeko jario horrek berrogeitako kopurua gainditua du jadanik, eta horien jarraipena banalizatzeko arris-

Betaurrekorik gabe

Bi kate ebaki beharrekoak

Zer gertatzen da Hegoaldetik Ipar Euskadira babes politiko bila joandakoekin? Zertara dator horien kontrako eraso? Ez al dago eraso hori geldierazteko modurik? Zergatik ez da gehiago mugitzen abertzale jendea?

Norbaitek erantzun beharko die galdera hauei, eta azkar, hemen gertatzen ari denak neurri guztiak gainditu ditu eta. Kontraintsurjentziaren lerro klasikoan barruan prestatutako espultsio hauek giza eskubideen legerik oinarritzkoenak ere hankapean erabiltzen dituzte. Zenbat tortura, zenbat familia zati-tu —ama Hegoaldera joan ezinik, aitari Behobian pasatzen ez uzten—... eta inportanteena dena: berriez ere ohitzen garelara hura France eta hau España dela sinestera.

Zer diote, ordea, abertzaleek? Galdera funtsezkoa da, eta horren aurrean inork ez dugu eskapurik. Ez errefuxiatuak HBren arazoa direla pentsatuz beste aldera erreparatzen duten abertzaleek. Baina ezta «espultsioen ugaritze hau da NAEM sekula baino indartsuago dagoelako seinale» leloarekin kontsolatzeko tentaldia eduki dezaketen abertzaleek ere. Norbaitek deklaratu du eraso hau «propagandistikoa» dela. Hori bakarrik?

Errefuxiatu estatutoaren defentsak prioritate bat izan behar du abertzaleontzako. Zeren eta euskaldunok mugaren bi aldeetara bizitzeko dugun eskubidea balia arazteko ahalmenik ez badugu, akabogure «Zazpiak bat» politik.

MARKOX

kua da larriena. Entregatutako asko katean libre uzteak arrazoin ematen diete errefuxiatu asko debaldetan kanporatu dituztela diotenei, baina arrazoina izateak ez du gelditzen ez operazioa eta ez operazioak dakarren helburua lortzea.

Yoldi Gasteizko parlamentuan ari zen egun berean lau eta bihamonean beste hiru errefuxiatu entregatzeak ez dio jadanik inori zalantza izpirik ametzten: ETaren burua kontsideratzen dena neutralizatzea haina errefuxiatuen artean panikoa sortzea.

Iñaki ZUBIONDO

Karlos Garaikoetxea, Eusko Alkartasuna

«Guk FOPak Euskaditik erretiratzea eskatzen genuen»

Azkenean EAJ eta PSOEn arteko tratuarekin bukatu da azaro bukaeratik luzatu den gobernu falta. Hasieran hain posibleztat ikusten zen tripartittoa haizeak eraman zuen. Askoren ustez lehendakartzatik gertu zirudien Karlos Garaikoetxeak azkenean bere izena atzera bota eta aspaldi Gasteizko Parlamentuan ikusitako interbenziorik mikatzena egin zuen. Bereganajo dugu.

Yoldiren hitzak gogorrak izan baziren autonomiaren erakundeentzako, Garaikoetxearen erantzuna ere zorrotza izan zen.

ARGIA.— Ez al zara frustratua sentitzen azken hilabeteotan gertatu direnen ondoren?

Karlos Garaikoetxea.— Ez. Azkenengo negoziazioei buruz mintzatzen bazara, nere ustez, egin behar genuena egin dugu eta behar bada, gertatu behar zuena gertatu da. Guk egitasmo edo «programa minimo» bat proposatu genuen, gaurko posibilitateen araberran, emaitza handiena ateratzeko Euskadira. Baina PSOEk beste oportunitate merkeagoa ikusi zuen eta PNVren botere zaletasun edo beharra aprobetxatu zuen. Zorritzarrez, beren akordioak kalte izugarria egin dio gure autogobernuari.

Tripartitotoaren frakaso

A.— EA, EE eta PSE-PSOEn arteko gobernu tripartitotoaren frakaso nola ulertzen duzu dena pasatu denean?

K.G.— Neretzako ez da frakaso izan. Gu ez geunden prest edozein preziotan Jaurilaritza bat osatzeko.

Dakizunez, gure eskakizun batzuk historikoak ziren: adibidez, Gizarte Segurantzarako benetako kontzertu ekonomiko bat lortzea, emaitza historiko bat izango zen. Eta horrela beste gai batzuk. Alderantziz, gai hauetan amore ematea, saldukera izugarria da.

Horregatik nahiago izan genuen kanpoan gelditzea. Nahi izan bagenu, orain dela aste batzuk Ajuria-Enean egongo ginen. Baina nik beti susmatu nuen gauza bera: azkenengo uneetan PNVko buruzagiak edozein proeziotan babestu behar zutela boterea antolatu dutenen aparatua, nahiz eta Euskadik prezioa ordaindu behar.

A.— PNV elkartu da azkenean PSOekin, askok kalkulatu zuen ildotik. Ez al du horrek konfirmatzen gobernu posibilitate bakarra bide horretatik zegoela eta zuen

Garaikoetxea Manuel Irujo zenarekin, 1978an Leitzan. Urteak eta istilu frango pasatu da geroztik.

mugimendua «listoia jasotzera» bakarrik bideratua zegoela ziotenen pronostikoa?

K.G.— Ez, lehen esan dudan bezala, «hemen eta orain» dauden posibilitateen arabera aberriaren aldeko baldintza onenak ipini genituen. Gure egitasmoa posiblea zen. PSE-PSOEak berak gai zailenetako batzuk onartu zituen, baina Madrilgo agintariei konprometitu gabe... Guk ez genuen onartu, baina PNVk orduan amore eman zuen.

EA eta PNV ezberdin

A.— Gauza batean behintzat denek emango dizute arrazoin: bitxia da kanpainan PSOEn kontrako beldurra erabili zuen EAJ izatea azkenean haiekin biltzen dena. Zuen baldintzak baino apalagoak onartu al dituzte?

K.G.— Bai, noski. Adibidez, guk eskatzen genuen Gizarte Segurantzarako itun bat, Euskadik ordaintzean oinarri-

tuta. Honek adierazten du «Insalud» eta «Inserso» finantziatzeko ehuneko zortzi ta piko ordaindu behar ziotela Euskadiri, eta PSE prest zegoen, Madrilgo Gobernuaren konpromisorik gabe...! PNVk 6,24% onartu du, baina grabeena zera da: ez dituzte kontutan hartzen gure ordaintzak, gastuak baizik... Ertzantzari buruz, adibidez, guk eskatzen genuen FOPak Euskaditik erretiratzea; Ertzantzaren ordeko aldaketa. Edota, gobernadoreak erretiratzea... Adibide asko jar daiteke.

A.— Ez zuek eta ez EAJko buruek ez duzue sinistu benetan bion artean gobernu osoa ahal izateko posibilitatean. Zergatik?

K.G.— Lehendabizi, diferentzia handiak daudelako gure egitasmoetan. Adibidez, nazioaren antolamendua, erakundearen rola. Gure kongresuan diferentzi hauek argi ikusiko dituzue, ideologikoak baita ere. PNVko buruzagiak gero eta kontserbadore eta foralistasgoak dira. Gainera, euren azpajoku eta zikinkeria elkarrekin dira holako proiektuekin.

A.— Orain osatuko den gobernuak luzarako bizia al du zure ustez? Zenbat iraungo duen pronostiko bat egitera ausartuko al zinateke?

K.G.— Nere ustez zaila izango da bi urte baino gehiago irautea.

Yoldi eta HB

A.— Gogorra izan zinen Juan Carlos Yoldiri emandako erantzunean.

K.G.— Ni begirune handiz hitz egiten saiatu nintzen. Baina berak esan zizki-

“PNVko buruzagiak gero eta kontserbadore eta foralistasgoak dira”

gun gauza gogorrak. Gaietan, nik nere ideiak azaldu nituen: nik Euskadiren askatasuna lortu nahi dut. Baina ez naiz ados bitarteko batzuekin. Euskal Herriko sektore baten ordezkaria naiz, eta Legebiltzarra gure Herriaren ordezkaritza da, eta Yoldik deskalkifikatu egin gintuen.

Gaietan HBri esan nion, HB ere pragmatikoa dela, Iparralde bere egitasmoan aipatzen ez dutelako... Orduan, guk ere badugu gure eskubidea azken helburuak eta epe laburrerako egitasmoak bereizteko... Nere erantzuna, noski, HBrentzako zen. Mementu haietan Yoldiren egoera sentitzen nuen, benetan.

A.— HBren proposamena ere hor dago, abertzaleen artean akordio historiko batera iristearena alegia. Hortik urrats berririk eman al daiteke?

K.G.— Bai, behar bada bai. Baina ez Jaurilaritza berri bat osatzeko noski: erakundeak onartzen ez dituztenez gero... Gu autodeterminazioaren alde gaudela, eta gure Kongresoan argi eta garbi azalduko dugu gure jarrera. Baina aztertuta beharko ditugu bakoitzaren estrategia, bitartekoak, epe luze eta epe laburrerako helburuak... Hori edozein momentutan egin genezake. Baina Jaurilaritza berri bat osatzeko momentuan egiteak ez zuen zentzu handirik...

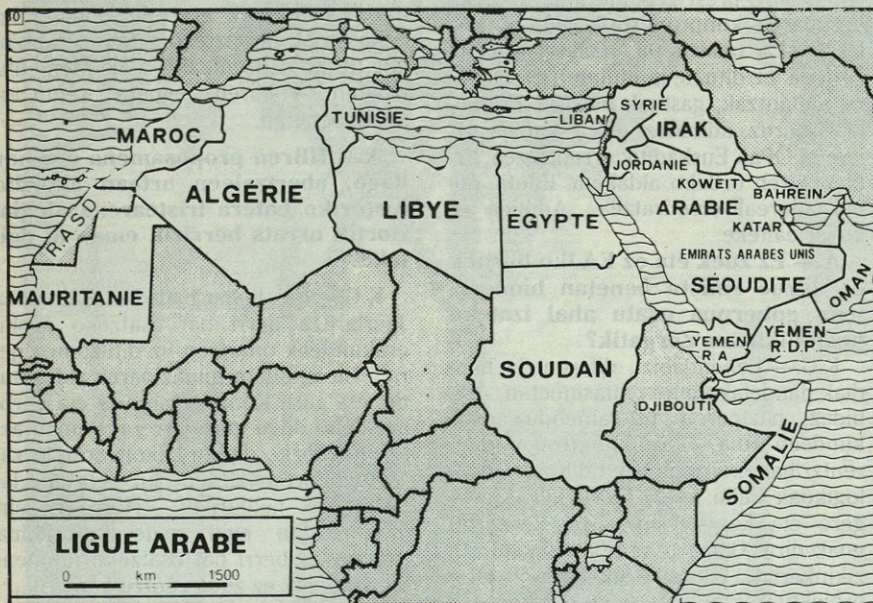
A.— Udal hauteskundeak gainean ditugu. Ez al dizute beldurrik ematen?

K.G.— Ez, alderantziz, oso baikor edo optimista naiz. Badakit ikerketak oso baikorrak direla EArentzat. Behar bada, PSOE eta PNVk horregatik etsi-etsian egin dute euren ituna. Kontutan hartu behar duzu azaroan Eusko Alkartasuna ia sortu gabe zegoela artean...

“PNV-PSE akordioak kalte izugarria egin dio autogobernua-ri”

Ekialde Erdiko indar zentrifugoak,
egun (III)

Estatu arabiarrak, batasuna eta norberekeriaren artean

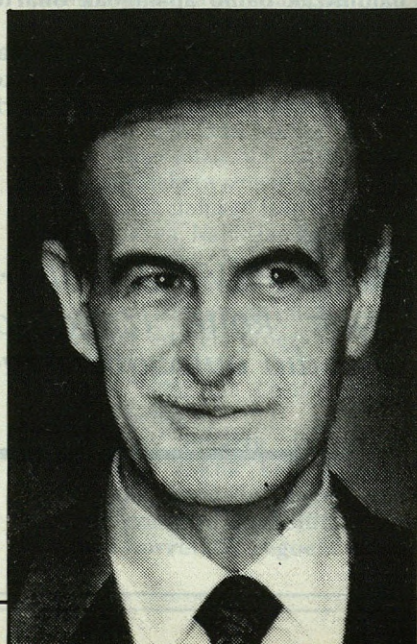
Iranen oraingo zalantzak aipatu genituen aurrena. Lehengo asteen Estatu Batuez aritu ginen, Pakistanen alde egin duten apostuaz. Aste honetan —datorrenean amaituko dugu, beste ezer gertatu ezean— arabiar estaturik eraginkorrenak gain-ikusiko ditugu, galdera honixe erantzun nahian: zein da Siria, Jordania, Egipto, Irak, Saudi Arabia, Aljeria, Libia eta Marokok —hauxek hautatu ditugu, orden pertinente batean— egin duten aukera estrategikoa, orain?

Siria edo: zein da etsaia?

Siriak Ekialde erdian zailtasunak eta nekeak erakarriko dizkioten bi aukera egin ditu aspaldian: gehiengoaren OL-Pri kontra egitea, eta Iran-Irak gerratean lehenbizikoaren alde oso garbi apostatzea.

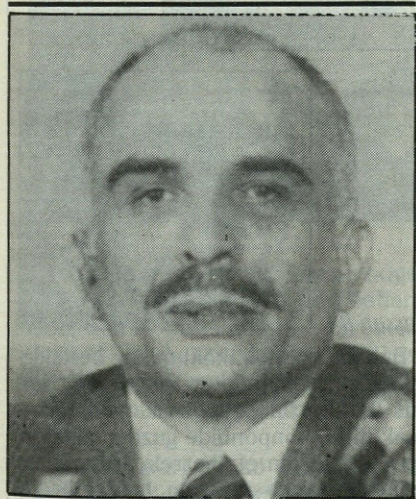
Oro har ikusita, eta beren deklarape-nei kasu eginez, batipat Israelekiko oreka estrategikoa lortu nahian dabilta.

Afez el-Assad

1976an beren tropak Libanora sartu zirelarik, Arabiar Ligaren apoioa izan zuten. Baina aipatu bi aukera horiek euskarri batzuk galerazi dizkiete. OLPk eskatzen dio Siriari Rabateko 1974eko erabakiak ezagutu ditzan, alegia, palestindarren ordezkari bakartzat OLP eza gutu dezan. Irakek beretik Arabiar Ligak 1950ean erabakitako «elkar defentsari buruzko konbentzioa» aplikatu dezan eskatzen dio Damascori (biak izanik noski Ligaren partaide, Iran ez bezala, ez bait da arabiarra). Siriak ez du etsitzen: palestindarren aferean F.S.N.P.ri laguntzen dio (*Front de Salut* delakoari) eta Iraki egiten dion boikot ekonomikoa estatu horretako petrolio bere lurraldetan barrena Mediterraneo aldera pasa dadin galerazeraino heldu da.

Libanon berriz, orain indarrean sartu direla ematen baldin badu ere, siriarrak interlokutore gutxi dutela ematen du. Amal dateke beren aliatu bakarra, aldiz bai drusoekin, bai Hezbollah-rekin, bai palestindarrekin eta bai kristau gehienekin ere harreman txarrak darabiltzate. Gemayel presidenteak nahi bide du orain, Hafez el-Assad-ekin elkarriketatzeari, baina dirudienek kristauen artean indar galduta dago Gemayel —Samir Geagea eta Camille Chamun erradikalgogoen mesedean—, eta Assadek momentu honetan zein beste euskarri lor dezakeen, ez da gauza jakina.

Hussein

Jordania: bere soluzioa

Jordaniako Hussein ere OLPren aurrean kokatzen da orain, eta palestindarrei buruz bere baza jokatu nahi luke. Jordaniaren populazioaren gehiengoa palestindarra da, horregatik Hussein herri horren beldur dateke, eta palestindarrak kontrolatu nahi dituzten beste eskualde indarrekin kolaboratzen dute, israeldarrak barne.

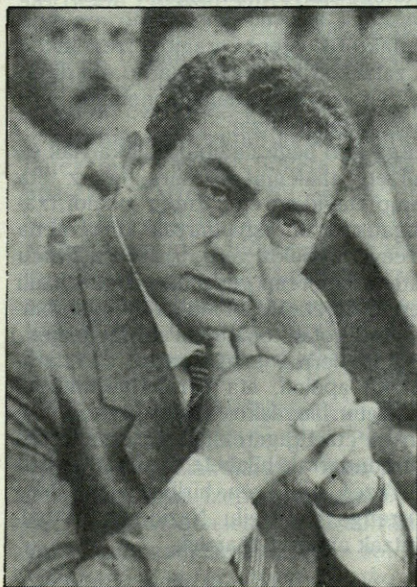
1969an Husseinek palestindarren lehenbiziko sarraskia burutu zuenetik («iraila beltza»), ur asko korritu da. 1985ean Husseinek eta Yasser Arafatek Jordaniarekin konfederatuko litzatekeen estatu palestindar independente bat sortzeko koordinazioa onetsi zuten. Baina gero Jordaniak Estatu Batuen jarrera konkritu batzuk hobetsi zituen eta OLPk abisu egin zuen eta Husseinek eten egin zuen hasitako koordinazioa.

Jordaniarrek, bestalde, lehen Zisjordaniako palestindarren erresistentzia ekonomikoki sostengatzen bazuten, orain «bost urtetako desarrollo plan» bat mahaiaratu dute, lurralde horiei begira (Zisjordania, Israelek okupatuta egon arren, ofizialki Jordaniaren jurisdikziopean dago). OLPren eragina gutxitu nahi dute horrela, eta dirudienek operazio horretan zenbait palestindar dirudun bitarteko dabil.

Egypto: Camp David-eko hipoteka

Anwar el-Sadat-ek aterarazi zuen Egypto arabiar legitimitatetik, Israelekin —amerikarrak bitarteko zirela— Camp David-eko akordioak sinatu zituela. Mubarak-ek ez du, boterea 1981ean eskuratu zuenetik, orduko akordiorik hautsi, baina arabiar estatuekin harremanak hobetzeko joera azaldu izan du. Jakina, kooperazio hau ezinbestekoa du, gainerantzean Israel eta Estatu Batuen erabat menpeko gertatuko bait litzateke. Jarrera konkrituei dagokienez, Mubarak OLPren defendatzailea da, Ekialde Hurbileko arazoak zuritu daite-

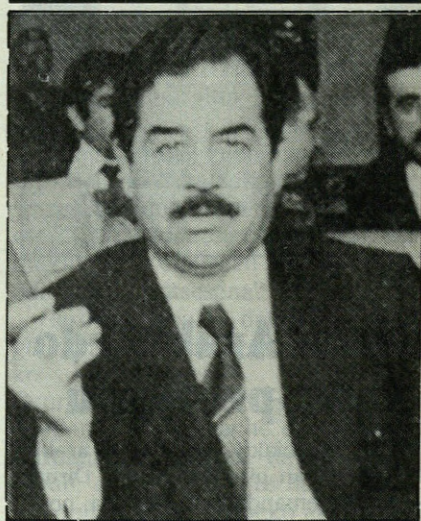
Hosni Mubarak

zen nazioarteko konferentzia bat egin dadinen aldekoa, eta Golkoko gerratean Iraken aldeko jarrera argi eta garbia hartu du, materiale laguntza eta gutzi.

Aurtengo urtarrilaren bukaeran Kwaiten ospatu den Islamdar tontorrean siriarrak Egyptoren espultsioa esijitu nahian omen zebiltzela-ta, egyptiarrak mehatxu egin omen zieten, hartan insistitzen bazuten, Damascok Tel-Aviv-ekin izandako zenbait harreman izkuturen berri argitaratuko zutela: asuntua horretan gelditu zen, batzuk eta besteak ondo isilik noski. Oro har, badirudi indartuta atera dela Egypto tontor horretatik.

Tontor horretan bertan, Mubarak ke-xu ageri zen, Afganistani buruzko erresoluzioan Gorbaxoven proposamenak kontutan hartzen ez zirelako. Honek irekitze bat adierazten du sobietarrei begira, bloke baten aldera ez makurtu-nahia. Egyptok jendez, ekonomiaz eta geografikoki ere badu berezko garrantzia eta pisua, dena den normalitate itzultzekotan. Camp David-ekoa (hitz batez, israeldar estatuaren ezagutze formala) garbitu beharko dute beren «anai» arabiarrekin.

Saddam Hussein

Irak edo elkartasunaren beharra

Irak Iranekiko gerran harrapatuta dago. Horregatik galdu du eskualdeko gaitz nontzeko gatazketan lehen zeukan iniziatiba. 86ko otsailez, orain urtebete, irandarrek Fao hiria okupatu zutenetik gauzak asko aldatu dira; esan nahi baita, lehen beren petrolio esportaketetik %75a Fao-tik ateratzen bazuten, egun Turkian (Mediterraneora) eta Jor-

danian (Itsas Gorria) barrena ateratzen dute; produkzioa areagotu behar izan dute ikaragarri noski, gerrak hilabetero milaren bat milioi dolar jaten dielarik.

Gainerakoan, arabiar estatuen solidaritatea galdegiten dute (berriaz gogora dezagun, arabiar ez den Iranen aurrean), baita jasotzen ere, gehienetik. Izan ere Siria eta Libia dira beren laguntza Teherani luzatzen dioten baka-

rrak. Iraken aliatuak sendoenetakoa Egipto da. OLPri ere erruz laguntzen dio; horren seinale gisa esan dezagun, palestinar zentralako buruzagiak Jordaniatik botak izan zirenetik eta Tunezek OLPren ordezkariak minimo batera muga zedin eskatu zuelarik, OLPk bere aktibidade politikorik funtsezkoenak Bagdad egiten dituela.

Fadh erregea

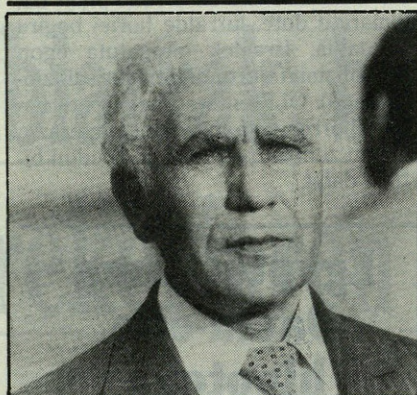
Saudi Arabia edo nola profitatu

Saudi Arabiako gobernuak arabiar herrien artean pisu handia du. Diruak, petrolioak emandako indarra da, noski. Petrolioaren aferean, 1985eko abenduan Petrolio Esportatzaileen Erakundearen barnean problemak sortera zi-tuen, ordurarteko produkzio kuota ezerretu bait zituen, eta horrela upelaren prezioak izugarri jeitsi erazi zituen (30 dolarretatik 10etara, bost hilabete-tan), berei, erreserba handiak izaki, kaltegarritzko ondorioz ekarri ez ziena, baina bai beste batzuri.

Hori alde batera, Iran-Irak gerratean, Fadh erregea, Golkoko gainerako monarka txikiagoen antza (Kwait, Bahrein, Qatar-ekoak, eta abar), Iraken alde irmoki posizionatu da; 80. urtetik, eta den artean, Bagdadi 50en bat mila milioi dolar eman dizkiotela, jotzen da. Baina Fadh, Iranen beldur edo bere es-

tatuaren barneko txiitek sor litzaketen istiluen beldur edo, Teherani buruz ere saiatzen da hurbiltzen. Dena den Riyad Golkoko gerrateak segi dezan interesaturik egon liteke (saudi-arabiar bat ageri da amerikarrek irandarrei Tel-Aviv dela medio egindako arma salmenta ospetsuetan).

Jeneralean, arabiarrek jarrera baterakoi bat har dezaten nahi dutenak, ez dira Riyadekin sobera fido. Fadhen erregimenak, izan ere, besteen zatiketarik ateratzen ditu bere etekinik onenak.

Chadli Bendjedid

Aljeria edo negoziazioaren artea

Aljeria gatazkarik gorrienak gertatzen diren eskualdeetatik urrutitxo dago, beharbada horrexegatik —baina, bistan da, ez horrexegatik bakarrik— mediatzaile papera jokatzeko du askotan.

Aljeriako diplomazia, beren hari askotatik hartu-emanengatik (izan ere Egiptotik hasi eta Iraneraino, ez dute kontaktorik eten), eraginkorrenetakoa da zalantzarik gabe, eta, aritu ohi diren diskrezioagatik, fidagarrienetakoa ere bada, hainbatentzat.

Egiptori begira adibidez, lokarriak ez galtzen ahalegintzen dira, ustez eta Camp David-en egin zuten jokaldi txarragatik orain egiptiarrak koarentena luzuegi edukiz gero, Israel eta Estatu Batuen faborean gertatuko dela. Chadli Bendjedid eta Hosni Mubarak behin baino gehiagotan topatu eta solastatu dira.

OLPz berriz, jarrera garbia dute: erabateko apoioa, eta beren barneko tira-biretan inolako esku-sartzerik ez. Mosku eta Pragarekin batean, Aljer da palestindarrak hilabete hauetan gehien korritzen ari diren hiriburua, OLPren hurrengo Kontseilu Nazionalaren baldintzak negoziatzearren.

Libia eta Maroko: hari galduak

Gadafik, pisu estrategiko apur bat galdurik apika, bere garrantzia beti ere badu hango gorabeheretan. Printzipio batetik abiatzen da, esan nahi baita, Israelgo estatuaren ez-ezagupena, eta beraz Tel-Aviv-ekin edonolako bakea sinatzearen aurkakoa dugu. Iran-Irak gerran badakigu jakin Iranen alde ezarri dela (Irakek salatzen duenez, Bagdad eroritako lur-lurrezko misilak Libiak salduak dirateke). Siriarekin ere hagitz gustoko dituen batasun-akordio horietako batez lotuta dago, aldiz Libanoko liskarrak direla eta, Damascok batipat Amal sostengatzen duelarik, palestindarrekin enfrontatuz, Tripolik berriz palestindarrak animatzen ditu, daukatena eutsi dezaioten. Jarrera aldaketa hori nonbait Harareko ez-lerrotuen bilera zela eta Gadafik eta Arafatek izan zuten elkarriketatzeaz geroztik nabaritzen omen da.

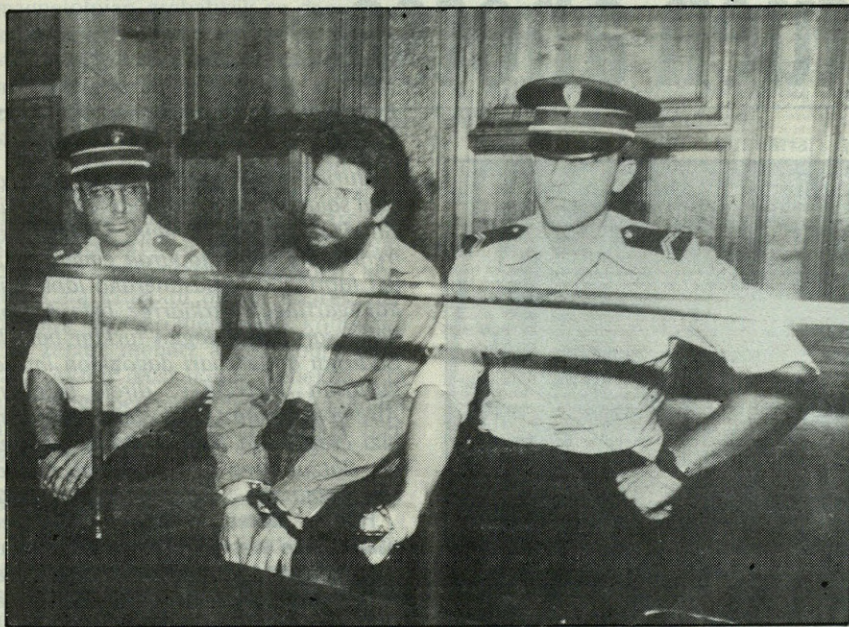
Hassan II

Bukatzeke, politikoki guztiz bestaldera, Marokorekin egiten dugu topo. Hassan II, hitz batez, amerikarren gustokoak diren konponbide guztien aldekoa ageri da, baldin eta horrela armarik eta dolarrik franko emango baldin badizkiote, bietatik ere nahiko beharra badute marokiarrek eta. Gainerantz, arabiarren interesak ez ditu behin ere oso arduratsu erabili Hassanek: Israelekin ihardutea atseginago zaio. Ekonomiar dagokionez, Europarekin zuzenean aritzen da (EEEko partaide izan nahi bide luke), eta militarri, EEBBekin eta Espainiarekin maniobrak egiten ditu (Espainiak eta Marokok dituzten interesak ikusiz, Sebta eta Melillakoa anekdotikoa da). Gaur ukituko ez dugun Saharako arazoa ere badute, gero.

Pablo Sastre

Abdallah: zeinek irabazi du?

Georges Ibrahim Abdallah bizi bitarteko zigorrez kondenatu dute. Orainartean zer hitz eginik gutxi ez du eman baina, aurrerantzean ere ez da gizon honi buruzko berbarik faltako. Eta berbak bakarrik ez direla izango, askoren beldurra —frantsesena batipat.

Abdallahen historia, bere hogeitabost urtez, oso da gorabeheratsua; baina, bere «klana»k (prentsak deitzen dionez) nonbait 1981ean hartu zuen berebiziko garrantziko erabakia: Europara etortzekoa, alegia.

Libano iparraldeko herri batekoa da, Kubeyat-ekoa. Georges, bere familiako beste batzuk bezala, ezker-tiar militantea da gaztetatik; ezker-tiarra eta palestindarren aldekoa. Kristaua da, sortzez, baina falangisten etsaia. Arafatek traizioa egin zuelakoan hartu zuten aipatu erabakia, 81ean. Europara etorri eta... ekitza zekarten buruan.

Ale batzuk behintzat Frantziara ailegatu ziren. Ikasleak ziren, edo merkataria. Bizitza guztiz normala zeramaten. Azpitik, berriz —kontatzen du Frantziako prentsak— Europako talde iraultzaleekin jartzen di-

ra harremanetan: RAFekin, Brigada gorriekin, Action Directe-rekin. Bidaiari porrokatuak dira. Georgesek behinik behin, bost pasaporte zeuzkan atxilotutakoan.

81ean bertan hasi bide ziren ekin-tza armatuekin: amerikarren aurka, batez ere. Zenbait hilketa, zenbait ahalegin. Tarteka beste batzuk ere atxilotzen dituzte, bera berriz, 84garreneko urrian. Handik laster, 85eko martxoan, FARL, Abdallah-tarren erakundeak, Frantziako kultur kontseilari bat bahitzen du Libanoko Tripolin. Georges askatasuna galdegiten dute.

Aljer-ek bere zerbitzuak eskaintzen ditu, mediatzaile gisa. Parisek orduan, negoziaketarako Yves Bonnet poliziburua izendatzen du. Bonnet Aljeriara doa eta, ez tirabirarik gabe, bahitzaileekin akordio batera iristen da: «Georges aurki aterako da

—agintzen du Bonnetek—, udan du-darik gabe; ez zaio eta gauza handirik leporatzen, paper faltsoak eta gaizkiegileen asoziazione batekoa izatean».

Peyrolles, kultur kontseilari bahitua, apirilaren 1etik 2rako gauean askatzen dute FARLeok. 2ko arratsaldean, berri bat zabaltzen da: Pariseko Lacroix karrikako Abdallah-en apartamentu batean, poliziak Charles Roy amerikar agregatu militarra eta Yacov Barsimentov diplomata israeldarra hil zituen 7.65eko txekiar pistola aurkitu dute. Operazio dena goitik behera dator.

Yves Bonnetek ez du lortzen Abdallah dossier berri horretatik kanpo gelditu dadin; baina bere apuroak gorabehera (Guadalupeko prefeta izaten bukatuko du), pistola hori momentu horretan zergatik azaldu zen, inork ez du argitu. Izan ere pisua erregistratzeko agindua 84eko urrian eman bait zuen juezak: zergatik Abdallah askatzeko bezperan bete zen agindua? Amerikarren gauza ote? «Polizi hiltzaile» baten aurrean makurtzerik onartzen ez zuten zenbait polizi frantsesena?

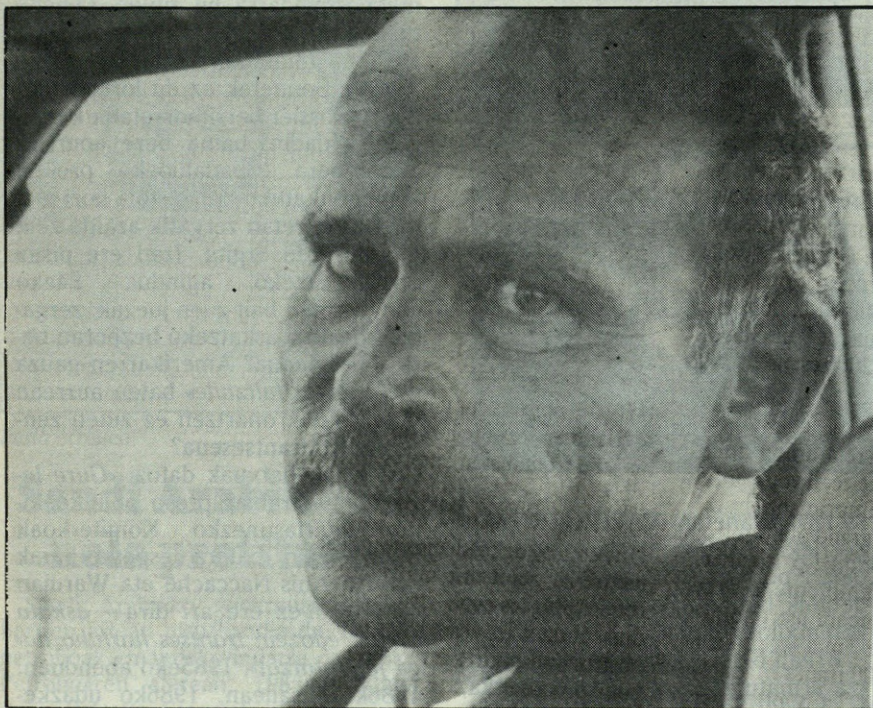
Gero mehatxuak datoz: «Gure lagunak —«Arabiar preso politikoekiko elkartasunezko Komite»koak Georgesekin batera espetxeratuak dauden Anis Naccache eta Warujan Garbidjian-ez ere ari dira— askatu ezean, edozein frantses hartuko dugu jopuntutzat». 1985eko abenduan. 1986ko otsailean. 1986ko udazkenean. Frantziak nozitzen du terrorea. Gubernua urduri dago. Zer egin? Gauzak nolabait konpondu, Abdallah libre utzi eta bake izan, ala «terroristen aurrean» ez amorerik eman?

Bigarrenaren alde erabaki dute. Presio larregiak jasan zituzten, bestela egiteko. Abdallah modu horretara kondenatuta noski, arriskua ez da txikia, atentatuek segituz gero egun gogorrek ezagut ditzake Chirac-ek. Baina suerte onaren —eta estatu poliziakoaren— alde egin dute apostu.

A. Biskarro

«Cabeza de turco»rekin Europa asaldatu du
kazetari alemaniarrek

Günter Wallraff: ahots gabetuen ahotsa

Günter Wallraff-en kazetaritza lanak Europako «demokrazia» nolakoa den garbi erakutsi du.

Günter Wallraff bakarra da. Alemania Federaleko kazetari-rik persegituena, langileen idazlea da, ahots gabetuen ahotsa. Zeregin horretan ihardutea ez zaio debalde atera, poliziaren persekuzioa eta mota guztietako prozesuak jasan behar izan ditu. Wallraffen testuek —«nik uste dut gauzak eraldatzeko idazten dela»— eritzi publikoa asaldatzea lortzen dute. Bere metodoan datza arrakastaren zergatia: ez du behariaren ikuspuntutik idazten, bere nortasuna uzten du, egoera edo arazo konprometituen muintetara ailegatzea permititzen dion nortasun berria hartzen du, gero protagonistaren edo biktima-aren ikuspuntutik kontatzeko. Ondorioak erabatekoak dira.

«Jurid-eko fabriketan lana eskura-tzen saiatzen naiz, Hamburgotik hurbil, Glinde-n, amiantoarekin lantzen eta frenoetako gaineztadurak egiten dituz-ten fabriketan. Osasunerako lantokirik kaltegarriak turkiarrez beterik dau- dela esan didate lagun turkiar batzuk. Badirudi amiantoari dagozkion lan se- gurtasun neurriak ez direla betetzen. Aire konprimituz, atmosfera hauts min- bizi eragile eta hilgarri batez betetzen da. Batzutan ez dira protekzio maska- rak erabiltzen».

Honela hasten da Günter Wallraff-en «Cabeza de turco» liburua, Anagramak gaztelaniaz argitaratu berri duena eta, azken orduko teletipoek diotenez, Ma- drilen eta Bartzelonan, martxoaren 16 eta 17an egileak berak aurkeztuko due- na.

Wallraff turkiar bihurtzea (oso lentila ilunak, peluka beltza, turkiar hizkera) beharrezkoa zen zer izan daitekeen arrazismoa europear 'demokrazia' bate- tan agerian jartzeko.

Turkiar baten modura

Bi urte t'erdiz, turkiar etorkin batek bezala bizi eta lan egin zuen, lan ordu- tegi zoroek ahitutako edota gaixotasu- nak jotako berrogei urtetako 'zaharren' artean. Baina kazetari alemaniar honen lana ez da salaketa soil batetan geldit- tzen, eritzi publikoa astintzea nahi iza- ten du eta.

«Cabeza de turco» liburuaren kasuan, etorkin turkiarren bizi baldintzei buruz- ko inkesta batek ez zirudien, hasiera batetan, eritzi publikoa hunki zezakee- nik. Baina bai. Argitaratu eta lau hila- betetara, Alemanian bi miloi ale sal- duak zituen. Iadanik, hogeit eta bi hiz- kuntzetara itzulia izan da. Liburutik, bi

antzezlan atera dira. Hamaika hitzaldi eta mahai inguru. Benetako astinketa.

Wallraff-en lan bat ez da bizitakoaren kontaketa amaitzen, lehenengo kontaketa horrek probokatu dituen erantzunak (afektatuen eritziak, ekintzak edo tribunalek diligentzien ondorioak) birredizio batetan biltzen ohi ditu.

Aginteei aurre eginez

Baina agintek inoiz ez dira aho zabaliak gelditzen: Wallraff-en testuen baieztapenak egiaztatzeko ikerketa judizialak ugaltzen dira, polizi ekintzak estatu guztietan barreiatzen dira, prozesu mordo bat gaineratzen zaio difamazioagatik. Esperientziak erakutsita, magnetofono grabaturik ez dagoen elkarrizketako hitz bat ere ez du idazten. «Cabeza de turco» lanaren kasuan eskena adierazgarrienak filmatu nahi izan zituela 80 bideokasete lortu zituen pelikula ultrasensible batez.

Urtetako persekuzioa jasan ondoren ez da inolaz ere kikildu, alderantziz: poliziak eta zerbitzu sekretuek ezarri dizkioten persekuzioa eta kontrola (etxe miaketak, bijilantzia, telefonoen kontrola) eta kritikatu dituen enpresa taldeetatik jasotako mehatxuak kontatzen ditu zehatz mehatz azken liburu batetan, «Akten ikuskaketa» izenekoa. Eta azkenengo berriek diotenez, Holandara atzerriratu behar izan du, lasaia bizi-tzearren.

Sator lana

Baina berrogei eta lau urtetako kazetari honen historia menpekotasunaren hari ezkutu eta sekretuak agerian jarritz luzea da. Aktore bati legokion lana eginez, bi urtez (orain dela ia 20 urte) langile hutsa da bost lantegitan; geroago, polizia politikoa salatzeke bere konfidentetzat hartua izatea lortzen du; hurrengo batetan, napalmezko bonba fabrikante bat bihurtzen da, zeinak —Vietnam-eko erabileragatik tormenta-turik— ierarkia katolikoaren baimena behar eta, azkenean, lortzen duen.

Beste batetan, ministeritzako aholkulari baten nortasuna hartuz, enpresa alemaniarrek lantegietako protekzio-ko zenbat talde armatu eta ezlegal zituzten jakin ahal izan du. Segidan, ultraeskuineko finantzari, Spinola general portugaldarraren estatu-kolpe proiektuak desestaltzen ditu.

«Nire metodoa mahai gainean jartzan dut argiro, zaurgarri bihurtzen naiz, eta zein delitu jauki ahal izan du-dan edo zein ordenantza errespetatu ez du-dan erabakitzen duten tribunaletatik pasatzen naiz. Horregatik zerbitzu publikoari eskeinitako extremistatzat joko nuke nire burua».

Lerro hauetan Wallraffek berak definitutako bere zereginaren adibiderik onenetarikoa, Springer trustaren 'Bild' egunkari sentsazionalista eta eskuindarri buruzko lana dugu. Egunero bost miloi ale saltzen duen egunkari honen kazetari-erredaktore faltsu bihurtu zen lau hilabetez, bertan lan eginez komunikabide horretan berriak nola manipulatzen diren erakusteko.

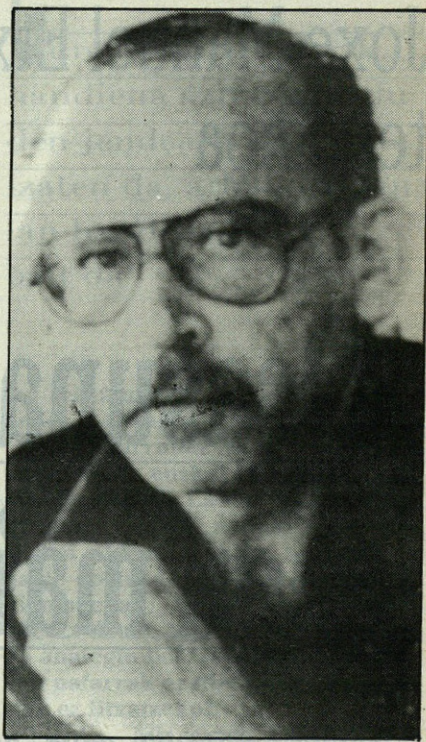
«Ispiluan bere buruari begiratzen dion hau, dagoeneko, ez naiz ni. Karre-ra egiteko jaiotako aurpegi horietako bat, exekutibo gazteengan beti gorrotatu izan dudana aurpegi horietako bat.

Ondo orrazturik, ondo eskubilaturik, garaitu dutenen aurpegi beltzarana —ultrabioleta izpizko lanpara bati esker—. Aurpegi garbi garbia: perfektoki berjarritako horzdura erakutsiz, kor-bata batek eta lepoak erdi itota. (...) Hona hemen bere pertsonaiarengandik libratu nahi lukeen baten erretratoa, bere parera betetzen hasi aurretik».

Pasarte hau —'Bild' egunkariari buruzko erreportaiaren hasiera— Wallraff-en estilo eta ereduaren erakusgarri izan daiteke. Orain arte aipatutako lanak («Cabeza de turco» delakoa kenduta) eta beste zenbait Anagramak argitaratu zuen «El periodista indeseable» izeneko antologian aurki daitezke.

Günter Wallraffen idazlanak, lehen esan bezala, ez dira paperean amaitzen, dute ahots gabekoen kontzientzia segitzen bait dute, beraietatik sortzen diren bestelako antzezlan edo pan-fletoetan, edo kazetari honek sortutako 'Atzerritarrekiko Elakartasun Kutxa'n (zeinari «Cabeza de turco» liburuaren deretxoen heren bi eman dizkion). Azken finean, «nik uste dut —aitortzen du elkarrizketa batetan— gauzak eraldatzeko idazten dela, norbera ez dago deskribatzen dituen gauzen gainean (...). Literaturak ezin du zuzenenan al-daketa politikoak indusitu, baina pres-taera, gauzak aldatzeko gogoia literatu-ratik sortzen dira ere. Darabilgun mate-ria hau zeharo toxikoa da».

Pello URZELAI

Holandan dago gaur egun atzerriratuta. RFAn baino gustorago agertzen da han.

Joxe Manuel Etxeberria, Osasunaren bigarren teknikoa

«Osasunari lehen maila dagokio»

Igande arratsalde anitz, kolore gorria soinean. Gol asko Osasunarentzat; 3. mailan, 2. ean eta Barcelonari edo Madrili 1.an. Goizuetarrak, UEFA ere ezagutu du Iruñeko taldearekin. Egun, Zabaltzarentzako laguntza lanetan, bera da Robinson ikusten eta, Ingalaterran izan dena.

Goizuetarrarentzat, profesionalen artean ez dago kuttunik

ARGIA.— Zein da oraingo zure lana?

JOXE MANUEL ETXEBERRIA Nire oraingo lana hitz batean esateko, Zabaltzaren menpe egotea da, bera da agintzen duena, behar diren gauza guztietan berari laguntzen. Askotan porte-roak entrenatzea, komeni zaizkigun

beste taldeetako jokalaririk ikustera anitzetan joaten naiz hor barna, duela guti estranjerian egon naiz. Gehien bat beheko taldeetarako bilatzen dut, jubeniletarako eta Osasuna Promesas-erako.

A.— Bilatu non, Nafarroan bakarrik?

J.M. E.— Gehienetan bai, baina

orain badakizu behar handia izan dela eta estranjerian ibili naiz. Jubeniletan badugu orain Bilbotik etorritako bat edo beste, baina gehienetan Nafarroan bilatzen da. Aurten dena den, Madriletik bi gazte fitxatu dituzte, baina hori ez da normala.

A.— Zer moduz Bilbo eta Donostia aldera jokalaria bila joateko?

J.M. E.— Molestatu egiten da jendea halakoetan, hemen ere berdintsu gertatzen da bilbotarrak jokalaria bila datozelarik. Orain gauzak nahasi egin dira, jokalaria bat gera bait daiteke lehen ez bezala bere «carta de libertad» izeneko horrekin, eta lehen baino errazagoa da jokalaria bat ekartzea, baina direktiboak asko molestatzen dira abisatu gabe beren taldeko jokalaria bera baldin bazabiltza.

A.— Orain Arotzarena, Goioetxea, Untzue e.a. lehen taldean sartu diren bezala, espero daiteke heldu diren urteetan gazterik gehiago sartuko dela?

J.M. E.— Espero liteke orain bertan, badira jubeniletan 2 edo 3 oso ongi heldu direnak, baina 17, 18 urterekin oso goiz da esateko, ez dakizu aterako diren ala ez. Orain bertan Promesas taldea ez dabil oso ongi, baina jubeniletan badira 2 edo 3. Nik uste Osasunarentzat orain garrantzitsuena hori den, beheko ekipo horiek, bizpahiru urtetan Osasunaren egoten ahal dira gazte horiek.

A.— Osasunaren daramatzazun urteetan zertan aldatu da giroa San Juanen jokatzeko zinetenetik, 2.ean eta 3.ean zeundetenetik honata?

J.M. E.— Nik esango nuke lehenago jokalaririk laguntza ginelako, orain aldatu

Bereak eta asto beltzarenak ikusi beharra da aurtengo Osasuna

da, giroa hotzagoa da, profesionaltasun handiagoa dago. Bakoitzak bere bizi-modua du, entrenatu eta etxera edo bere zereginetara, lehen ez, lehen entrenatu eta gero hemen barna ibiltzen ginen, Gaztelu Plazan barna, baxoerdiak hartuz eta, beste giroa zegoen, orduan jendeak ez zuen futboleko orain bezalako exijentziarik ibiltzen, nik esango nuke anbizioa handiagoa dela taldearen barrenean, laguntasun gutxiago.

A.— Osasuna jeitsiko balitz zer?

J.M. E.— Istripu handia litzateke nahiko jokalaria onak heldu baitira atzetik, baina beharbada igoko litzateke berriz ere agudo lehen mailara. Nik uste gainera Osasunaren tokia hor dagoela, baina badakizu, aurtengo gauzak gaizki hasi ziren, orain hobekixe gaude azken partiduetan, baina ez sobera; halarik ere, oraingoz eta urte askotarako Osasunaren lekua lehen maila dela uste dut.

A.— Kontrakoa esaten den arren, ez al zaizu iruditzen Osasuna azken urteetan Sandanderra, Valladolid eta horien atzetik dabilela indarrez?

J.M. E.— Aurtengo beharbada bai, baina Osasuna izan da azken 7 urteetan 2. mailatik igo direnen artean Valladolid-ekin batean jeitsi ez den bakarrene-takoa. Nik uste gainera Valladolid gure antzera ibiltzen dela, batzutan prolema gehiagorekin eta bestetan gutiagorekin, baina antzera, hortxe pare parean ibiltzen gara. Nik uste gainera Valladolid eta ekipo horiek, kanpotik etortzen diren jendeen menpe egoten direla. Jende hori ongi ateratzen bazaio ongi ibiltzen dira. Ez dut uste Osasunak duda horrekin ibili behar duenik orain atzetik jokalaria onak heldu baldin badira. Horregatik diot bere tokia lehen maila dela. Gure konfiantzarik handiena azpitik heldu den jendearengan izaten da. Lan handia egiten da arlo horretan.

A.— Zer abegi egiten diote Osasunari beste zelaletan, nola hartzen dute?

J.M. E.— Nik esango nuke orain bertan bekaitz edo enbidia askoz hartzen dutela. Lehenbiziko urteetan, badakizu, igo berriak, «talde hau ez da beste munduko gauza», hasieran txaloka leku askotan, inork ez zion garrantzirik ematen Osasunari, oso modu atseginean denak. Baina, azken urte hauetan estatuko iparraldeko taldeei agresibitate pixka batez harrera egiten zaie, jokatzeko orduan, zorrik ez duen taldea izatea kaltegarri da nik uste, eredu gisa paratzen den talde izateak ez digu mesederik egiten. Besteak erre egiten dira barretik gure taldea ikusita, nik sumatu

Gure konfiantzarik handiena azpitik heldu den jendearengan izaten da, arlo horretan lan handia egiten bait da

dut azken urteetan enbidia goiti doala. Lehen txaloka, txistuak orain.

A.— Biurrunez kanpo Osasunak ez du beste euskal taldeetatik jokalaririk ekarri. Ekarririk baditu (Sola, Tirapu), sortzez nafarrak zirenak. Bizkai aldean makina bat jokalaria gazte sortu da azken urteetan, gehientsuenak, Espainia aldeko taldeetan daude orain. Ez al dago hala-ko ahalegin bat Osasunaren direktibari nafarrak ez diren euskal jokalaririk ez fitxatzeko?

J.M. E.— Nik esango nuke ezetz, aldez aurretik behintzat ez. Nik badakit Osasuna Sestao eta Bilbao Athletic-eko jokalaria gazte asko ikusten izan dela. Julio Salinas ekarri nahi izan zuen Osasunak Bilbao Athletic-en zegoenean, baina gero Bilboko lehen taldera pasatu zuten.

Gero ere huts handiak izan dira. Orain 1. mailan Espanyol-en hain ongi ari den Valverde ikusten askotan izan ziren Gasteizen, baina erabaki zuten ez ekartzea. Sestaotik Espanyolera joan den Txelis ere ikusi dute behin baino gehiagotan, baina ez dute ekarri. Ez dut uste aurretik ez ekartzeko giroa dagoelako egiten denik, hainbat jokalaria ikusi eta gero, taldeari ez zaizkiola baliagarri pentsatu delako baizik. Gure partetik huts handia izan da jokalaria horiekin. Valverderen kasuan gure teknikoak harrituta daude orain.

A.— Zer huts izan du aurtengo Osasunak taulan hain behean egoteko?

J.M. E.— Jende guztiak uste zuen iazko kanpaina txarra UEFA-ren deskuidogatik izan zela eta aurtengo uste zuten jokalaria berririk ekarri gabetanik aise ibiltzen ahalko ginela. Nik uste udan beste jokalaria batzu ekarri edo, taldea indartu egin behar zela, hori orain ikusi dugu, hori izan da nik uste hutsa, aurtengo udan neurririk hartu ez izana. Aurtengoarekin nahikoa eskarmentu izan dugu eta nik uste datorren udan gauzak behar bezala egin behar diren. Batetik fitxajeak, eta bestetik, taldean garbiketa egitea beharbada: askotan badakizu, jokalaria batek taldean urte asko daramalako, edota uste duzulako heldu den urtean ere ongi ibil daitekeen-

Aurtengoarekin nahikoa eskarmentu izan dugu eta nik uste datorren udan gauzak behar bezala egingo direla

26 ARGIA 1.141. zbk./87-III-8

Beste aldaia bat Urbasa-Andia mendi kateak elkartzeko

Triskantza berria Nafarroako mendietan

Urte berria hastearekin batera Urbasa inguruan egin den triskantza berri baten argitasunak jaso genituen. Nafarroako ekologistak, Lizarra eta Sakanako mendizaleak, eta inguruko herrietako baserritar eta abeltzainak laister asko hasi ziren orain Nafarroako Gobernuak egin nahi duen aldaia berri honen aurkako ekintzak burutzen.

Aldaia edo pista zabal bat egiten hasiak dira Urbasa eta Andia mendikateak elkartzeko. Nafarroako gobernua tartean, pistak dauzkan dimentsioak dira eta Madrilgo gobernua ere atzean dagoela pentsatzen du batek baino gehiagok, une honetan Nafarroan martxan dauden beste zenbait proiektutan bezala: Irurtzun-Andoain autobidea, Buñueleko kañoi fabrika, El Perdono-eko kuartela...

Urbasa aldera jo dugu horren berri jakitera.

Abisatu gabe

«Guri abenduaren erdi aldera iritsi zitzaigun berria. Ameskoetako gazte batek hots egin zigun ikaragarritzko tris-

kantza egiten ari zirela eta. Horrela, hurrengo asteburuan bertara aldendu ginen, eta orduan ikusi genuen han gertatua. Aldaia ia-ia eginik zegoen, azpian harria botatzea besterik ez zitzaion falta» esan digu Arantza Lunak.

Iazkoan herritarrei inolako argitasunik eman gabe «Arantzadi» deituriko ingurunearen triskantzaren lekuko izan baziren, larre berriak sortzeko aitzakiaz, aurtengoa, eta eredu berbera jarraituz, aldaia edo errepede berri baten eraiketarekin egin dute topo.

Aldaia martxan jarri dutenek hiru arrazoi aipatu izan dituzte horren beharra azpimarratzeko:

— bertako oihar hustirakuntzetako egurra ateratzeko erraztasunak (bi kamioi

txikirekin lanean ibili ordez, handiago batek berak bakarrik egiteko aukera izango luke);

— bertako abeltzaintzako erraztasunak jartzea garrio mailak;

— Urbasa eta Andia elkartzea inguru honetan lanean diharduten basozainei kontrol lanak errazteko, eta sutarik gertatuko balitz ere honen itzalketa arintzeko.

Proiektu justifikagaitza

«Arrazoi hauen aurrean, azaltzen diren helburuek ez dute inola ere justifikatzen eraikuntza hau gure ustez, oihar hustiakuntzarako lehendik eginak dauden aldaiak eta bideak aski bait dira, era berean abeltzainek beren beharretarako erabiltzen dituztelarik. Bestalde, mendien kontrolerako bi mendikateak elkartzea beharrezko dela esatea ez zaigu tajuzkoa iruditzen, lehendik eginak dauden aldaiak landorrez ongi zeharka bait daitezke. Are gehiago, orain arte eskuharki ibili dira bide horietan zehar estatu Espainoleko ejerzitoaren kamioiak, egurra ateratzen ibiltzen direnak, eta zer esanik ez abeltzainen eta basozainen landorrerak. Beraz, beste interes batzuk ezkutatzen dituztela uste dugu».

Nafarroako Gobernuko ordezkari-kin izan zuten bileran, arrazoi hauek eman ondoren, errepede honen atzean ez zegoela interes estratejiko eta militarrik azpimarratu zieten Lizarrako Mendi Taldekoei, «guk ezertxo ere galdetu gabe, eta horrek ere zertxobait esan nahi du. Galderarik gabe emandako erantzuna...».

Bestalde, errepede horren inguruan, eta zoruan botatzeko harria atera duten gunean, ikaragarritzko lautada egin dute, hamar mila metro karratu ingurukoa.

Hirurehun pago bota dituzte dagoeneko Urbasa eta Andia mendikateak lotuko dituen aldaia egiteko.

Herritar hauen ustez ez zegoen zertan eginik errepidea. Joko ezkututzat salatzen dute eta «*Madrilgo agintari eta Nafarroako haien zerbitzari leialek daukate Urhasan gertatzen ari den txikizioaren erantzunkizuna*».

Bi fase ditu proiektuak

Proiektuak bi fase ditu: lehenengoan errepidea Santa Marina-raino iritsiko litzateke; bigarrenean zati hau Lizarragako tuneleraino luzatuko litzateke.

Lehen fasea, Otxaportilloko errepi-dearen laugarren kilometrotik aurrera doana da, eta lan handiena amaiturik dago jadanik, azpiko harria botatzea besterik ez bait da gertatzen. Honi jarraipena emanez gero Urbasa osoa zeharkatuko du errepide ere izenda daitekeen honek. Errepide, ezen aldaia bat baino askoz handiagoa da han egiten ari direna, zenbait lekutan zazpi metro-tako zabalerara bait du bide honek. Bestalde, zoru gisa botatzen ari diren harriak hogeitahamar zentimetrotako lodiera du, eta honek ere zer pentsaturik ematen digu.

«Madrilgo agintari eta Nafarroako haien zerbitzari leialek daukate Urhasan gertatzen ari den txikizioaren erantzukizuna»

Gauzak nola egin dituzten ulertzeko honako datu hau ikusi besterik ez dago: eraikuntza hau burutzeko Diputazioko Ingurugiro Sailarekin ez dute inolako harremanik ere izan, horrelako proiektu bat aurrera eramateko hain garrantzitsua izan arren.

Hirurehun pago bota dituzte dagoeneko

Urrunago joan gabe esan behar jadanik ikaragarritzko kalteak eragin zaizkiola inguru horri. Errepidearekin ez

dute ezer errespetatu, eta aurrean topatu dituzten hirurehun pago bota dituzte, adin guztietakoak daudelarik horien artean, baina gehienak metro eta erditik gorako diametroa dutelarik.

Horretaz gainera, orain arte eraso gutxien jasan dituen lekutik igarotzen da delako errepide hau, Urbasako leku aberatsenaren erdi-erditik pasatuz. Mendikate horretan dauden leku hertsia eta naturalenak zapaltzen ditu, beren birjintasuna apurtuz. Gune horretan ugari ziren desagertzeko zorian dauden

Estatuaren jabegopean daude gehienak

A. Luna: «Nafarroako mendiak nafartarrentzat»

Lizarrako Mendi Taldeko lehendakari dugu Arantza Luna

AKERBELTZ.— Noizkoa da aldaia hau egiteko proiektua?

ARANTZA LUNA.— Guk ez genezake zehazki esan noizkoa den proiektua, horretarako ahaleginak egin baditugu ere ez bait dugu inondik daturik lortu, ez Nafarroako Boletin Ofizialean, ez Nafarroako Gobernua-ren Nekazaritza, Abeltzantza eta Mendietako sailburu den Francisco San Martin-ekin izan genuen bileran, ez Diputazioko Mendietarako Zuzendaritzako ordezkari den José María Goñi-rekin izan ditugun elkarrizketetan.

A.— Eta arazo hauek gehitzeko Nafarroan ematen den mendien jabegoari buruzko kinka.

A.L.— Bai, Nafarroako mendi gehienak Espainiako Estatu zapaltzailearen jabegopean daude, eta egoera honen amaiera eskatzen dugu, gure lurra dauden gure mendiak itzul diezazkigutela eskatzen dugu. Urbasarekin berdin gertatzen da, eta horregatik eta bide batez mendi horiek Nafarroako herriarenak direnez, herriari itzul diezazkietela eskatzen dugu. Hau gertatzen ez den artean, beti horrelako arazoetan ibiliko gara.

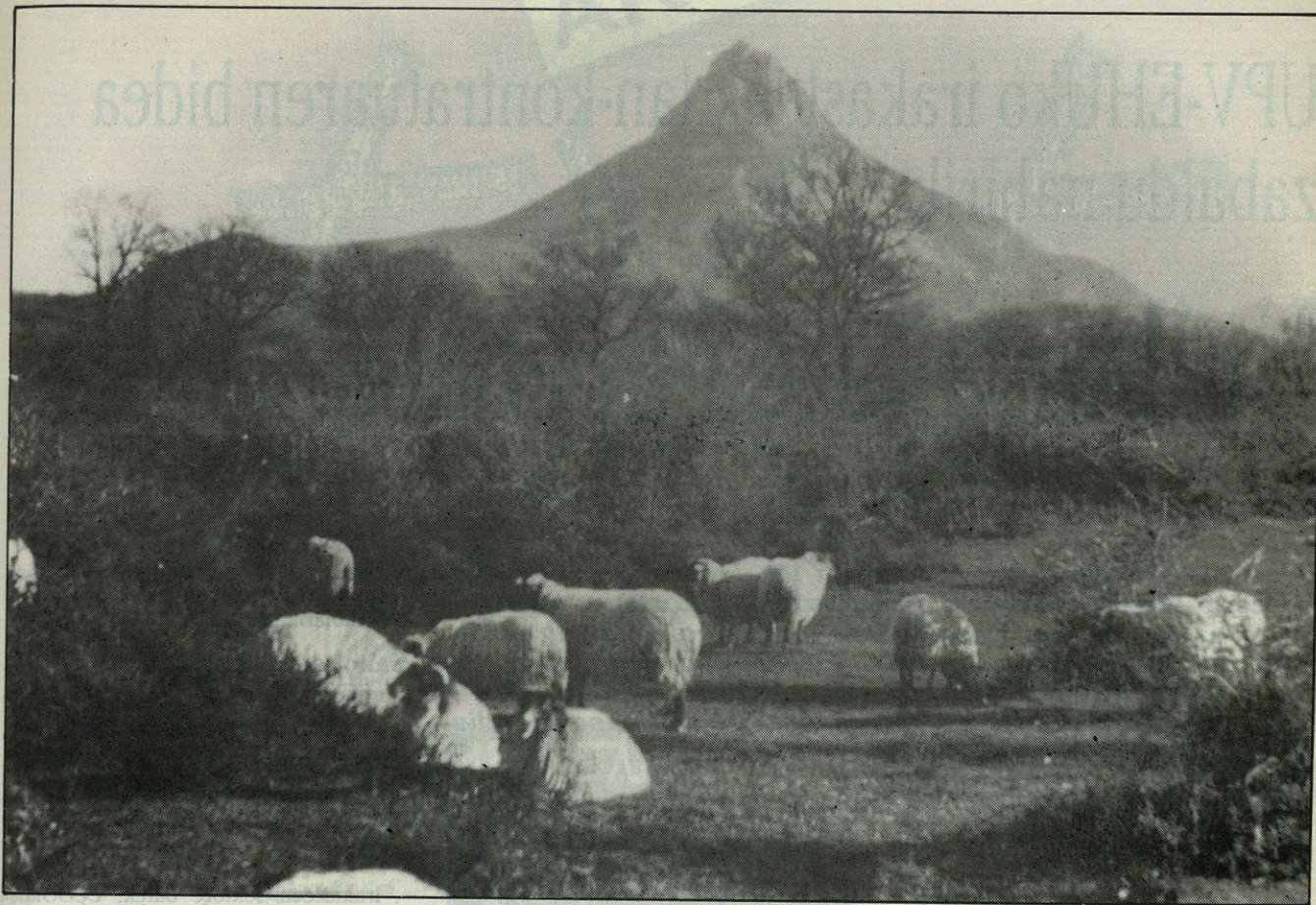
AK.— Aurrera begira zer asmo dituzue?

A.L.— Orain proiektuari buruzko planoak lortzekotan gabilta talde parlamentari baten bidez. Bestalde eraikuntza lanak gelditzea lortu nahi dugu horretarako erabaki politikoa bat hartu eraziz agintariei, talde parlamentari batek Nafarroako Parlamentuan aurkeztuko duen mozio baten bidez, horretarako Diputazioko Mendietarako Zuzendaritzako sailburu den José María Goñi bertara azaldu eraziz, Parlamentura alegia, legebiltzarkide guztien aurrean eman ditzan arrazoiak.

A.— Nola erantzuten ari da jendea?

A.L.— Biztanlegoari dagokionez berriz, banan-banakako kontzientzi hartze kanpaina bat burutzen ari gara, gure jarreraren arrazoiak jendea-ri azalduz. Jendeak bazekien aldaia egitekotan zirela, baina ez zitzairen burutik pasa ere egin horrelako zerbait izan zitekeenik, eta triskantza ikusi dutenean mugitzen hasi dira proiektuaren aurkako ekintzetan. Horixe da Ameskoatar eta Sakanata-reen artean gertatzen ari dena.

Dagoeneko Sakanako, Irurtzungo, eta Lizarraldeko zenbait herritako udalak proiektuaren aurka azaldu dira, eta lanak bertan behera uztea eskatu dute, mendizaleok eta ekologis-tek sinatutako agiriaren hildotik, honekin bat datozelarik. Sakanako Eskualdeko Eraketa, Orokorrerako Mankomunitateak, Urbasari buruzko ikerketa orokorra egiteko eskatzen du, eta ondorioz «babeatu beharreko ingurune» bihurtzea mendikatea, bi-tartean inolako lanik egitea galera-ziz, kalteak ekiditeko.

Urbasako parajerik ederrenak izorratuko ditu aldaiak.

zenbait pizti, aparteko babesa eskeintzen zien eta horko landarediak. Adibidez, leku horretan, putzu eta iturrien inguruan, desagertzeko zorian dauden igel nabarrak ugari aurki zitezkeen. Baina zenbait ugaztunek ere gogoko zuten horko babesa, hala nola: kattagorriak, azkonarrak, basurdeak, e.a...

«Egindako kalteak izugarritzkoak dira. Baina aurrerantzean gauzak ez ba dira konpontzen gauzak askoz larriagoak gertatuko dira. Horrelako errepide batek jendea leku horietara heltzea erraztuko du, eta lehendik ere Urbasara etortzen dira turistak nahikoa kalte egin dute. Turista hauetarik gehienek ez dute inolako kontzientziarik, eta aurrean duten guztia zapaltzen eta apurtzen dute, ezertxo ere errespetatu gabe».

Zakar eta hondakinen arazoa dela eta aurreko urteetan kontzientziazio kanpainak burutu ohi dira, baina oso eragin txikia izan dute. Urbasarako sarbideetan hondakinak sartzeko plastikozko zakutxoak banatzen ziren, eta hala ere zenbaitek, gehienek ez esatearren, ez zituzten erabiltzen, eta beste batzuk etxeko hondakinak ateratzeko eramaten zituzten beraien herrietara. Ez dago esplikatu beharrik nolakoa den domingeroen kasta!

Abeltzainak ere sarri izaten dira ke-xu, zenbait ardi eta behi hil bait dira igandekari hauek botatako plastikozko zorrotxoak jatearen ondorioz. Zakutxoa jan ondoren, abereak puztutzen hasten dira, hil arteraino. Halaber, behin baino gehiagotan aurkitu izan zaizkie hilik azaldutako abere hauei jendeak elurte garaian elur-lera gisa erabiltako plastikozko zakuak beren urdailetan.

Abeltzainak ez dira haserre domingeroen hondakinengatik bakarrik, jendea bera larrean ibiltzeak urduri jartzen du ganadua. Ez dute inolaz ere nahi jendea masiboki erakar dezakeen honelako erreperiderik.

«**L**ehendik ere

**Urbasara etortzen diren
turistek nahikoa kalte
egin dute»**

Suteak ere arriskutsuago

Bestalde, eta jende gehiago etortzearen ondorioz, uda aldean sute arriskuak ere handiagoak izango dira, eta hau oihar hustrakuntzaren aurkakoa da.

«Edonondik begiratuta ere kalteak alde guztietatik. Oraindik jendea leku zehatz batzutan ibiltzen zen, baina errepide honekin mendikatea hartzen badute, akabo hemengo pakea eta aberastasuna. Dena txikituko dute» diote Lizarrako Mendi Taldekoek.

Eta hori txikiketei gagozkielarik, ezen kutsaduraren arazoa neurtuz gero ondorioak eskandalugarriak izango lirateke. Pentsa Nafarroako biztanlegoaren zati handi batek Urbasatik datorren ura edaten duela. Bai, hala da, eta ez gara handikeriatan ari. Inguru horretako lurraren osaketak uraren iragazketa errazten du, eta ondorioz Jurramendi Ur Mankomunitateak hortik datozen urak jasotzen ditu, Lizarralde guztiak horko urak darabiltzalarik.

Zer esanik ez Sakanari so egiten badugu. Artetako urak ere Urbasan sortzen dira. Beraz, jendeak ur hauek kutsatzen baditu, pentsa zer-nolako egoeraren aurrean egongo garen.

AKERBELTZ

UPV-EHUko irakasleek lan-kontratuaren bidea zabaldu nahirik

Unibertsitatea grebara?

Agian, oraingo hauxe izango da lan kontratuaren aldeko prozesu luzean, UPV-EHU delakoaren irakasle ez-numerarioen azken aukera. Prozesu luze horretako emaitzak orain artekoan ezezkorrak izan badira ere, kontutan izan behar du gu unibertsital irakasleen kolektiboa gizarteko ahulenetarikoa izan ohi dela, beti ere interes indibidualek paper handia jokatu bait dute bere baitan.

Oraingo kinka hau ere, LRUK berak markaturiko fetxa baten inguruan eratu da: 1987-88 ikasturterako indarrean jarriko den LRUn klausula batek orain arte iraun duten kontratu administratiboen desagerpena agintzen bait du. Praktikan, klausula horren aplikazioak UPV-EHUko 1.500 irakasle ukitzen ditu, orotara 2.100 irakasle direlarik hiru probintzietako eskola zein fakultate desberdinetan. Arazoa beraz, ez da txantxetakoa.

Irakasleek azken asteotan izandako asanblada eta ekintzak aipatu testuinguruan ulertu behar dira, eta funtsean honako puntuen inguruan zehaztu dira:

Erreibindikazioa grebarekin lagunduz

1987-88 ikasturtearen hasieran eta LRU aipatu klausula indarrean jartzen denean, funtzionari ez den irakasle oro «laguntzaile» bihurtuko dute. Puntu honekin gauza xelebrea gertatuko da: legearen arabera laguntzaile horiek ez dira eskola emateko gai —nahiz eta UPVn laguntzaile egin nahi dituzten gehienek urte mordo-daramaten lan hori betetzen—.

Gauzak horrela eta gure unibertsitatean suertatuko litzatekeen egoera kaotikoaren beldurrez edo, ministeritzak laguntzaile horiei «mesede eta ohore» eginez, «venia docendi», luzatuko die eskolak ematen segi dezaten. Labur esanda, kontratu nabariki txarragoak baina lan eta ardura berberak. Aurreko astean izandako irakasleen asanbladan argi eta garbi adierazi zen «venia docendi» horri, eta kasurik txarrean hau, ezezko boro-bila emango zaiola datorren kurtso hasieran.

Bestalde eta proposamen positiboetara jota, asanbladak UPVko estatutoetan «irakaslego kontratatuaren» eredua sartzea eskatzen du; zehatzago, bere IV. tituluaren leharrean ondorio egoki guztiekin.

Gainera, irakasleen asanbladaren hirugarren puntuak, Vascongadetako Komunitate Autonomoaren unibertsitate publikoaren erretoreari arazo honetaz dagoen jarrera hartu —bertako irakaslegoaren alde eta LRUn kontrakoa, jakina— eta adieraz dezala eskatzen dio.

Halaber plataformaren hirugarren puntuak, errektoreak martxorako «eta irakaslegoaz monografikoki» agindu duen klausuroaren aurretik bere eritzia eman behar duela eskatzen dio. Eritzi hori jakin eta ondorioz neurri praktikoak hartzeko asanbladako batzorde negoziatzaile batek Barberarekin negoziatuko du martxoaren 5ean. Batzorde hori probintzia bakoitzeko hiru ordezkari osatzen du. Negoziazioaren egunean eta errektorearekiko negoziaketak bultzatzeko greba izango da UPV-EHU osoan.

Geroago eta errektore jaunak agindutako klausura baino bi egun lehenago ez da eskolarik izango.

Sakonean, nazio arazoa

Teorian, UPV-EHUko irakasle guztiak lan-kontratuaren alde dauden arren gero, praktikan, ez daude oso argi zenbait jarrerak. Zehazki, ministeritzak irakasle-funtzionari izateko eman berri dituen 219 plazaren inguruan planteiatu da eztabaida.

Irakasleen sektore batek, CCOOkoek batez ere, plaza horiek onartzearen alde agertzen dira. Jarrera horrek ez omen dio kalterik egiten beste erreibindikazioari. Sindikatu horretakoek benetan nahi dutena zera da: 1987-88 ikasturtearen hasiera epea 1992.a arte luzatzea, eta horrela piskanaka, irakasle gehienak funtzionari bihurtzen joan daitezela.

Bistan dago jarrera horrek lan-kontratuaren aldeko jarrera ahultzen duela eta praktikan irakasle guztiak Madrilgo funtzionariak izatera bultzatzen dituela.

Irakaslegoaren parterik handiena mamiobra horretaz konturatu egin da eta salatu, plaza berrien geldiaraztea eskatuz, behintzat hurrengo klausuroaren ondorengo asanbladan besterik esan arte.

Azken finean, eztabaida honen sakonean, unibertsitatearen bi eredu kontrajarrirak daude: batetik, orain artekoa, unibertsitateko irakasle guztiak Madril menpean segituz. Eta bestetik, lan-kontratuaren bitartez UPVko irakasle propioen posibilitatearen atea zabaltzen duena. Guretzat argi dago, beste mila arrazoren artean, UPV-EHUko fakultate eta eskoletan ez dagoen handiz garatzen ari diren euskal adarrentzat LRUn onartzea eta irakaslegoaren funtzionarizatzea guztiz kaltegarri direla, zeren Madrilgo eskematan ez bait da sekula sartu, eta are gutxiago baloratu, hemen egin eta egingo diren Unibertsitate Publiko eta Euskaldun baten aldeko esfortzuak.

Imanol URKIZU

ARGIA

XXX

K O M I K I A

52. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Laguntza
&
Varela 86-7

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

EZ UTZI IRAKURRI GABE

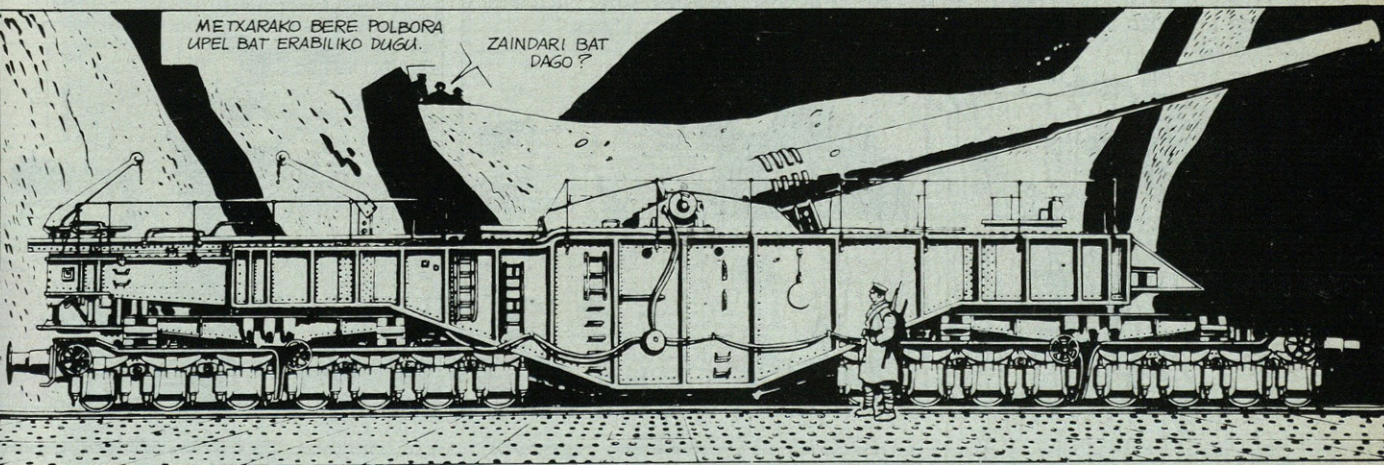
NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

CORTO MALTESE SIBERIAN

(XVIII kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: Von Ungern-Sternbergen eskutan erori dira Corto eta lankideak. Baroia saiatzen da galdakizun alperrikakoen bidez hiru presoen bizimodua ezagutzen. Bitartean Semenov atamanaren kanoi-tren handia ailegatu dela jakiten dugu. Ondoren Corto, Shangai Lil eta Rasputin presoendegira eramanak izango dira, eta horretan gaude kapitulu berri honen hasieran.

(6. orrialdean jarraitzen da)

Handik pixka bat beranduago...

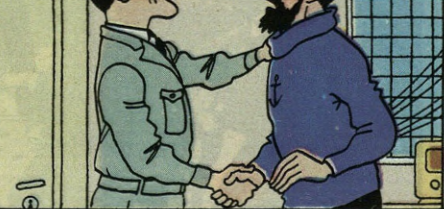
Ah! kapitaina, kapitaina, gure eskerrik beroenak zor dizkizugu!... Zuri esker, Turnesol sendatu da!... Egundokoa da hori!...

Baina nik...gauza handirik ez dut egin...

Gauza handirik ez?... Baina, kapitaina, zuregatik izan ez balitz, ilargira bi-daiarik ezin izango zen egin!... Konturatzen al zara?...

Arraioa! Horrelaz zeharo ahazturik nengoen!...

Hemen dator Turnesol jauna be-
ra zuri eskerrak ematera...

Besarkada bat, adiski-
de, besarkada bat!...

Orainxe kontatu didate dena: nire amnesia eta zuk zer nolako arretaz zaindu nauzun... Eskerrikasko, kapitaina, bihotz bihotzez milesker!...

Milesker baita ere, eta gehien-bat, zientziaren izenean! zeren zuri esker, ilargira bidaia egin ahal izango bait da!... Ez dut sekula ahaztuko!...

Eta arratsalde hartan bertan...

Nagusia jauna, K.23-ren mezu bat!...

Ah! Billegi Handiko berriak?...Oraingoan hobeak izango al dira behintzat!...

M.23.301...Mammouthi memoria itzuli zaio, Zeroiari esker...Ederro, Zeroi jator honek, balere konturatu gabe, egundoko mesedea egin digu... Erantzun ezazu: M.23.301 hartu dugu... Ulises Operazioa aurrera...

Egunak badoaz...

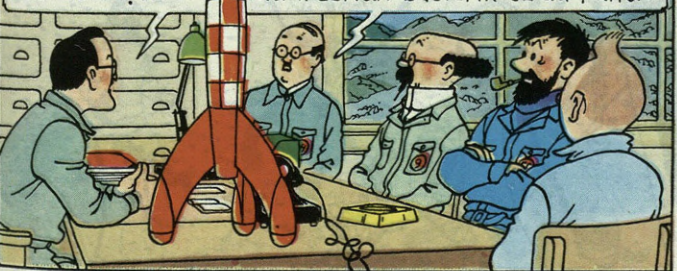

...Eta aste bete barru izango da, jaunak, hilaren 2tik 3ra bitarteko gauean, 1,34 orduetan, bidaia handia abiatzeko unea... Dena prest al dago?...

Zu, Wolff, janari eta materialen horniduraz arduratzen zarenez, nola doan hori?...

Kargatzen ari gara. Janariak eta ilargirako ibilgailua han bertan montatzeko piezak, dagoeneko, sofoetan daude. Ilargian Observatorio bat jartzeko optika-tresnak besterik ez da falta.

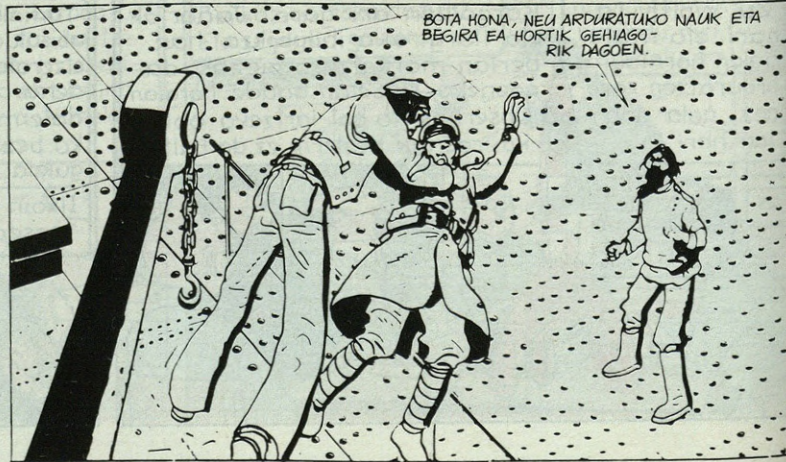
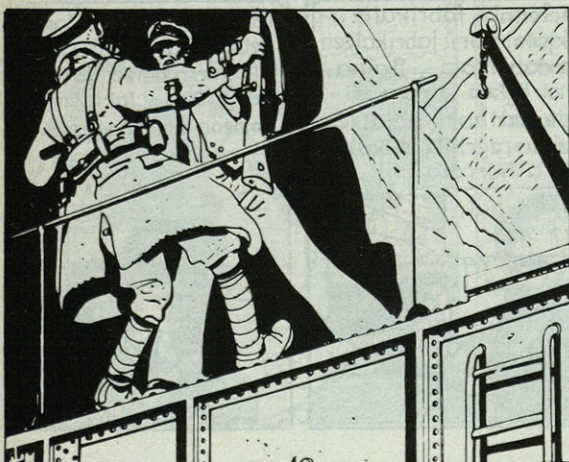

Tamalez, Ienako fabrikatik abisatu digute, hori fabrikatzen atzeratuta dabilzala... Baina, dena den, hitza eman didate material hori abiatzeko bezperan zerbitzatuko digutela... Eta horrela, nik... Itxoin pixka bat, mesedez...

Esan...Bai...Zer?... Zona debekatuan?...Hiru?... Eta interrogatzen ari zarete?...Ongi... Jakinaren gainean eduki nazazue...

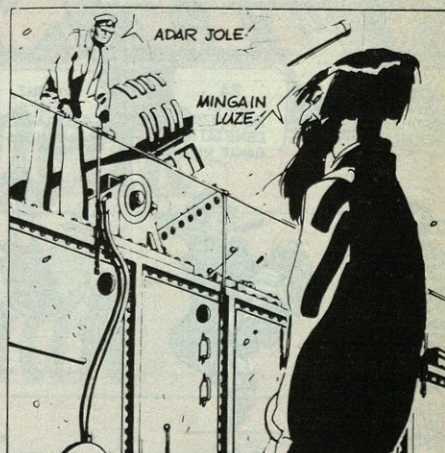

EZ, ZORIONEZ EZ ZEGOK
BESTE INOR

DENA ONDO... NON ZEGOK
SOLDADUA?

JAN EGIN
DIAT.

ADAR JOLE!

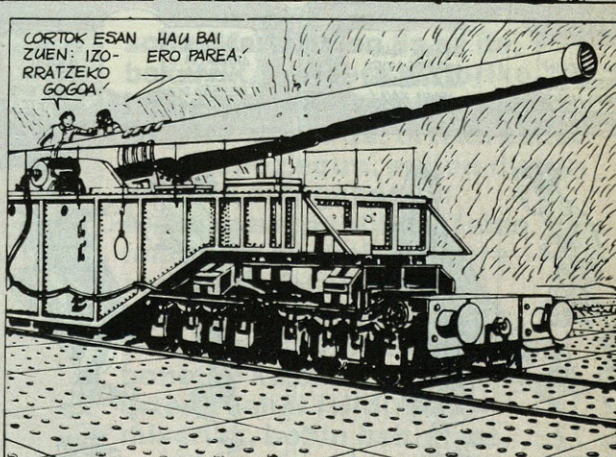
MINGAIN
LUZE

ZER SHANGAI LIL,
BUKATU DUZU?

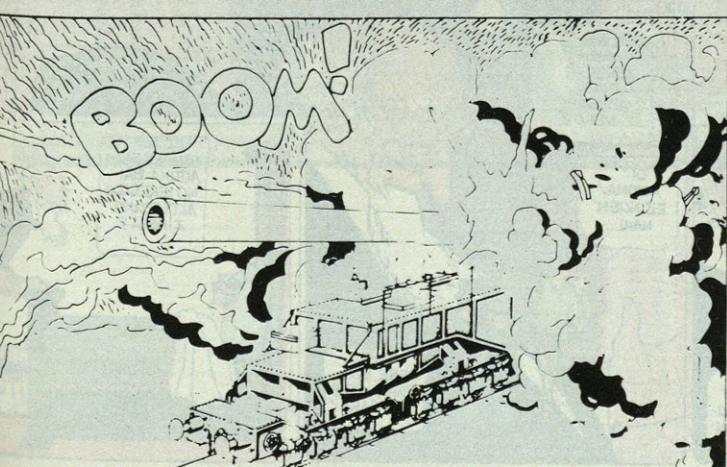
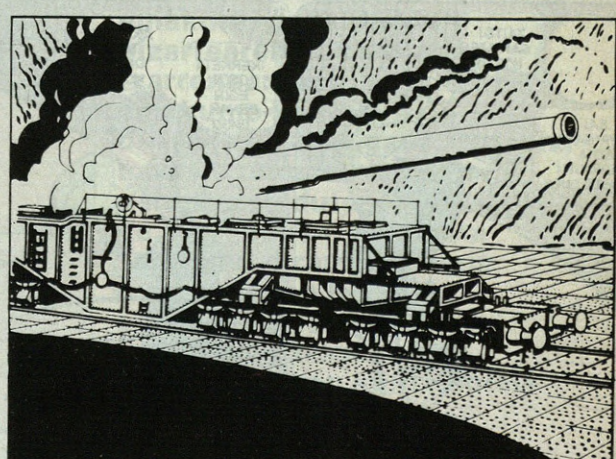
BAI, POLBORA PIZTURIK DAGO
ALDE EGIN BEHAR DUGA.

ORDUAN,
ZERTARAKO
IGOARAZI
NAUZU?

LORTOK ESAN HAU BAI
ZUEN: IZO-
RRATZEKO
GOGGA!

ERO PAREA!

BOOM!

TAO-REN IZENEAN / KANOIAK
LEHERTU EGIN DU. KASU EGIN
UNGERN KHAN-1.

(datorren astean jarraituko da)

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

1

HARA...!
EZ NENKIEN
IRRISTATZEN
ZENEKIENIK

BA
ORAIN
BADAKIZU.
DENETATIK
DAKIT NIK

2

KONTAZ,
FLIP!
ERORIRAZI
NAUZA

NIK?
ZU IZAN
ZARA ETA

3

EZ, GIZON!
NI
URRUTU
NENGOEN

BA
ZERBAITEK
BULTZATA
NAU!...
BAI, JAUNA

4

MIN
HARTU
AL DUZU?
TIRA...
TIRA...

NIRE
LEHENBIZIKO
ERORIALDIA
IZAN DA,
NEMO

5

ZU BEZAIN
TREBE IZAN
NAHI NUKE

DENEK NAHI
LUKETE? TIRA,
MIA DEZAGUN
LEKUA HAU

6

BAI JEIA
ARRAROA...
KONTAZ,
BEHERA DOA

EZ DU
AXOLA...
ATZERA
EGITEN ERE
BADAKIT

7

ESAN DIZUT
KONTAZ
IBILTZEKO
FLIP!

ZER
GERTATZEN
DA HEMEN?

8

EZ DUT
EZER
ALERTZEN

BAI
KAINABERA
ARRAROA!

9

JAITSI
GAITEZEN
HORTIK

BAI
HARRIGARRIA
EGIA
AURKITA
BEHAR DUGU

10

ARRISKU-
TSUA
DIRADI.
KONTAZ!

IKERKETA
OSOA
EGIN
BEHAR
DUGU

11

LASAI!
ESKUA
EMANGO
DIZUT

ZER
MALDATSU
EZTA?

12

HELDU!
DAZU,
ARREN!

EZ BE-
HERAINO
JAITSI.

13

BAI
BEAR
ARRA-
ROA,
EZ?

NIRE
USTEZ
EZ DA
BELARRA

14

HARA!
AURPE-
GIA
DIRADI

BURU
BAT DA!
EMAN SU-
DURREAN!

15

ZU AL
ZINEN?
ZER EGIN
DIOZI
AITONARI,
NEMO?

OI!
AITONA!
EZ NUEN
NAHI...

HARA...
BERE BA-
RRIAN IRRIS-
TATU GARA

16

EZ AL
ZENJEN ESAN
AITONA BAI-
NO LEHENAGO
ALTXATIKO
ZINELA?

Martxoak 8: emakumeak moldeak apurtu nahian

Martxoaren 8a ez da fetxa soila. Martxoaren 8a ez da, bakarrik, gertaera historiko baten gogoramena. Martxoaren 8a gure eguna da, urtean zehar eta egunez egun, egiten dugun borroka etengabearen erakusgarri publikoa. Talde feminista guztiak, sektore kontzientziatuenak, emakumearen arazoaz arduratzen diren denak, egun honetan kalera irteten gara, urtean zehar isildutako miseriak, behin behintzat, publiko egin nahian. Hala ere, emakume zapalduenak, gizartearen zama modu txarrean jasaten dutenak, emakume-kontzientzia ez dutenak dira; ez gaur, ez inoiz, beren eguna heldu ez dena pentsatzen dutenak. Eta hori da, hain zuzen, feminista sentitzen diren emakume guztien lehen borroka: emakume guzti-guztiek, inposatzen zaigun zapalkuntzaren kontzientzia har dezagula.

Egileak:

Txotxe Andueza
Itxaro Borda
Lourdes Larrarte
Loren Loidi
Laura Mintegi
Garbiñe Rekalde
Meskal Ros

Amaia Kasasola:
«Gizarte
humanoagoa»

Emakumearen garapen sozio-kulturala laguntzen ez duen gizarte kontsumista eta konpetitibo batetan bizi gara. Momentu konfliktibo honetan desen-kantu politiko-sozialak gizonaren eta emakumearen alienaziora garamatza, azken honek alderdi okerrean jasaten duelarik, emakumeak arlo guztietan aktiboki parte hartu behar bait du. Nik pertsonalki, Euskadiko eta mundu guztiko emakumeok ditugun arazo asko konpon ditzagula espero dut, eta hone-lan gizarte humanoago eta zoriontsuago bat lor dezagula.

Puri Herrero:
«Kontzientzia
garbitu»

Emakumearen eguna... «Domun eguna», «Aitareen eguna» bezalako egunak izan daitezkeen antzeko egun bat da. Egund honek emakumearen arazoak konpontzeko balio balu, zerbait litzateke. Baina ez dut uste horretarako denik. Emakumeak ditugun arazoetat ez da inor mentalizatuko egund honekin, fexak honetarako ez bait dira beharrezkoak. Dena dela, «Emakumearen eguna»k interes gutxi du neretzat, kontzientzia garbitzeko era bat besterik ez litzatekeela uste bait dut.

Feminismoak era diferenteak agertzen ditu

Tirita-politikaren aurrean, emakumeen iniziatiba

Ez dagoelako emakume-arazo bat, baizik eta emakumeen arazoak, hauetaz arduratzen diren taldeak ere nahi bezain ugari eta diferenteak dira. Hala ere, ez dira nahikoak. Gizarte sexista honek, bakarrik emakumeei dagozkien arazoak sorterazi dizkigu, eta gero ez du jakin, edo gura, arazo horiei erantzuna ematen.

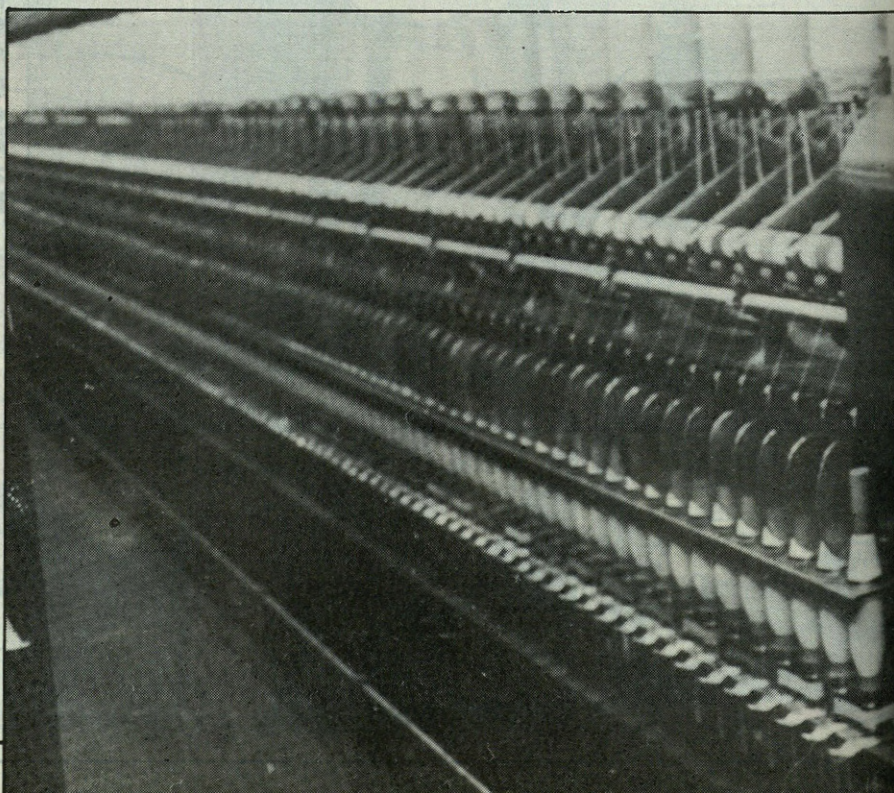
Jaurlaritzak konpetentziak ditu, LT-Hren arauera legisla dezake, eta Diputazioek lehenak esandakoa burutu behar dute. Baina ez dago ezer. Inork ez dio, zuzenki, emakumeek dituzten arazo espezifikoak heldu nahi izan. Zeredozertxo egiten ari diren bakarrak Diputazioak eta udaletxeak dira, tirita-politika eginez.

Propinak, edo asistentzia soziala

Erakundeekin kontaktuan jarrita, Diputazioek problemei bi modutara heldu nahi dietela ikusi dugu. Kultur Sailak, alde batetik, unibertsitatean dauden Emakumeak buruzko lanketa Mintegiei diru-laguntza ematen die. Bestalde,

tratu txarrak jasaten ari diren emakumeak laguntza bila joanez gero, «Bienestar Social» delakoak hartzen ditu, eta hemendik, Emakume Aldenduen Elkarterantz bideratzen dituzte. Ezer gutxi gehiago espero daiteke Diputazioetatik. Nafarroako Diputazioan, konkretuki, eta Arabakoan ere, beste zerbitzu bat dute, ezkongabeko ama gazteei diru-laguntza luzatzen bait diete.

Bestaldeko egoera dugu udaletxeak dagokiela. Hauetako Asistentzia Sozialaren bidez, emakumeak maltratatuak edo egoera larrian daudenentzako pisuak eskeintzen dira, beste nonbaitera joan arte lekuren bat eduki dezaten. Pisu hauetan hilabetetan egoten dira, umeei batera, kasu askotan, separa-

zioa lortu arte. Udaletxeok inori ere ez diote pisu hauen helbidea ematen, senarren beldur izaten bait dira. Baina, esan zigutenez, hainbat kasutan berriro itzultzen dira emakumeak senarraren etxera, «eskarmiento» modura aste pare bat kanpoan eman ondoren.

Feminismoaren aurpegiak

Dena den, emakumeei laguntzeko dauden erakunde hauek, inoiz ez dira arazoaren soluziobide. Horretarako gauzak aldatu behar dira, egituratu behar da berriz gizartea, eta guzti horrek politika feminista bat exijitzen du, bakarrik talde feministek egiten duten politika.

Hego Euskal Herrian hiru taldek dihardute feminismoan zuzenki, eta beste asko feminismoaren inguruko zeregine-tan. Hiru taldeak Emakumeen Asanblada, AIZAN eta Independienteak dira, eta modu desberdinez, Gasteizko Sibilla Aleramo, Bilboko Clara Campoamor, Baionako «Emazteek diote» eta zenbait lekutako Etxekoandreak, Lesbianen Kolektiboak, Emakume Juristak, Emakume Maltratatuak eta Separatuak, eta azkenik, Obispadoaren menpe dauden «Centros de Promocion de la Mujer» delakoa.

Zeintzu dira talde hauen arteko desberdintasunak? Lehenengo hirurak hartuko ditugu, eta diferentziak aipatuko.

Asanblada, AIZAN eta Independienteak

Emakumeen Asanblada Mugimendu Feministarekin batera sortu zen, orain hamar urte, eta beraz, lehenengotarikoa da. Sailez sail antolatu dute militantzia, eta batzu hezkuntza arazoaz

ardurutzen diren bitartean, beste batzuk abortoa, osasuna, lana, dokumentazioa eta beste aztertzen dute. Herrialde guztietan ari dira, eta estatu mailako koordinazioa ere mantentzen dute. Oso talde heterogeneoak izaten dira, eta barne eztabaida oso maiza. Emakumeen aldeko manifestapen publikoez aparte, arlo teorikoa ere landu nahi dute.

AIZAN taldeak bakarrik Euskal Herrian dihardu, 1982tik aurrera. Emakume denak abertzaleak ez badira ere, behinik behin nazionalistak, eta borroka feminista borroka nazionalarekin batera planteatzen dute. Ez dute sailik bereizten, asanblearioak izaten dira, eta beren ezaugarrien artean bi bereizten dira: eratzeiko modua (erakunde zabala da-eta) eta ikerketa feminista, askapen mugimenduaren barruan kokatuz. Dossier honetan bertan beraiek egindako artikulua aurki dezakezu.

Independienteek militantzia feministan, eta bakarrik feministan, daudena esaten dute, beste talde guztiak alderdi politikoekin batzen dituztela (Asanbladadan EMK eta LKI, AIZANen HB...). Talde heterogeneoa da oso, Asanbladakoe-kin koordinaturik dago, eta sailka eratzten da (osasuna, biolentzia, euskal emakumea, S. de Beauvoir, antzerkia, botere matriarkala, afektibitatea eta sexualitatea, yoga, biolentzia, eta abar).

Krisi garaian emakumezkoak izaten dira lan eza arinen jasaten dutenak.

Rosa Olivares: «Feminismo light ez»

Martxoaren 8ari buruz zenbait gauza esango nituzke. Lehenik, emakumearen askapena guk geuk burutu behar dugula. Bigarren, emakumeok ekonomikoki explotatzen, sexualki iradokitzen, sozialki baztertzen gaituzten azken helburua dela gizarte honek eta gizon orok eraiki dituzten kateak apurtzea. Hirugarren, biziki feminista den iraultza bat izan daiteke azkena eman-go liokena egungo sexoen arteko gerrari. Egun, interes anitz agertzen dira emakumeok kolore gabeko edo feminismo bigun edo «light» delako hori egin dezagun. Hildo horretatik joanaz, sasi askapen bat besterik ez genuke eskuratuko.

Satur Abon: «Herriarekin batera»

Emakumeak dituen arazoak kalera-tzen diren heinean du balioa egun honek. Emakumearen errebindikapenak egun honetan jendeari ezagutzera eman nahi dira sensibilizazio minimo bat sortuz. Egun honetako emakumearen errebindikazioak ez doaz bakarrik, Euskal Herriak herri bezala dituen errebindikapen guztiekin lotu behar dira.

Juana Aranguren: «Bakardadea uxatu»

Urte osoan lanean ihardun arren egun propagandistikoa da hau. egun honetan ahalik eta ekintza ugariak egiten dira, hauek ahal den eta emakume gehienenganaino iritsi daitezten. Honen inguruan egiten diren ekitaldi guztiak (afariak, erakusketak, manifak...) emakumearen topaleku bihurtzen dira. Emakumeak sufritzen duen bakardadea uxatzeko aukera dago egun honetan, hau baita emakumearen arazo nagusienetarikoa bat.

Maite Gonzalez Esna! «Elbarrituen modura»

Egun bereziak penak sortarazten dituztelako dira. Egun berezien bi multzo leudeke. Bat ezbeharren egunen multzoa litzateke («Gosearen eguna», «Minbiziaren eguna», «Gutxituen eguna»...). Bigarrena jai egunen multzoa («Haurren eguna», «Zaharren eguna»...). Honenkin, ospakizun honek gure egoera salatzen duen eguna dela esa nahi du. Elbarrituen zakuan gaude nolabait. Emakumeekin gauza asko ospatzen ditut, baina gero eta zailagoa egiten zaio emakumeari iritsi nahi duen lekura iristea.

Donostialdeko feminista historikoak

«Martxoaren 8a prostituitu samarra dago»

Aspaldi honetan elkartu ez den talde bat omen da goxokoki eta mintzatzeko gogoz aurkitu dugun hau. Garai batetan Grupo Autonomo de Mujeres Feministas de Gipuzkoa delako taldea osatu zuten harietako batzu dira. Badute hasiera hartaz zer esanik, beraiek izan bait ziren Donostia aldean beste emakume talde batzurekin batera emakumearen problematika kaleratzen hasi zirenak. Ez omen zen oso bide erraza izan hasierako hau...

GALDERA.— Leioako Igo. Topaketa haietan beraz, talde bezala hartu zenuten parte, ezta?

ERANTZUNA.— Bilboko «Lanbroa» taldearekin Topaketa hauen antolaketan hartu genuen parte eta zenbait ponentzia eraman genuen ere.

G.— Zer suposatu zuten zuen us-tez Topaketa hauek?

E.— Topaketa hauetan Donostiako Asanblada eratu zen. Informazioa zabaltzeko eta kaleratzeko aukera ederra izan zen, eztabaidatzeko modu berriak alderdikoetatik ezberdinak, zera, oso giro ludikoa bizi genuen, festa giroa, ponentzia ugari aurkeztu zen. Hitz batean, mugimenduaren zenita izan zen.

G.— Eta Asanblada sortu eta gero, zer?

E.— Hasieratik joera ezberdinak nabarmendu ziren, batzuren ustez langile-riaren arazoa garrantzitsua zen eta ondoren zetorren emakumearena, guretzat aldiz, Asanblada emakumezko-ri zegozkion gaiak eztabaidatzeko leku bat zen. Bazeuden bestalde, arazo nazionala azpimarratzen zutenak («Borrokak» izenekoak). Hau zela eta, iskanbila franko sortu zen, guri adibidez, behin baino gehiagotan «burgesak» deitzen ziguten.

G.— Zertan isladatzen ziren ezberdintasun horiek?

E.— Esaterako, «Dibortzioa bai» huts hutsean esatea postura errebisionista-

Emakume futbolistak irribarre. Non daude gaur egun hauen alabak?

«Feminista dela esateko dela beldurrak dago, feminista radikala dela esateko zer esanik ez».

tzat jotzen genuen, familia eta matri-monioa bultzatzea bait zen nolabait. Gainera dibortzioa ez zen emakumeen arazoa bakarrik, gizonetako bazuten horretan zer ikusirik. Abortoari buruz ere, gauza bera, «Abortoa bai» konsigna hutsa motz gertazen zen, gure ustez ez abortatzeko egin behar da lana, hortaraino iritsi ez gaitzen sexual harremanak aldatu behar dira.

G.— Nola ikusten zenuten arazo nazionala sartu nahi izate hori?

E.— Zertarako balio digu Euskal Herri independente batek matxista izaten jarraitzen badu? Bi borrokak batera eramane behar dira, bestela euskaraz hitzegiten duen zapaltzaile bera aurki dezakegu. Guk euskaraz hitz egin nahi dugu eta gizarte feminista nahi dugu. Euskararen alde gizonetako ere borrokatzen dute, baina emakumearen alde guk geuk bakarrik egingo dugu borroka. Horregatik mugimendurik errazikalenara jotzen dugu, nora? mugimendu feministara. Bide horretatik nitaz gain ez da beste inor joango eta gainera nik beste borrokak asumitzen ditut.

G.— Nola desagertu zen zuen taldea?

E.— Alde batetik Topaketen ondoren pott egin genuen, lan handiegia hartzen ari ginen eta ailegatu ezinik genbiltzan. Hala ere, ez dugu inoiz sakonean aztertu zergatik sakabanatu ginen talde bezala... Gure funtzionamendua ez zen militante lan gogor eta sakrifikatua, guk ez genuen horrelako kargarik gure gain hartu nahi eta jende gehiago biltzen ari zenez gero ezin genuen modu honetan

funtzionatzen jarraitu. Ez genuen partidoen estruktura eta jerarkizazio mailaketa horretan erori nahi, guk Donostiako talde bezala ez genuen ezer zentralizatu nahi, beste herrietako taldeak sortzen laguntzen bagenituen ere, beti autonomia gordetzen genuen. Gainera Asanblada sortua zen jadanik eta berak hartu zuen testigoa. Une honetan ere EMKko emakumeak eta «borrokak» talde bezala desagertu ziren eta Asanblada barruan sartu ziren.

G.— Badirudi ez duzuela oso garbi ikusten nola utzi zenuten lan hori, ezta?

E.— Egia esan, lanak berak desbordatu gintuen eta gainera badago beste gauza bat... emakumeok errazago uko egiten diogula potereari, badirudi gizonetako baino gehiago baloratzen dugula gure bizitza pertsonala. Hori batzuen ustez negatiboa izan daiteke, baina gure ustez gauza positiboa da, ez bait gara potere eta konpetitibitatearen roilo horietan hain erraz sartzen.

G.— Nola ikusten du zuen ustez jendeak feminismoa?

E.— Gure ustez feminista izatea gaur egun batzuen ustez ghetto batetan bizitzea da eta gainera mugimendu feministak ez duela beste talde sozial batzuk duten maila eta prestijio bera. Horregatik batzuek lotsatu egiten dira feministak direla esateko orduan eta beti beraien jokaera justifikatu nahian dabilta. Hala ere feminismoa zer den garbi ikusten duenak ez du hori kaleratzeko lotsarik, ezta beldurrik ere, baina jende askok gaizki ulertu du eta... Feminista dela esateko beldurrak badago, feminis-

ta radikala dela esateko zer esanik ez. Hala ere, gu aurrera goaz gure kontradikzio eta zalantza guztiekin.

G.— Zer nolako eragina izan zuen mugimenduak zuen bizitzetan?

E.— Bada, hitz batez esateko «iraultza» izan zen, gure bizitzek laurogeitamar graduak bira eman zuten, beno baita ehun eta laurogeitamarretakoa ere, aldaketa handiak izan zire bai, iraultza... Mugimenduan genbiltzan guztien bizitzetan eragina handia izan zen. Oraindik gaur egun, nahiz eta inongo erakundetan ez militatu eguneroko bizitzan eta baita zenbait ikerlanetan ere aurrera egiten dugu, ez dugu ezer ahaztu, baina lan zehatzagoetan gabilta...

G.— Zer suposatzen du zuentzat Martxoaren 8ak? Nola ikusten duzue egun honen ospakuntza gaur egun?

E.— Guretzat egun hau jai egun bat bezala bizi behar dugu. Emakumeen egun internazionala da eta urtean behin denez gero jai giroak izan behar du nagusi. Hala ere, martxoaren 8a prostituitu samarra dagoela esan beharra dago, pentsa ezazu, subentzioak eta guzti ematen dituzte. Instituzioek eta baita alderdiek ere, aurpegia garbitzeko erabiltzen dute, gero ahaztu egiten dira.

Juana Aranguren, emakume abokatua

«Gizartea atzean geratzen da askotan»

Iritsi eta berehala aurkeztu zuen Juana Arangurenek bere burua. Bera Emakume Asanbladako partaidea bada ere, emakume independenteeekin ere badu harremanik. Beraz, bere hitzak ez dira Emakume Asanbladako partaide huts baten hitzak. Bazegoen bertan beste zenbait jende ere eta denen artean zenbait iritzi bildu genuen.

GALDERA.— Mugimenduaren historio laburra egin beharko bazenu- te nondik hasiko zinatekete?

ERANTZUNA.— Badirudi 1975. urtean Frankoren heriotzarekin batera mugimendua indartzen hasi zela, bai, bazegoen Madrilan eta Bartzelonan "Frente" izeneko erakunde bat edo... Hemen Donostia aldean Autonomak zeuden talde bezala funtzionatzen, "borrokak", alderdietako emakumeak. Hemendik Leioako Topaketetara pasatuko ginatke eta Topaketetan Donostiako Asanblada eratu zen eta ondoren Asanbladaren barneko istiluak etorriko lirateke radikalak eta militantzia bikoitza zera- matenen artean Granadako Topakete- tan, 1981.ean eszisia eman zen arte. Hala ere, eszisia aurretik bazetorrela ikusten zen, eszisia Estatu mailan ger- tatu zen, Katalunian "Las Dona" izene- koekin ere gauza bera gertatu zen...

G.— Ezer aurreratu bada, zer aurreratu da azken urte hauetan teorizazio mailan?

E.— Gure ustez, radikal izenekoek bultzatzen zuten zenbait gauza mugimendu feminista osoak onartu ditu, no- labait esateko ideia trasbase bat gertatu zenbait gaitan, adibidez, gizonen parti- zipazioaren asuntua, gaur egun edo- zein feministak onartzen du emaku- meak garelako eraman behar du- gunak baina lehen horri buruz ere ezta- baidatzen zen. Teorizazio mailan ber- riz, gai konfliktiboetan laxaketa bat gertatu dela uste dugu, pornogra- fia/erotismoa, penetrazioa, eta abar, ez da atzera pausorik eman, baina gai hauei beste ikuspegi bat ematen zaie. Analisia bera da baina lehengo postu- rak oso radikalak ziren eta praktikara eramatea ezinezkoa egiten zitzaigun. Praktikan pittin bat polikiago joan be- harra dago bai zure onerako eta baita beste onerako ere.

G.— Hala ere, postura gogor eta radikal hauek zerbaitetarako balio izan zuten, ezta?

E.— Bai, bide berriak ireki zituzten. Sexualitate eredu berriak planteatzen hasi ziren, planteamendu eta ikuspegi berri hauek aztergai jartzen zuten ere- du zaharra eta gutxienez hau eztabai- datzeko eta kuestionatzeko balio izan zuten postura hauek.

G.— Abortoari buruz egiten ari di- ren eztabaiden planteamenduak zer iruditzen zaizkizue?

E.— Eztabaida hauek haseratik tran- pa bat dira, ez dute aztertu behar dena eztabaidatzen. Bizitzarik badago? ez dago? hori eztabaidatzen ari dira, abor- toa hilketa bat den ala ez. Hori ez da eztabaidagaia, gure ustez, emakumeok gaur egun gure gorputzaren jabe izate- ko eskubiderik dugun ala ez izan be- harko luke eztabaidaren mamia.

G.— Zertan sakondu beharra dauka mugimenduak teorizazio mailan?

E.— Mugimenduak zenbait gauzari uko egin izan dio baina ez du eredu edo plangintza orokorrik egin. Hau ez da gauzatu, baina teorizazioa praktika- tik abiatzen da eta hamar urtetako his- toria ez da askotan nahiko teorizazio hori oso urrutira eramateko. Askotan gizartea atzean geratzen da eta zain gertatzen ez bagara ere jendearenganai- no iristen saiatzen gara. Feminismoak gizarte aldaketaz gain, aldaketa pertso- nala behar du maila guztietan.

Emakume abokatuak eskubideaz ari dira, emakumeen ikuspegitik.

Emakume maltratatuak

«Aitaren eskuetatik gizonaren eskuetara»

Normalizat hartzen da. Norberarena den gauzarekin, nahi guztia egin daiteke. «Hil egin nuen, nirea zen eta».

Zoritzarrez, ez da bakarrik kanta baten letra beltza, eguneroko errealtatea baizik. Eta txarrena, zifra ofizialeatik ezin dutela benetako egoeraren ideia eman, emakume gehienek senar edo aita alkoholikoa, edo drogazalea, defenditu nahi dutelako.

GALDERA.— Nola jakin zenuen emakume maltratatuak babesteko etxean zeudenik?

ERANTZUNA.— Entzuna nuen, baina ez nuen ondo jakin udaletxeko asistente sozialak esan zidan arte. Lehenengo hamabost egunetan ostatu batean eduki ninduten, eta pisuko ardura-dunekin hitz egin eta gero, hona etorri nintzen.

G.— Aurretik beste lekuren batean eskatu zenuen laguntza?

E.— Pisu batetara joateko ez. Ni oso urduri nengoen, medikuak kalmanteak ematen zizkidan, eta nahiko aztoraturik egoten nintzen. Medikuek bazekiten zergatik nengoen horrela, eta berari esaten zioten, batzutan, «ez egin hori zure alabari, begira nola dagoen», baina gero segitzen zuten niri kalmanteak ematen.

G.— Hona ekarri zaituen arazoa, noiztik pairatzen duzu?

E.— Orain denbora luze. Nik uste dut txiki-txikia naizenetik. Nik ez nekien alkoholismoa zenik. Behin, oraindik adin nahikorik ez nuela, abokatu batengana joan nintzen, eta berak esan zidan hori arazo morala zela, eta ez judiziala. Nik etxean etengabeko tentsioa nuen, eta problema larriak, berak eskua sartzen zidan eta. Baina abokatuak ez zuten konpondu nahi izan.

Amari ere esaten nion, nik ez nuela gehiago aguantatzen, baina bera beldur zen. Emakume askoren egoera da, senarraren soldata behar dute, ume txikiak dituzte, eta pentsioa galtzeko beldur izugarria. Nire ama, azkenean, separatu da, baina oso berandu.

G.— Zu nola sentitzen zinen?

E.— Niri gertatzen zitzaidana kontatzek lotsa ematen zidan, moja kolejio batetan hezituta egonda. Beldur nintzen, esateagatik igual ni zigortuko nindutelako. Nagusitan niri aitari esan nion nola izan zen hori egiteko kapaz, eta gainera jo ninduen. Nola sentitzen nintzen? Insultatuta. Eskua jartzea bera, nik ez badut nahi, nire emakume

dignidadea insultatzea da. Nire aita iza-teagatik ez du eskubiderik. Ezta nire senarrak ere, ez luke eskubiderik.

G.— Ezkondurik zaude orain?

E.— Gizon batekin ibilia naiz baina orain separatuta nago. Egia esan ez nintzen ezkondu historia errepitutako zelako beldur nintzelako. Konbibentziak beldurtzen ninduen. Aitak etxean ama maltratatzeko zuen; ez jotzen zuelako, sexualki baizik. Baina berak inoiz ez zuen salatu.

G.— Zuk badituzu beste ahizpa batzu eta neba bat. Horiekin gauza bera gertatzen zen?

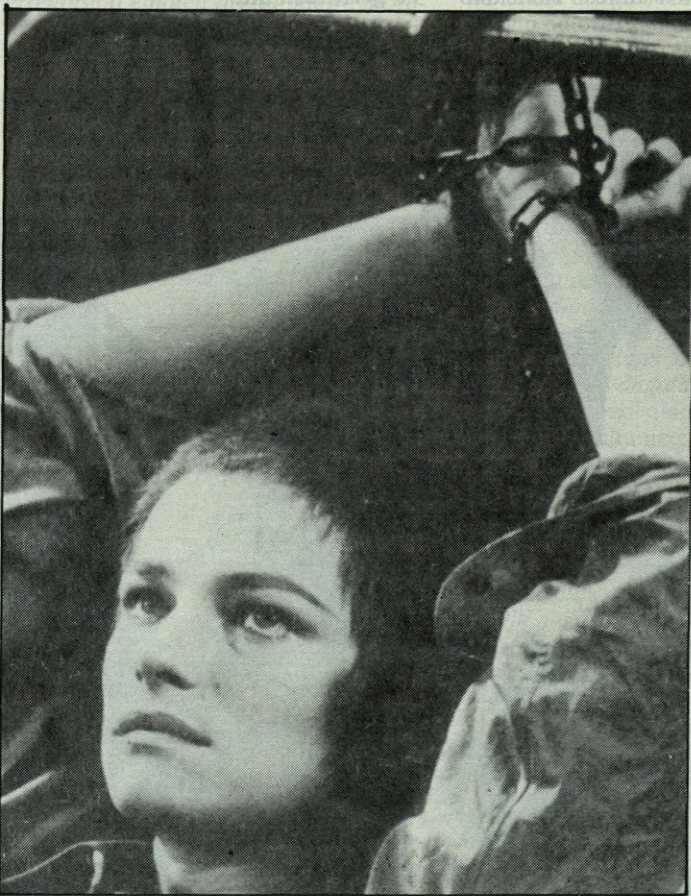
E.— Ez, bakarrik nirekin. Orain gutxi nire aititeak esan zigun beraren ustez gertatu zena zera izan zela, nire aita nitaz maiteminduta zegoela. Arazo medikua zela. Nik neuk ez dut mediku batengana eramango. Ez naiz berarekin bizi, eta ez dut berataz ezer jakin nahi.

G.— Zure hamabost urtetako alabari zerbait kontatu diozu?

E.— Zerbait esan diot, baina gehiegi da berarentzat eta ez du asimilatzen. Berak bere aititea miresten du. Familiar figura maskulino gutxi ezagutu du, eta aititearen kontrako ezer ez du entzun nahi.

G.— Hemen zenolako laguntza ematen dizute?

E.— Itzelezko laguntza, etxe bat, koinatzeko lekua, eta gainera hemengo arduradunak badakite entzuten. Oso jatorrak dira.

**Alkoholikoa
uso da etxean.
Etxean, aldiz,
otso.**

Emakumezkoen portaera sexuala

Paula Oteiza: «Norberaren gorputza errefusatzeari, hori da arazo bat»

Emakume guztiok ez ditugu arazo berberak. Problematikak, bizitza eta interesen arabera, desberdinduak izaten dira, baina guztioi dagokigun arazo antzeratsua sexualitatearena da, nola bizi gure sexualitatea. Bilboko modulo psiko-sozial batetan lanean ari den psikologoarekin mintzatu gara, eta ondorengo gauzak esan dizkigu.

GALDERA.— Zenolako blokeoak aurkitzen dituzu hona datozen emakumeengan, sexualitateaz mintzaterakoan?

ERANTZUNA.— Oro har, hiztegi eza, gertatzen zaiena eta sentitzen dutena adierazteko hitz faltan egoten dira, honek dakartzen guztiaz. Kultur maila baxuko emakumeekin hitz egitean (normalean etxekoandreak eta 35 urtetik gorakoak), eta lexiko minimoaz, etsipenez mintzatzen dira, eta bibentzia dramatikoak adierazten dituzte. Honelako

expresioak izaten dira ugariena «guzti hau lehendik jakin izan behar genuen...», «aurretik jakin izan banu...». Dramatikoa da, amaz gain, emakume sentierazi behar ditugulako, komunikabideetako bonbaketaren aurka.

Askotan «niretzat beranduegi da» esaten dute. Bakarrik ama-rola asumitu dute, eta semealabek alde egiten dutenean, depresioan jausten ohi dira.

G.— Neska gazteengan gauza bera gertatzen da?

E.— Kasu hauetan solasaldiak mixtoak izaten dira, eta neskak ez dira ausartzen sentitzen dutena esaten. Mutilen aurrean erridikuluari beldur diote, «ñoña» edo «beroa» dela pentsatuko duten. 14 eta 15 urtetako gazteen artean oraindik egoten da galdera, «zergatik pentsatzen dute mutilek beti gauza bera?».

Kasu bietan, ama zein alabengan, gorputzarekiko bibentzia negatzaileak transmititzen dira, eta gizonezkoak «seuatutzat» hartzeko beldurra. Beldur dira mutilak enteratzen badira heurrek ere bere gorputzarekin plazerari senti dezaketela.

18-20tik gorako emakumeek modu teoriko-intelektualez heltzen diote gaiari, liburu, pelikula eta aldizkari bidez. Informazio guzti hori barneratzen ahalegintzen dira, baina beti ez da bibentziuetaraino ailegatzen. Modulora heltzean, «ez dakit nondik hasi» esaten dute, baina gero, konfidantzaz, zera diote «egiten dugunean...» edo «ni horretara ez naiz heltzen», lotsarik gabe.

G.— Kontatzen dizutenetik, zeintzu dira arazo nagusiak?

E.— Antisorgailu eskaera guztiak, sexualitate eskaera dira. Antisorgailuak, teoriaz, harreman sexualak grantifikante egiteko dira, baina gratifikanteak ez diren arren, pilulaz edo DIUaz segitzen dute. Metodoaren erabilpena ez dago bikotearen satisfazioaren arabera, baizik eta haurdunaldiaren ikaraz, edo harreman balido bakarra sartzea dela pentsatuz.

Azaltzen diren problema ugariena, ordenaturik, hauek dira: mina koitoaren bitartean, norberaren gorputza errefusatzeari (komunikabideetako «tia buena» barneraturik daukatelako), bikotearen aurrean plazerari adierazteko beldurra, harremanak eskatzeko beldurra (urdangatzat hartuko duelakoan), harremanetarako desio falta (bere erotika propioari uko egiteagatik, bakarrik harreman koitala onartuz), koitotik kanpoko dena anormala dela pentsatzeari, insatisfakzioa harremanen idealizazioagatik, himen hausteari beldurra (gazteengan), etab. Dena den, arazoak gehiago izaten dira bikotea galtzeagatik, norberaren satisfakzio ezagatik baino.

Gero eta gehiago dira mediku emakumengana jotzen dutenak.

Lesbianek badute zeresanik

Bi emakumeren arteko maitasuna beti izanen da diferente

«Zuk ez duzu pilila», edo «begira, begira zer daukadan nik» entzuten genuenetik, gaur egun lanean edo kalean jasaten dugun «sentitzen dut, baina zuretzat ez dago», edo «dena jango nizuke...!» esaldietara, ez dago tarte handirik. Sakonean dagoena, gauza bera da.

Orain zenbait urte sortu zen Bilboko Lesbiana Kolektiboa, lehenago EHGAM eta gero ESAM taldeetatik sortua, «gaiaz sensibilizatuago geunden batzuren iniziatibaz. Beharra ikusten genuen, batez ere esfera pertsonaletik irten, eta talde modura funtzionatzeko beharra». Gaur egun talde guztiak koordinaturik daude, Euskal Herrian bertan, zein kanpoko koordinadoreetan.

Feministak baino haruntzago goaz»

Gainontzeko feministekin konpartitzen dituzten gauzez gain, beste arazo espezifiko batzu dituzte, «agresioen kontua, esaterako, guk beste modu batera aztertzen dugu; beste feministak baina haruntzago goaz».

Patriarkalismoari buruz dagiten azterketa ere, erradikalagoa da, «uste bait dugu feminismoak puntu batzu alboratu dituela, kuestionatu gabe, esaterako, arau heterosexuala. Eta hori ez dago-kie bakarrik lesbianeiei, emakume guztiei baizik».

Lesbianen kolektiboaren arduretari-ko bat, heuren ideologia publiko egitea da, normaltzat har dadila, eta batez ere, lau ormetako intimitatean ez txokoratzea. «Gero eta onartuagoa da lesbianismoa gizartean, baina aldi berean, erregresioa ematen ari da balore moraletan. Bi mugimendu kontrajarriak batera ematen ari dira».

Lesbianok «ez gara existitu»

Homosexualitateak azken urteetan komunikabide guztietako lehen plana

hartzea lortu duen arren, lesbianismoa isilpean mantentzen da, «gure historia isiltasunaren historia da; hori da guri aplikatzen diguten politika. Heuren ustez, gu ez gara inoiz existitu. Emakumearen sexualitatea ez bada inoiz kontutan hartu, arauaren barruan egonik, zer esan arautik ateratzen denaz».

Badago egon beste faktore bat, lesbianismoa ezkutatzera eta isileraztera bultzatu duena, eta zera da «gizonez-koei askoz ere beldur handiagoa ematen die homosexualitate femeninoak maskulinoak baino, bigarren honekin ezer ez dutelako galtzen, baina lehen-goarekin beraien inbentoa pikutara doakie; eskuetatik ihes egiten die; ez dute kontrolatzen, eta horrek ikaritzen ditu». Lesbianismoak, argi eta garbi, gizartean hartu izan duten papera kuestionatzen die gizonezkoei, beraien bote-rea eta balore eskala.

Lesbianak itsusiak direlako mitoa

«Gure gizon ideala, edo gizon bat, aurkitu ez dugulako lesbianak garela, mitoa da, berez jausten den mitoa. Gutariko askok harremanak eduki ditugu gizonekin, baina zenbat eta gehiago erlazionatu emakumeen artean, beste harreman mota batzu ikusi ditugu, gratifikanteagoak. Beste batzuk aldiz, adolez-zentziatik jo dugu bide honetatik, horrela sentitzen dugulako».

Beste mito zabaldua, eta guztiz egia ez dena, emakumeen arteko harremanetan, eskema heterosexualak erreproduzitzen direlako dugu: «neurri batetan, gerta daiteke, baina bi emakumeren arteko maitasuna beti izango diferentea, gizonak gizarteak botere kober-tura duelako, eta emakumeek ez. Maila beretik abiatzen dira harremanetan».

Atzekoentzat eskandalagarri bada ere, maitasun ez-heterosexuala ez da ezkutatu behar.

Nola batu feminismoa eta askapen nazionala

AIZAN: «Feminismoa eta iraultza, gauza bera dira»

«Euskadi libre eta ez patriarkala» da aurten AIZANek lematzat hartu duen esaldia, eta helburu. Diskriminazio gabeko gizartea, agresio gabekoa, ez etxean, ez kalean, ezta komisaldegian ere. Guztiontzako lana kanpoan, etxekoa sozializatzea, eta harreman sexual libreak. Hori eta gehiago martxoaren 8aren atarian.

Oraindik beharrezkoa da, eta izango da, kalea hartzea, hainbat pertsona entera daitezen.

Gure ustez «Feminismoa» eta «Iraultza» gauza bera dira. Feminismo iraultzailea Euskal Herrian, dominazio patriarkalaren kontrako borroka teoriko

eta praktikoa dugu —instituzio familiarra, eta arlo pribatuan zein publikoan lan banaketa sexuaren arabera izan behar duela defendatzen duen erralitate material eta ideologikoaren aurka—, eta borroka hori, askapen nazional eta sozialaren alde ari diren borrokekin batu beharra dago.

Emakumeek Euskadin hiru opresio jasaten duen errealitatetik abiatzen gara: opresio nazional, sozial eta patriarkala. Gure estratejia beraz, ez da bakarrik patriarkalismoa ahultzea, zentralismoa eta kapitalismoa ahaztuz, baizik eta osatzen duten orokortasun horri eraso egitea, gure borroka eta euskal askapenerako mugimenduaren borroka bat eginez.

Gure ustez, feminismoa, nazionalismoa bezalaxe, klase borrokarekin batera doanean iraultzailea delako, klase borroka hori historiaren benetako motorra bait da.

Iraultzailea da, taktika eta estratejia iraultzaileak erabiltzen dituenean. Eta emakumeok gainontzeko mugimendu iraultzailearen partaide izateko garaia da, modu antolatuz eta autonomoz, «emakumearen askatasunik gabe, iraultzarik ez dagoelako».

Emakume feministok euskal prozesu iraltzailean presente egon behar dugu, gu guztion partaidetza aktiboaz, emakume eta gizonezko askeen gizarte berria eratzeke.

Iparraldeko «Emazteek diote» taldea mintzo

Orain bost urte luze Ipar Euskal Herri osoan bailaraka eratu ziren emakume taldeetarik bat bakarrak irauten du gaur egun, Hazparneko Eihartzea Kultur Etxean aldizka batu egiten dena. «Emazteek diote» izenaz, ingurukoak bildu, eta emakumeen batasuna osatu dute.

Urte asko lehenago, 1975 inguruan, planning familiarerako zentruak hasi ziren jartzen martxan, Donapaleu, Donibane Garazi eta

Maulen, eta batez ere, emazte laborarien arazoei ekiteko asmoz. Askotan baina, arazoei heldu beharrean, elgar ezagutzeko aitzakitza hartzen ziren zentruak, giro goxoak sortuz.

Zentru hauetan egiten diren ekintzak, batez ere, sukaldaritza eta dendaritza eskolak dira, josteta lanak, eta urtero, martxoaren 8aren inguruan, festa eta afaria. Aurtengoan, «Haurra eta jostailua» erakusketari ekingo diote Hazparnen, 1983an le-

hen aldikoz presentatua izan zena.

«Emazteek diote» taldeko emakumeak 35-40 urtetakoak dira, gehienak ikastolako gurasoak. Kontsumitzaileekin badute zerikusia, eta gabonetan, esaterako, jostailuak erosteko aholkuak eskeini zituzten bilkura batetan. Puntu honetan, hegoaldeko «Etxekoandre» taldeekin antza badute, hauek ere, batez ere, arazo kontsumitzaileei ekiten bait diete.

«Sibila Alleramo» taldea

Feminismoaren burruka kulturala

Feminismoak era askotako irtenbideak bilatzen saiatzen da, patriarkal zapalkuntzari aurre egiteko. Kaleko burrukari nagusiki eramaten dutenen kanpo, badaude beste erakunde eta tendentziak irtenbide pertsonalak edo eta kulturalistak bilatzen dituztenak.

«Sibila Alleramo» Gasteizko taldeak «emakumearen kultur maila igotzea, emakumearen historia berregitea» dauka helburutzat. Beraz, kultur arloa lantzen dute bereziki, intelektual ikuspegi batetik bere burruka eramanez.

Joan den udan, Gasteizko Emakumeen Asanbladaren zenbait partaidek «Sibila Alleramo» Ikerketa eta Dokumentazio zentru feminista sortu zuten: «emakumearen papera ez da ezagutzen, izkutatu egin ohi da, eta horrexegatik derrigorrezkotzat jotzen dugu paper hori aztertzea, ezagutzea eta emakumearen historia berregitea».

kumearen historia berregitea».

Talde berri honen helburu nagusia emakumea historiarako eskuratzea da: «gizonak idatzi izan du beti historia, emakumea bigarren planu batean utziz, horrexegatik historia ofizialaren aparte, beste berri bat idatzi behar dugu, beste ikuspegi batetik, emakumea-

ren benetazko papera kalera ateratzen».

Hiru eginkizun nagusiak izango ditu zentru honek: kulturazko ekintzak antolatzea (hitzaldiak, mahainguruak...); emakumeari buruzko ikerketak bertatik bultzatzea; eta biltzen ari diren informazio eta material guztia emakumeei uztea, dokumentazio fondo modura funtzionatuz.

Beste aldetik, nahiz eta Euskadin sortu, talde hau ez da Euskadiko emakumearen historia ezagutzea mugatuko, «inolaz ere, mundu osoaren ezagupena lortzen saiatuko gara».

Horretarako, eta dokumentazio on bat lortzeko, munduan zehar dauden honelako taldeekin harremanetan sartzen ari dira, batez ere italiarrek, nondik beren taldearen izena hartu zuten, zeren eta Sibila Alleramo hango feminista famatua izan bait zen.

Liburuen aurkezpenak eta barruko debateak ere egiten dituzte, debate hauen emaitzak kaleratzeko asmoz.

Eta hauek izan dira orain arteko ekintzak: «Las mujeres podemos: otra vision política de la historia» Judit Astelarraren liburuaren aurkezpena eta «La mujer y la Guerra Civil» lemapean zenbait hitzaldi.

Martxoan emakume eta arazo teknolojikoaz beste hiru hitzaldi prestatu dituzte eta martxoak 8an Gasteizen izango den manifestazioan parte hartzeko asmoa dute.

Taldearen funtzionamendurako bi finantziaketa mota hartu dute: alde batetik instituzio guztien subentzioak eta beste aldetik bazkideen kuotak. Instituzioei dagokienez, Gasteizko Udala izan zen lehena egoitza eta diru laguntza ematen, baina «dena martxan jartzeko, eta batez ere biblioteca on bat sortzeko behar duguna ikusita, ez gara gure eskakizunetan Udalari mugatuko, Diputazioari eta «Instituto de la Mujer» delakoari ere eskatuko diegu».

Beraz, honelakoxea dugu «Sibila Alleramo» zentrua, burruka feministari aportazio kulturala emateko tresna egokia izateko itxaropenez sortutako taldea.

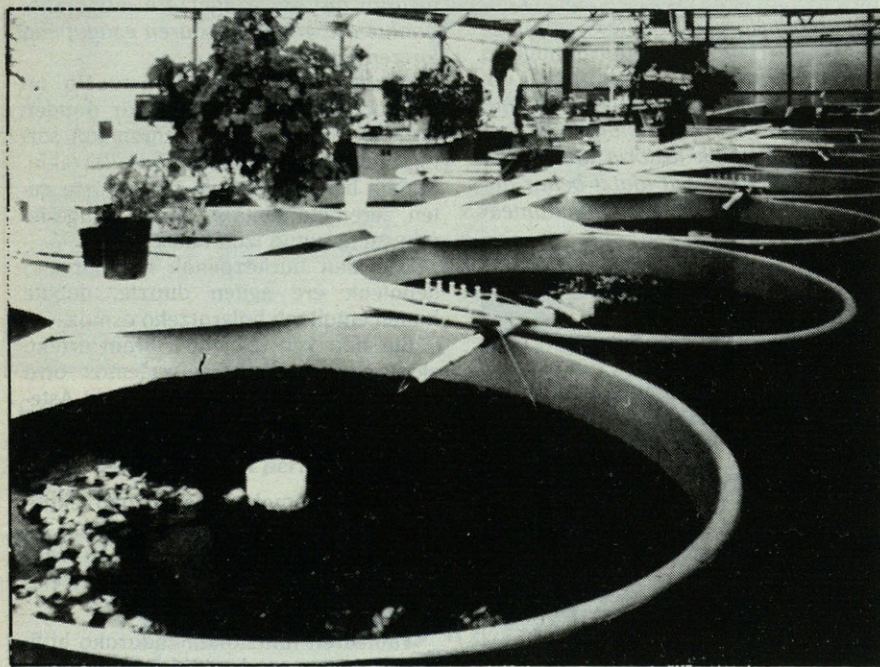

Feminismoak kale borrokaz gain, sostengu kulturala eta oinarri dokumentala behar ditu.

Biosfera IIa Californian prest

Lurra txikian errepikatu nahi

1989.eko ekainean, bere burua biosferatar deitzen duten 8 lagunek esperientzia zirrikagarri bati emango diote hasiera. Bi urtez Lurraren errepika txiki batean superbizitzera abiatuko dira. Esperimendu honek etorkizuneko espazio-kolonien lehenengo haria izan nahi du.

Arrainak hazteko untziak

Arizonako basamortuan Biosfera II —Biosfera I, Lurra izanik— izeneko 150.000 m²-ko konplexu itxi bat eraikitzen hasiko dira aurki. 1989.eko Ekainean aire-esklusa itxi egingo da eta zortzi lagunek bizi berri bati emango diote hasiera.

Ordenadoreen bidezko komunikazioetatik at, biosferatarrek ez dute kanpoko munduarekin harremanik izango. Ez dute ez elikagairik, ez oxigenorik ez urarik ezta beste moduko hornikuntzarik ere jasoko kanpotik. Energia izango

da kanpotik jasoko duten gauza bakarra. Nekazaritza eta abelzaintzara dedituko dira jana izateko. Baso eta landare berdeak izango dituzte oxigenoa lortzeko eta makina bereziek aire eta uraren zikloak eragingo dituzte.

Artximilonario bat atzetik

Idea honen bultzatzailea Edward P. Bass artximiloinario iparramerikarra da berak sortutako Space Biosphere Ventures enpresaren bidez.

Alabaina ez dago bakarrik, aditu eta zientzialari askoren laguntza du. Hauen artean aipagarrienak, Smithsonian Institutua New York-eko Jardin Botanikoa, Arizonako Unibertsitateko Ingurugiroaren Azterketarako Departamendua eta Estatu Batuetako Geologi Agentzia daude. Guzti hauek hartu duten lana ez da denbora-pasa soil bat, Biosfera IIaren atzean, Martitzen etorkizunean eraikiko diren giza kolonien bideragarritasuna azterketa dago.

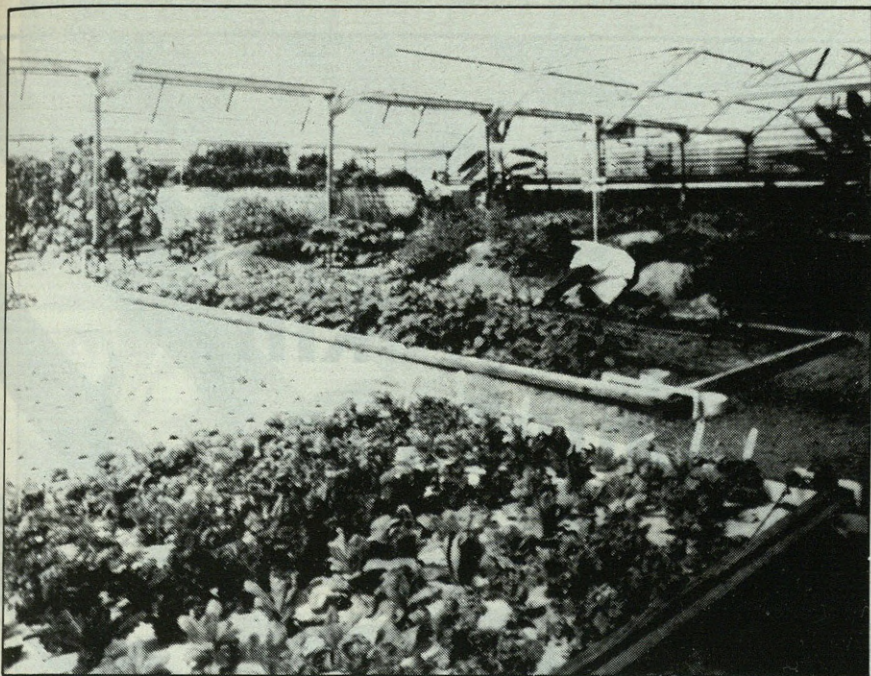
Helburu handia

Biosfera II, proiektu zaila da, milioka urtetan zehar bizia Lurrean iraunarazi dituzten ziklo konplexuak errepikatu nahi bait dira. Esaterako, animaliek oxigenoa arnasten dute eta karbono (IV) oxidoa sortzen dute hondakin moduan.

Landareek, zuhaitzetatik algetaraino, aurkako prozesua egiten dute. Ura ozeanoetatik lurrintzen da eta lurrera jausten da euri moduan. Animalia eta landareek erabiltzen dute eta ibaien bidez ozeanora itzultzen da. Heriotzaren ondoren, animalia eta landareak bakterioek deskonposatzen dituzte, karbono(IV) oxidoa eguratsera eta beste anitz elementu zolura itzuliz.

Biosfera IIak, Lurraren moduan, sistema ekologiko desberdinak izango ditu; euri-oihan tropikala, basamortua, ozeanoa sabana eta padura. Guzti hauek bizia mantentzen duten ziklo eta orekak eraikitzen lagunduko dute.

Ziklo itxien diseinua ez da berria. Urtetan zehar NASAko ikerlariak erabat itxitako ekosistemak aztertzen eta eraikitzen ibili dira. Hauetarako batek, ganba eta alga berdez betetako esfera itxi batek, hamazazpi urtez iraun du. Baina Biosfera IIaren tamainako ezer ez da oraindik saiatu.

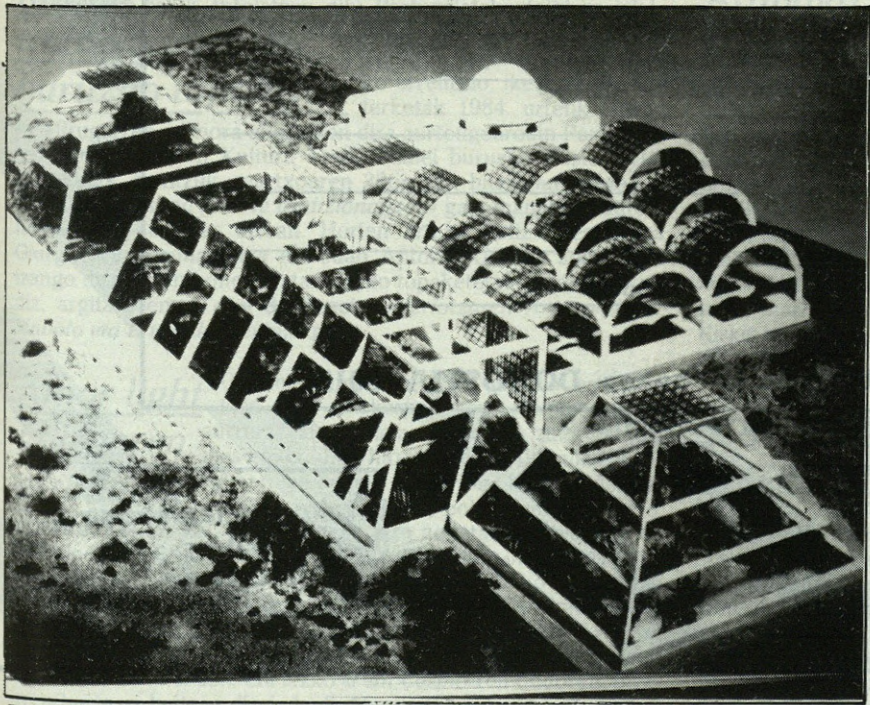

Soro hidrofonikoak

Landareak eta abereak: espaziorik txikienean ahalik eta gehienak hazi

Biosfera IIan janari-produkzioarako toki mugatua egongo da. Ahalik landare eta animali barietate handiena tokirik txikienean izatea da helburua. Guzti honetan, arrain-hazkuntza giltzarria da —hauek izango dira animali proteinaren iturri nagusienetakoa—.

Arrainak dituzten ontzi handiei darian ura landareen irrigazio-sisteman erabiliko da. Bidean dauden ur-iragazkietan zenbait baterioek, arrain-hondakinen amoniakoa, nitrato eta nitrito bihurtuko dute. Ondoren, ura beste elikagai batzurekin nahasiko da eta hidropo-
nikoki (uretan) hazten diren landareak elikatzeke erabiliko da. Landareek, nitrogeno-konposatuak uretatik erauziko dituzte. Azkenik ura iragazia izango da eta baita berrerabilia ere.

Biosfera IIaren maketa

Biosfera IIan, uzta desberdinen biltegi bat egongo da. Honela, horietako batek barruan irauterik izango ez balu, gordetako antzeko espezie bat erabiliko litzateke horren ordez. Biosfera IIan erabiliko diren landareen aukeraketak izugarritzko garrantzia izango du proiektuaren bideragarritasunean.

Oihan tropikalak osatuko duen sistema ekologikoaren helburua ez da oxigenoa birziklatzea bakarrik beste egin-kizun xumeago batzuk ere, hala nola kafe, txokolate, botika eta jantzitarako zuntz-en iturri izatea, izango ditu.

Konpondu beharreko arazoak

Arazo latz batzuk konpondu behar izango ditu Biosfera IIak. Oxigeno eta karbono(IV) oxidoaren arteko oreka mantentzea izango da horietako bat. Beste arazo bat, larriena akaso, beroa da. Biosfera II bezalako eraikuntza batek bero handia pilakatuko du barnean. Temperatura egonkor bat mantendu ahal izateak arazo teknologikoak alde batetik eta ekonomikoak bestetik sortuko ditu. Intsolazio gehieneko ordutan gortinak zabaltzea, eguzkiaren indarra ahuldu asmoz, pentsa liteke. Baina honek arazoak sortuko litzuke landareek argi gutxiago jasoko luketelako.

Egituraren eskola tenplatutako beiraz egingo da, nahiz eta honek erradiazio ultramoreen zati handi zat xurgatu. Zenbait landarek beharrezkoak dituzte izpi ultramoreak fotosintesia egokiro egiteko. Koartozko beira erabilia arazo hau konponduko litzateke baina koartzo-beira garestiegia da. Hortaz, landareak ultramorezko lanparen bidez erradiatzen dira edota izpi ultramoreak behar dituzten espezieak ez dira ermaten.

Biosfera IIaren ideia erakargarria eta txundigarria da dudarik gabe, espaziorik kolonizatzeko amestu bati dugu askok. Halere, Biosfera IIaren proiektuaren atzean helburu hori bakarrik dago, ala beste zerbait gehiago?

Eliteen babesleku atomikoa

Biosfera IIaren proiektua aurkeztu zenean, honetatik ateratako ondorio eta esperientziak babesleku atomikoak diseinatzeko erabili izan zitezkeela aipatu zen.

Babesleku hauek holokausto atomiko baten ondorengo negu nuklearrean, eliteek irauterik izan dezaten erabil litezke. Edward P. Bass iparrameriketako eskuin muturrean dabilenaz ohartzen bagara, aurreko suposamenarekin ez genbiltzake oso oker.

Elhuyar-eko M.J. Barandiaran eta Iñaki Irazabalbeitia

Ez dugu oraindik goia jo Zure harpidetzarekin, aldapa samurrago

LARRUN

Euskal nazio projektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izen-deiturak _____

Bizilekua _____

Herria _____

Banku edo Aurrezki Kutxa _____

Bulegoa _____

Kontu zenbakia _____

Sinadura _____

Helbidea: Ametzagaña 19 - behea, DONOSTIA 20012.

**Urteko abonamendua
(bi zenbaki)
1.000 pezeta
60 libera**

Hendaiaiko «Argilo» taldearen proiektuak kateaturik geratu.— Grafismoa eta zine animatua egiten diharduen «Argilo» taldeko partaide eta bultzatzaile nagusienetarikoa den Juanjo Alberdi Estatu espainolera espulsatua izan zen otsailaren 27an, nahiz eta joan den igandean aske utzi zuten. Gisa honetan «Argilo»k —errepresio politikoaren ondorioz— bere lagunik nabarmenenetarikoa galdu du honez gero, zetozen proiektuetarako lan indarrak koloka samarrean geratzen direlarik honela. Taldea 1984ean sortu zen, eta iazko Gabonetan «Pitxu» izeneko hamahiru minutuko Iparraldeko lehen marrazki bizidun euskalduna estreinatu zuten Baionan, sei mila marrazki egin ondoren. Esperantzak adinako adorez ari ziren lanean orain artean, Telebista frantsesa eta ETBrekin kontratuak burututa gainera, eta hiru hilabetekari izango zen haurrentzako aldizkari bat egiteko proiektua zeukatelarik eskuartean, komiki, ipuin, joko eta denborapsaz osatzekoa. Eta baita beste laburmetraiak bat egiteko intentzioa, balea arrantzaren inguruan.

Kultur Elai-Alai Folklore Elkartek duela hamazazpi urte-danik antolatzen ditu Portugaletoko folklore jaialdiak, eta horien barnean moldatu ziren **tradizionalei** aintzinako kulturen inguruko nazioarte-ko erreflesio, ikerketa eta azterketak 1984. urtetik aurrera. Hirugarren ediziora ailegatzeko dira aurtengoarekin Portugaleten burutuko diren Kultura Tradizionalei buruzko Nazioarteko Topaketak, zeintzuk, martxoaren 20tik 22a bitartean gauzatze-koak, «*Ematasuna gizarte tradizionalen*» gaia mamituko duten, hamar bat hizlarien artean. Horien artean Ortiz Osés, Anca Giurghescu errumaniarra eta Juan Antonio Urbeltz aurki ahal izango dira beren ponentziatan. Iazko topaketetako txostenak al-diz, argitara eman dira dagoeneko «*Heriotzaren Antropologia. Sinbolo eta Erritoak*» izenburupean.

Amor light Gartzela batetan antzerki obra bat estreina-tzen da: Shakespeare-en *Hamlet*. Obra aurrera doan ahala, urbideko zulo batetik ihes egiten dute hiru antzezlek (!); poliziak hiri-a hartzen du; eta iheslari bat bertako dendar-i batez amoratzen da, poliziaren hesia gero eta estuagoa bilakatzen ari denean. Era honetan arrankatzen du «*Aluzine Films*» produktora errodatzen ari den «*Amor light*» la-burmetraiak. Lau milioitako aurrekontuz, Donostiako kaletan ba-rrena filmatzen dihardute 35 milimetro formatoko koloreduna, trajedia eta komediaren umorea batera korapilatuz. Ideia, Martu-teneko presoekin batera Orwell-en obra bat prestatu zuteneko sasoian mamitu ei zen, eta iazko «*Petit Casino*»-ren ondoren, biga-rren kortoari heltzen dio jadanik Mendiara zuzendariak, hama-sei aktoreren laguntzaz, zeina apirilerako burututa geratuko den.

Arabako Nafarroako Euskal Kantu Txapelketa dagoene-ko ospatu delarik, Arabakoa, lehendabiziko ur-tez antolatzen dena, laster hasiko da kantuz. Izen emateko epea **kantu txapelketa** otsailaren 28an amaitzen zen arren, martxoaren **hastear** 10erako luzatu da, bien bitartean Gipuzkoan eta Bizkaian ere antolakuntza prestaketen azken ordukoak molda-tzen doazenean. Euskal Herriko euskal kantu txapelketaren fina-la Iparraldean burutuko da ekainaren 21ean, herrialdeetako kan-poraketak amaitzearekin batera, bertan banaka, binaka edo tal-deka, haurrentzako eta rockarentzako gordetako sailak ere falta-tuko ez direlarik, bakoitzak pare bat kantuz ekinaz. Gogoratu Na-farroako kanporaketan Eusebio Izeta eta Andres Garmendia, Lei-tzako Izarra eta Zugarramurdiko Irazoki bikoteak, eta Leitzako Kirkir eta Zangotzako Rokamador taldeak klasifikatu zirela urta-rilean.

Argazkigintza Joan den igandean bukatu zen Bilbon lau egunez izandako Argazkigintza **Batzarrea** Profesionalaren IV. Batzarra, eta berarekin batera Erakustazokan zabaldu zen Euskofo-**amaitu** to-87 argazki erakusketa, non halaber materiale fotografitik standak ireki ziren. Batzarre honetan Euskal Herrian zeharko argazkilari profesionalek parte hartu du-te, apailatutako mintzaldi ugarietara hurreratuta, saioetan aritu profesionalek iluminazioa, salmentak, foto irakaskuntza, erretra-toa, makillajea, erreportaiak gaiak jorratu dituztelarik. Interesga-riak suertatu dira bereziki, bestalde, «*Kolorezko argazkigintza*»-ren 50 urte, «*Gazteak gazteen ikuspegitik*» eta «*Euskal Herriko prentsa argazkilariak*» erakusketak, eta baita antolatu lehiaketara hurbildutako fotozaletu andana.

Estrenatu berri duten obra
borobiltzen ari dira egunotan

Kukubiltxo, lan berriarekin, Zokozorrimurriaren bila

**Kukubiltxo
izeneko taldeak
bere azkeneko
lanaren
emaitzak
eskeintzen ari
da
Larrabetzuko
pilota lekuan.**

Ekitaldi haue-
tan, umeei
zuzendutako obra bat "Zo-
kozorrimurria" aurkezten
dute. Zokozorrimurria hitz
magikoa da, antzerkia den
bezain magikoa. Inoiz sartu
ez bazarete mundu berezi
honetan orain izango duzue
aukera talde honen eskutik.
Bizkaiko herri batetan,
non inork ez zuen pentsatu-

ko antzerki-tresna bat egon
litekeenik, Kukubiltxoren zo-
koa kokatzen da eta hara
abiatuz gero hango iratxo-
ekin solasari ekin genion.

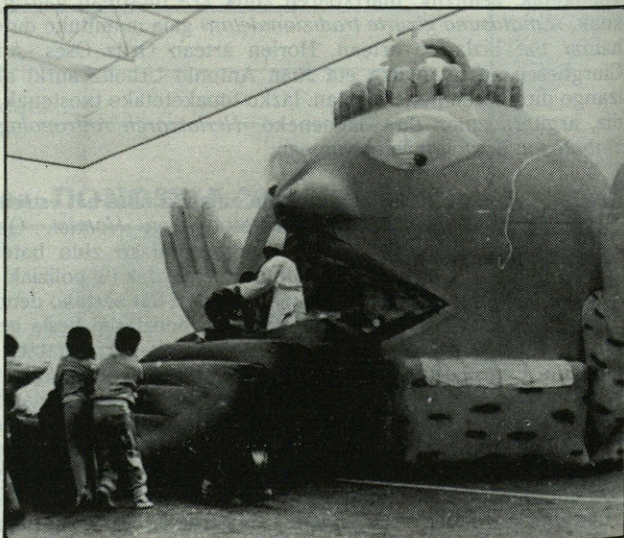
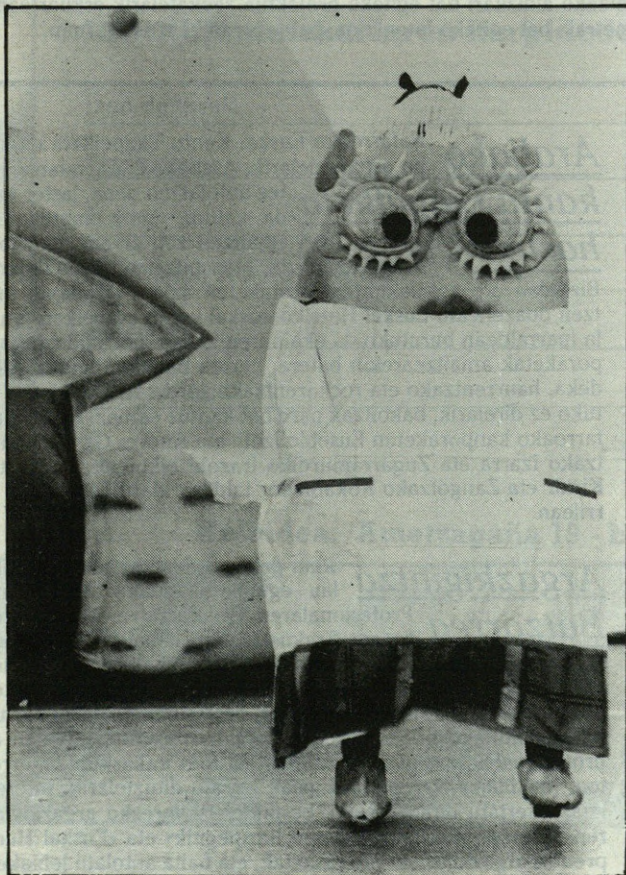
**ARGIA.— Kukubiltxo
iadanik famatua denez,
harira joango gara. Zertan
ari zarete?**

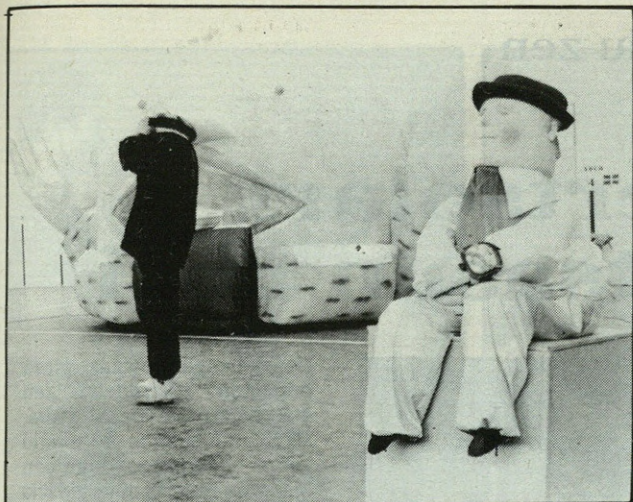
KUKUBILT XO.— Ba, me-
mentu honetan erabat kon-
zentratuta gaude estrenatu
dugun obran; dena den es-
trenatu arren gauza batzu
borobildu behar ditugu, be-
raz bertan egiten ari garen
ekitaldi hauek ondo datozki-
gu lan hau betetzeko. Obrak
Zokozorrimurria du izena,
Zokozorrimurrian aurkitzen
gara, zentzurik gabeko herri
batetan eta zentzu faltagatik
dauden pertsonaien artean
norberak zentzu bakarra
dauka, orduan sentitzen du
besteen falta. Ez dira oso
tristeak baina argi daukate
hortik atera behar dutena.

Gaizt-ekin enfrentatu behar
dira, honek besteei erasotze-
ko modernokeriak erabil-
tzen ditu: Sudurra-ri eraso-
tzeko spratz disfrazatzen da,
Belarrikoetxea-ren aurka
irratiz disfrazatzen da. Per-
tsonaia hauek dakiten gauza
bakarra zera da, Zokozorri-
murria aurkitu behar dutela
egoera horretatik ateratzeko
eta azkenean konturatzen
dira Zokozorrimurria umeak
direnaz. Orduan obran ager-
tzen den gargantua erraldoi
batek ume guztiak jan egiten
ditu.

**A.— Kukubiltxok kalee-
tan egindako kalejiren
eraginez ospe haundia
hartu du. Ezin da esan be-
raz, argumentorik gabeko
antzerkilanak egiten di-
tuenik?**

K.— Ez, Kukubiltxok bi
moetatak obrak egiten ditu:
bata Kalejira, non panpina
eta pertsonaia nabarmenkor

batzu ateratzen diren eta kaleetan zehar inprobisazioa daukate nagusi. Gero beste moeta zera izaten da, plaza-rako egiten ditugun antzezpeneak eta hau bai da antzerkitik hurbil dagoen zerbait. Hauetan ipuin bat kontatzen dugu eta argumento bat egoten da. Moeta hauetariko bat torturari buruzko antzezpene izan daiteke.

A.— Bi antzerki moeta hauen artean non sentitzen du hobeto bere burua Kukubiltxo taldeak?

K.— Bietan, bietan sentitzen gara gogotsu baina Zokozorrimurri bezalako obra bat aurkezten duzenean normalean eskema nahiko mugatu batetan mugitu behar gara, banda sonora dagoelako eta muga asko dagoelako. Kalejira bat egiten dugunean, aldiz, kaleetan zehar joaten gara eta inprobisatzeko adi egoten gara. Oso ne-

kagarria da benetan, ordu pare batetan zankoen gainean egonda nekea sentitzen dugu, gelditu ondoren batez ere. Bestean ordea, publikoarekiko elkarrizketa bat sortu egiten dugu eta publikoarengandik hartzen dugun erantzunaren arabera pozik sentitzen gara.

A.— Normalean nola sortzen dituzue obrak. Nor egoten da guzti honen atzean?

K.— Beno, beti erabiltzen dugu prozesu bera: zaku bat zabaltzen dugu eta ideiak botatzen ditugu, norberak berea botatzen du eta gero denon artean aukeratzeko; hau egin ondoren hasten gara egoera ezberdinak imajinatzen eta apunte guztiak daudenean eta ordenatzen ditugunean ipuinera eramaten ditugu dramatizatzeko.

A.— Zokozorrimurrian parte hartzen duen erral-

doi miragarria obraren ardatza da. Noren idela izan da eta nola gauzatu da?

K.— Ipuinak derrigorrez bazuen holako zerbait eta guk bagenekien aurretik pertsonaiak nortzu izango ziren, pertsonaia bakoitzak zentzu bat adierazi behar zuela e.a. Lehenengo pausu honetan Erramun Landari eskatu genion diseinua egitea. Aurretik pentsatuta geneukan dena, puzgarria izan behar zuela, miragarria e.a. Honez gain Jon Arretxe eta L. Aberasturik esandako ideia batzu bazeuden eta Erramunek itzuli zituen bere estilora. Musika arloan Danbakoek egin digute eta aipatu behar da ere testuaren zuzenketa Amurizak egin digula, gero ere Mentxu Blanco eta Ramon Bareak besteak beste.

A.— Zergatik gomaespumaz egindako muñekoak?

K.— Kalejiretarako muñeko beldurgarriak erabiltzen ditugu publikoarengan nola-baiteko intzidentzia izateko, zeren izutzea sarritan errezena izaten bait da. Gainera panpin handiak erabiltzen ditugu eragin handiagoa izan dezagun eta horretarako, ikusgarriak izateko, goma espuma erabiltzen dugu. Konprobatu egin dugu material hau oso beroa dela eta umeentzat askoz ere hurbil-korrakoa dela.

A.— Zer deritzozue ihauteriei?

K.— Guk Kukubiltxorekin orain dela hamar urte hasi ginenean ihauteri iraunkor baten barruan bizitzea erabaki genuen, eta guri norberaren itxura aldatzea eta sormenezko egoeretan jartzea fenomeno iruditzen zaigu. Urteroko ihauteriak oso atsegin egiten zaizkigu.

A.— Zein egoeratan ikusten duzue Euskal Antzerkia?

K.— Euskal Antzerkia orain tranzisio egoera batean dago. Estilo ezberdinetako talde piloak dago eta talde asko ari dira estiloa finkatzen. Gure ustez, antzerkiak fenomeno soziala izan behar luke. Antzerkia espre-sabide eta komunikabide bezala erabili behar da, baina gizartea aurrera doanean sistemak antzerkia fenomeno kultural bezala bultzatzen

du, hortik datozkigu mugak; beraz, beti antzeztan dira klasikoak, kontenporaneok eta antzinakoak. Hau da, antzerki moeta batentzat publiko moeta bat. Honez gain, antzerkia aretoetan sartzen dute, gero eta dotoreagoak badira hobeto. Guk aldiz, nahiago dugu antzerkia fenomeno soziala izan dadila eta kaleetan publikoarekiko harreman zuzenak mantendu.

A.— Bukatzeko, esango al didazue, epe laburrera ekitaldietarako egutegi posible bat?

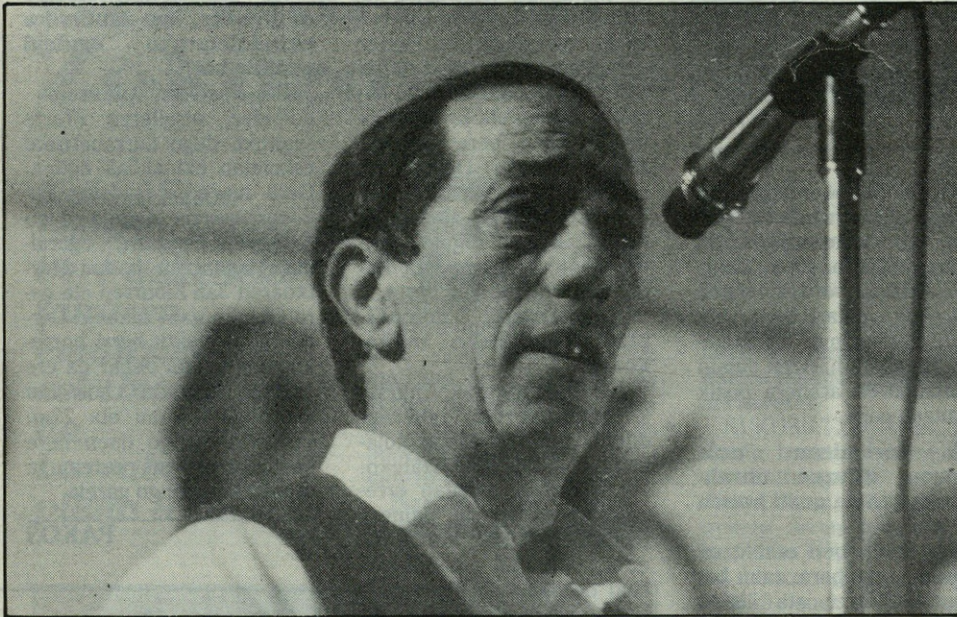
E.— Epe labur laburrean... adibidez: otsailaren 27 arte segituko dugu Larrabetzuko eskoletan ekinaldiak egiten. Gero martxoaren lehen Zokozorrimurria egingo dugu Arriagako plazan, eguraldiak laguntzen badu. Martxoaren 3an Eibarren eta gero sartuko gara sakonki Gernikako proiektu berri horrekin. Eta aipatu behar da ere Arriaga famatu horretan martxoaren 21an eta 22an Oskorrik egingo duen bere hamabostgarren urtemuga ospatzeko egongo garela.

PAKOS

Euskaldun mugida bertan bildu zen

Nafarroako Bertsolari Txapelketa Altsasun hasi

Hasia dugu aurtengo Nafar Txapelketa, eta kanporaketa saioetako lehena dagoeneko emana dugu. Altsasun izan zen eta bertara hurbildu ginen.

Eguraldiak udaberrikoa ematen zuelarik, ihauterietatik ihes egin eta Sakanako hiri honetara bildu ginen bertsozaleok. Bertan ematen zitzaion hasiera aurtengo Nafarroako Bertsolari Txapelketari. Aurten hogeitazortzi bertsolarik eman dute izena eta lau saiotan banaturik egingo dute. Martxoaren batean hauek aritu ziren: Mendiburu, Heletan jaio eta bertan bizi dena, bi aldiz txapel-dun eta beste bitan bigarren suertatu dena; Patxi Zeberio orain dela 29 urte Itsason-don jaioa eta Barainen bizi dena emaztea eta bi haurrekin; Anjel Martirikorena, lgoa herrian jaio eta bertan bizi dena. Nikolas Izeta 1966. urtean Usurbilen jaio eta Iruñean ikasketak egiten ari dena; Jokin Matxinandiarrena, 1957an Arriben jaio eta Legazpin bizi dena; Lorentxo Aburuza Bidanin jaio

eta duela urte askotatik Iruñean bizi dena; eta azkenik Moises Jaso, Gainzan jaioa eta Irunen bizi dena.

Hirukote bat eta bi bikote

Saioari hasiera Altsasuko haurren bertsoekin eman zitzaion, zeintzuk egunari eta parte hartzen zuten bertsolari-ri zuzendu bait zizkien heuren bertsoak, adibidez Martirikorenari zorionak eman zizkioten egun berean berrogeitalau urte betetzen zituelako.

Ohizko agurraren ondoren, zortzikoko nagusian hiruna bertso botatzeko ofizioka ekin zioten, eta hain zuzen hirukote batekin, zeren zenbaitek horrela agintzen bait zuten: beraz Izeta, Martxinandiarrena eta Aburuzak elkarrekin egin zuten, hirurak bizkiak zirela, baina amak bi bular bakarrik, Orixe zenari gertatu zitzaion bezala. Ondoren bikote xeble bat: Moises Jaso eta Patxi Zebe-

rio, lehengoa plazaz plaza bertsotan ziharduena zen eta bigarrena bere alaba, rock talde batetan sartu nahi zuena. Hurrengo bikotean Martirikorena kamioi gidaria zen eta Mendiburu baserritarra, baina egin nahi duten autopista hori dela eta base-ritarraren lurren erdi erditik joan behar omen zuen.

Ofiziokako lanari banakako ekinaldiak jarraitu zion. Lehenik oinak emanda bertso bat osatu behar zuten, eta hauetako batzuk ez ziren batere samurrak (mugaga-beak eta aditzak infinitiboan ere baziren), eta puntu bat eman eta bertsoa bukatzea izan zen bigarrena.

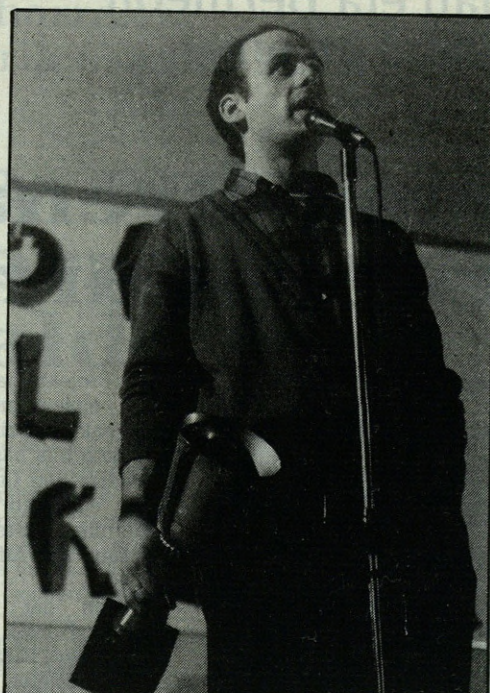
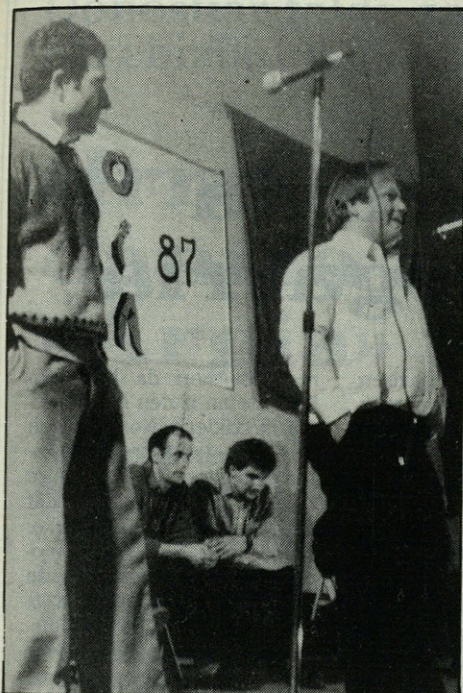
Berriro ere ofizioka baina zortzikoko txikian hiruna bertso botatzeko. Izeta eta Matxinandiarrenak osatu zuten lehen bikotea istorio xeble batekin: Izeta ilunabar batean ostatu batetara joana zen, eta bertan nola halako neska bat hurbildu zitzaion erropa arinez jantzia, eta berak erakarririk xirriak egiten ere hasi zen, baina hara non konturatzen den neskaren ordezt mutila dela. Hori dela eta ostatuaren nagusiarengana joaten da kexatzera. Matxinandiarrena da nagusi hori.

Aburuza Moises Jasorekin aritu zen. Aburuzak soldaduskara joan behar zuela eta lagunak afaritarra gonbidatzaren ditu baina gero ordaindu ez. Eta Moises Jaso jate-txeko nagusia.

Azkenik Patxi Zeberio haserreturik zegoen ikaslea zen, Martirikorena Hezkuntza ministroa, eta Mendiburu ikaslearen aita. Hirurak elkarrekin topo egiten dute.

Kartzelakoan, denak paraxutan

Honen ondoren kartzelako gaia izan zuten. Izeta gelditu eta beste guztiak 'kar-

Moises Jaso parakaidasen...

Hauexek dira botatako bertsoen artean grazia haundiena bildu zutenak, Jaso zaharrak botatakoak:

*Abioitik jeitxitzen nintzan
txori baten gisan
begiratzea besterik ez dago
gaur nola gabiltzan,
nere bizia jokatu det
heriotzaren gisan,
aidean gelditua bait naiz
pixu gutxikoa ni izan.*

*Jende asko egona zegon
nola jetxitzen nitzan begira,
pixu gutxi nuan eta
golpean ezin tira,
haizeak eramaten ninun
leku askotara jira,
enaran antzeko pertsona hauek
xelebreak bait dira.*

*Parakaidastik jetxi nahi nuen da
aurrealdean laino,
hamabost kilometro nauzkan
nik lur alderaino,
izugarritzko bideak nitun
ez nuen uste baino,
orduana batetik besteraino
eraman ninun
Paristik Londreseraino.*

...eta Matxinandiarena paratxutean

Eta hauek ditugu, Matxinandiarenak gai beraren inguruan asmatutakoak:

*Nolabaite igoa naute
gaur ni hegazkin batea
Paratxutaren behera nijoa
irekirikan atea,
hemen haizea da osasuntsu
eta indarrez betea,
O Euskal Herri! Beran bazendu
hemen dagoen pakea.*

*Nere asmoak ez dira izan
nola nahiean makalak,
hemen dauzkagu hain ikuskizun
goxoak eta apalak,
gora Euskadi kantatu arren
eta besoak zabalak,
honuntzaino ez dira heltzen
guardia zibilaren balak.*

*Paratxut hauek ez dira izan
oso traste erosoak,
baina asmoak badarabilzkit
goxuak eta jasoak,
bota behar ditut hemendik nere
lokarriaren lazoak,
hegazkinean sartu behar ditut
Euskal Herriko presoak.*

Felix Iriarte, ausentziarik latzena

Haren heriotzea duela denboralditxo bat gertatu bazen ere (otsailaren 15ean, zehazki), oraingo aukera profittatu nahi izan dugu aipamentxoia egiteko, Nafarroako Txapelketa abagadune ezin egokiagoa bait da horretarako. Izan ere, Felix Iriarte izan genuen Txapelketa honetako lehenengo irabazlea, 1936 urtean. Felix izan genuen, beraz, pasa den saioko ausentziarik latzena.

24 urterekin txapeldun

Sunbillakoa sortzez, baina bederatzi urte besterik ez zituela Iparraldera jo behar izan zuen morroitzan. Aldudera hain zuzen ere. Behi eta ardizain urte luzeak eman ondoren, 1934ean ezkondu zen Bankako Berjina-toñeara; orduan hasi zen euskara eta frantsesa irakur-

tzen eta idazten. Harrez gero urteak bertan eman ditu nekazaritza eta betsolaritza uztartuz.

Hamabi urterekin hasi zen bertsoan, Joanes Harriet Premundo maisuaren itzalpean. 1936an, hau da, 24 urterekin, Elizondon ospatu zen Nafarroako Bertsolarien lehen Txapelketan garaile atera zen. Premundo, bere maisua, bigarren.

Gerra ondotik Hernandorenak Iparraldean antolatutako Ezpeleta, Garazi eta Donibane bertsolari txapelketetan bigarren suertatu zen, lehen Mattin geratu zelarik, 1950ean, Donibane Lohitzunekoan, hirugarren atera zen, Baserra eta Mattinen ondotik.

Gero, eta emaztea gaixotzearekin bertso ekitaldiei utzi beharrean aurkitu zen.

tzela'ra eraman zituzten. Lehenengo bukaera emanda zortziko nagusian bertsoa osatu behar zuten. Honela zen puntua: «...neguko hotzak moteltzen ditu / eguzkiaren pausoak».

Eta denentzako gai bat: hegazkinetik salto egin eta parakaidas batetan zeuden bitartean nahi zuten doinu eta neurrian hiru bertso bota behar zituzten.

Txapelketarako baliagarrria honetan bukatu zen, baina batuketak egin bitartean bi hirukote aritu ziren puntuak giro lasaigo batetan eta jendeari algara ederrak sortaraziz. Lehen hirukotea Ize-ta, Matxinandiarena eta Aburuzak oastu zuten. Bigarrena Moises Jaso, Patxi Zerberio, eta Martirikorenak. Azken agurra Mendiburuk eman zuen.

Saio honen buruan eman ziren puntuazioak hauek izan ziren (lehen laurenak bederen): Mendiburuk 547 puntu, Lontxo Aburuzak 510, Matxinandiarenak 508, eta Martirikorenak 503,5.

Hiru kopa ere baziren saritzat eta kartzelako bertso onenei emateko. Lehen kopa Matxinandiarenarentzat izan zen, bigarrena Martirikorenarentzat eta hirugarrena Moises Jasorentzat grazia haundiena zeukan bertsoa botatzeagatik.

Aurretik Azpeitian eta Bermeon ekitaldi bana eskaini arren

Donostian estrenatu da «Eklipse» lan barregarria

«Eklipse» lanean umoreak berebiziko garrantzia mantentzen du hasieratik bukaera arte.

Donostiako Bederen-1 antzerki taldeak Alfonso Vallejoren «Eklipse» antzeslana estreinatu berri du Donostian, erderaz eta euskaraz.

Aldez aurretik ere Azpeitian Euskal Antzerki Topaketan ikusi ahal izan zelarik iazko abenduan, eta baita gero Bermeon ere. Juan Pastor valentziarraren zuzendaritzapean, sei milioi t'erdiko aurrekontuz eta hiru eta pikoko subentziaz moldatu dute obra, Juan Gartziairen euskarazko itzulpenarekin.

«Amodioa eta heriotza umorez azaltzen diren poema bat da Vallejoren obra

hau» adierazi izan dute «Eklipse» honi buruz. «Hotzikararen ordezkaria eragiten duen ameskaizto bat; itxura baldarraren atzean xamurtasuna dariona».

Euskarazko bertsioak, martxoaren 5ean izan zen lehena eta martxoaren 8an, izango da azkena (igandez). Gaztelarazkoak, berriz, hilaren 6an eta 7an, gaueko hamar t'erdietan. Euskarazko erderazkoak baino bi ordu t'erdia lehenago hastekoak dira. Victoria Eugeniako estreinaldi honen segidan, «Eklipse» Bilbo, Gasteiz, Iruñea, Madrid eta Bartzelonara eramateko asmoa omen dute Bederen-1koek. Azkenik, hauek ditugu aktoreak: Patxi Santamaria, Ane Gabarain, Jose Ramon Soroiz, Pilar Rodriguez eta Ana Miranda.

Guk, zenbaki honetara, bertako zuzendaria izan den Juan Pastor-i galdera batzu egin dizkiogu.

ARGIA.— Nola eman zen obraren aukeraketa?

JUAN PASTOR.— Jende honek presaka pasa zidan abisua, duela pare bat hilabete, eta galdetu zidaten ea zer egin litekeen azkar eta

ondo. Projektu batzu baziren baina egile-eskubideengatik prolemak izan zirenez beste zerbaiten bila hasi ginen. Inportantea zen taldeak orduarte egindako gauzetatik desberdina izatea. Orduan pentsatu zen Alfonso Vallejo-

ren lan bat moldatzeko aukeraz. Horrek estiloko lan bat egiteko parada ematen zigun. Bestetik, nire ustez Alfonso Vallejo egile espainolen artean dagoen interesante gutxitakoa da, baina hemen Espainian oso zuzendari eta produktore gutxi ausartu dira haren obraren bat eszenara eramaten. Zerbait desberdina egiteko aukera ematen zigun, eta hori zen inportanteena taldearentzat. Gainera oso egun gutxitan aukeratu behar izan genuen Eusko Jaur-laritzara aurkezteko, eta beraz aukeratzeko prozesu hori oso laburra izan zen.

A.— Aurrera eramateko orduan, nola jokatu duzu?

J.P.— Saiatu naiz lanean ahalik eta fidelena izaten, hau da, egileak gure ustez testuan esan nahi zuena errespetatzen saiatu naiz, ahalik eta gutxienean urruntzen behintzat. Aktoreekin lanean, e.a., Vallejoren literatura teatrala espaziora aldatzen saiatu naiz. Bertsioari buruz apenas ezer gehiago esan daitekeen. Benetan nahi nuena hemengo errealitatekin lanegitea zen, betidanik gustatu izan zait. Horregatik, eszenografoak, musikariak, e.a. ekipo guztia inguru honetakoa da, areago lana euskaraz ere emango bada.

A.— Euskarazko bertsioa zuzentzeak lanik eman al dizu?

J.P.— Jende guztiak egingen dit galdera horixe, eta ni-

re ustez hori da honelako lan batetan izaten den prolemarik txikiena. Noski mugak badirela, eta aktoreek euskaraz lanegiten dutenean nire alboan norbait behar dut gauzak argiago ikusteko. Baina nire lanegiteko moduan alderdi formalak pisu gutxi dauka, pisu nagusia jokabideek eramaten dute. Modu askotara egin liteke hori, baina nire moduaren barruan inportanteena ez da aktoreak zer moduz ari diren, zer gertatzen ari den baizik. Nik batik bat aktorearen xedeak eta jokabideak lantzen ditut, ez tonoa. Dena dela, garbi dagoenez nik lehenik erderaz egiten dut lana, gertuago dudalako eta hizkuntzarekin erlazio emozionala dagoelako, eta ondoren euskaraz egiten denean, iadanik nik buruz dakit obra osoa eta mementu bakoitzean badakit zein den aktorearen intentzionalitatea, zein den kontzeptua, eta ez dut itzulpenik behar izaten. Zuzendari bezala, gainera, biziki interesgarria gertatzen da hori, euskarazko entseguak ententitzen ez ditudanez beste zentzumen berri batzuez ikustatzen ditut, eta gauza berri piloa deskubritu.

A.— Zein alderdi nabarmenduko zenuke obra honetan?

J.P.— Lan hau energia edo kemen berezi bati buruz ari da. Kemen hori bizitzan dago eta hari esker bizi gara. Batzuetan energia hori kontrolaezina da, ezezaguna, lur azpikoa, etereoa... batzutan haren beldur izaten gara, tentsioan jartzen gaitu. Energia hori zenbaitetan amodioa deitu izan diogu. Amodiozko poema bat dela esan genezake, poema espresionista bat.

Dabid ZUAZALDE

Donostiar talde zaharrak berebiziko ikusgarria eskaini zuen

«Irradaka» antzinako dantza berreskuratu du «Argia» taldeak

**«Irradaka»
izenburupean
«Argia» Euskal
Dantzari
Taldeak
prestatutako
programa
eskaini
zitzaigun pasa
den hilaren
26an,
Donostian.**

Victoria Eugenia antzokia jendez barra-barra zegoen, mugaraino beterik. Ostegun benetan gogoangarri horretan, arratsaldeko zortziretatik aurrera, guztia espektazioa zen, Añamendietako dantzek, ezpatadantzek, Arratia Bailarakoek eta haur-giroko jolas eta kantuek osatutako errepertorio zabal hura ikusteko irrikan. Eta 'bazkari' hartako azken jaki delizios modura, «Irradaka», taldekoek berriki berreskuratutako dantza.

Koreografia eta jantziak, ikusgarriaren oinarria

«Argia» talde donostiarra dantzari taldeen artean esperimentzia zabalenetakoa izango da, dudarik gabe, eta berari esker eskuratu izan dituzten gure herriko dantzek nazioarteko hainbat eta hainbat sari eta errekonozimendu. Europa mailan egiten diren jaialdi ospetsuene-

tan jasotako sariak dira esandako horren lekuko. Halere, aspaldi honetan isilik samar zeuden arren, Donostiako ikuslegoari eskaini ziotena berragertze batetarako egon daitekeen azalpenik gogozkoena izan genuen.

«Gure taldean bi elementuri ematen diogu garrantziarik haundiena: koreografia eta jatzera. Bi elementu horiei merezi duten axola ematea eduki dugu taldeko berezgarriak maiteena. Modu horretan, gure kulturari zor diogun begirunea gorde nahi genuke». Eta berehala antzematen da Juan Antonio Urbeltz «Argia»ko buruzagiaren hitz horiek ez dira hutsak. Aski da «Irradaka» ikustea hitz horiek azpian erakusten duten errealtateaz jabetzeko. Ikaragarritzko indarra hartzen dute espektakuluan jantziek, jantzi eta argien arteko oreka eta jokua. Jesus Alkortaren ardurapeko alor honek indar berezia eman zion ikusgarriari.

Ehun pertsona inguruko ikusgarria

Programak bi zati aurkeztu zituen: lehenengoak orduerdia eskas iraun zuen, eta bigarrenak hiru ordu laurden inguru. Koreografi lanak Urbeltzen bizkar joan ziren orobat, eta doinuaren moldaketa eta konponketak Marian Arregiren esku. Denetara, ehun pertsona inguruk parte hartu zuten espektakuluan, horra hor zifra ikaragarria. 28 dantzari «Argia»koak, erdi eta erdi neska-mutilak. Lasarteko soka-orkestaz gain, «Argia»ko beste bederatzik musikariek eraman zuten doinuaren pisua. Horretaz gain, «Goizaldi» taldeko 16 dantzari eta «Ar-

«Irradaka» dantza berezian hamalau neskako bi zirkulu osatzen dira.

kaitz» taldeko beste 8ren laguntza izan zuten. Azkenik, «Irradaka» baino lehen eskaini zen «Umeen jolasak» ikuskizunerako hamaika haurren partaidetza behar izan zuten «Argia»koek, hain zuzen ere, «Astigar», «Antiguotarrak» eta «Arkaitz» Dantza Taldeetako haurrekin. Jende mordoak, koordinazio ondo eramana, eta ondorio ezin ikusgarriagoak.

«Irradaka», emankortasunaren dantza

«Irradakak», berez, kantu luzeak omen ziren, kutsu erlijiosu eta moralista barnean zeramatenak. Aspaldi-aspaldianik galdutako ohitura horiek berreskuratu nahi izan ditu Urbeltzek eta Nafarroako zenbait txokotan bizi-rik geratutako xehetasunen bitartez berreraiki izan da dantza hau. Dantzaren sinpleziak nabarmenduz eta gordez, musika Aita Donostia eta Azkueren zenbait partituran oinarrituz berreraiki da musika ere. Urbeltzen

hitzak: «Ezer baino lehen zera azpimarratu nahi nuke, Irradaka hau Europa osoan ezaguna den dantza dugula. Jakina, herrialde bakoitzean desberdina izan ohi da bere zentzua, baina halere beti emakumearen emankortasunaren inguruan».

Irradaken doinua dezente mediterraneo gertatzen dela argitu behar da (okarina, soinua, bi bibolin, dultzaina eta sei laud), eta kutsu mediterraneo hori hemengo dantza giroarekin nahasiz sortzen dela dantza-kantu hauen alderik erakargarriena. «Dantza hau kainu edo jestu baten inguruan bilakatzen da, erinaroan gertatzen delarik. Neska gazteenek, beren aparteko dantza itxiak kantatzen zituzten, beso eta zangoak erritmikoki mogituz. Hauexek ziren Irradakak, neskatilek kaden-tziaz beterikako erritmoaz bururatzen zituzten dantzak, eta hauen puntu nagusi moduan ereintzaren keina, eskuak boleoa haziak askatuz: emankortasunaren erritu birjinala, alegia.

Peru UNZUETA

Bozeolari harrobi izaten jarraitzen du Euskal Herriak

Kirol marginala dugu erabat bozeoa. Gaur egungo gizarteak, marginatu egin du aitzinatik datorkigun kirol bortitz hau. Gauzak errazak ez baziren bozeolarien zat, azken laupabost urteotan, Estatu mailan behintzat, asko ahuldu dira gauzak, aginte eta komunikabide aldetik boikot orokorra izan delako. Mundu berezi hau pixkat arakatu nahirik, Donostiako Anoetako gimnasio txiki batera mugitu ginen eta han topatu genituen Pablo San Roman eta Iñaki Gorostidi bozeolariak.

PABLO San Romanek aditzera eman zigunez, duela bost bat urte hasi ziren, lagun talde bat, bozeolari afizionatuak zirenak, teknika pixka bat hartzeko asmotan. Laguntza eskatu zuten hasiera batean materiala erosteko, eta ezer, gutxi izan arren, Federazioak zer edo zer pasa zien.

P. SAN ROMAN.— Beraz, hemen ikusten duzun guztia gure lanetik aterea da. Hasieran oso gaizki pasa genuen, lokalik gabe, eskailera batzuren azpian, zero graduko hozberoan entrenatzen, beste batzutan kalean eta guzti entrenatu behar izan genuen... Honek ere, ez pentsa, gauza positiboak ere baditu, honela talde askoz ere sendoa eta batuagoa lortu dugukako.

ARGIA.— Bozeoa ez dago onartua sozialki...

P. SAN ROMAN.— Bai, hala da, baina informazio faltagatik. Ni neuk, bozeoan sartu baino lehen kirol hau erabat gorrotatzen nuen. Jendeak bozeolarien aurrean bi jarrera hartzen ditu: biktimatizat edota bestela hiltzailetzat hartzen gaituzte. Bi gauza horiek gezurrezkoak dira, gu kirolzaleak besterik ez bait gara; kirol bikain eta okzidental honen zaleak, kondizio fisikoez gain, psikologia lantzen duena. Gure barneko agresibitatea, naturala eta ezinbestekoa da dudarik gabe, eta guk gimnasio batean botatzen dugu, baina hori bai, modu positibo batean.

IÑAKI GOROSTIDI.— Ni bat nator Pablarekin, baina ezin dugu ahaztu PSOEko gobernuaren agintean dagoenetik gauzak asko jaitsi direla bai informazio eta bai promozio aldetik.

A.— Nola aztertuko zenukete komunikabideen eragina?

P. SAN ROMAN.— Komunikabideen eragina benetan lotsagarria da. Adibidez, El País egunkariak bozeoko berriak ez ditu inoiz ateratzen, istripu edo tragediaren bat gertatzen denean ezik. Hau garbi dago egundoko zurikeria dela. Beste kirolak jota, futbolera kasu, hainbat eta hainbat indarkeria ikusten dugu egunero zelaian, eta jendeak hau normalizat jotzen du. Gogoratu duela bi urte Belgikan gertatu zena: berrogeitaka hildako, eta jendeak zer? Jendeak hurrengo egunero ahazten du. Ez, jendea ez da objektiboa bozeoarekin.

A.— Bozeoari leporatzen zaion akatsik handiena da, askok burutik telturik bukatzen dutela...

P. SAN ROMAN.— Alkoholak edo beste edozein pozoian motak askoz lur jotagoa uzten haute bai fisiko eta psikikoki. Nik sei urte daramatzat esparru honetan eta aseguratzen diat nire inguruko beste edozein baino hobe nagola burutik. Hik esaten duana arazo kulturala duk azken finean, generalki bozeolariak kultur apaleko jendea bait dira, eta noski lengoia gaizki erabiltzen dute, esapide txiroez baliatzen dira eta abar. Jende horrek imajina bera emango luke bozeatzen edo bozeatu gabe. Herri komunistetara jotzen baduk berri, ikusiko duk bozeolariak jende kultoa eta erabat normalak direla.

A.— Bozeoaren modernizazioari buruz hitz egiten da.

P. SAN ROMAN.— Niri interesgarria iduritzen zait. Hemen gainera gauza bat gertatzen da, bozeoa debekatzen badute jendeak bozeatzen jarraituko duela. Gimnasio honetan adibidez 35 pertsona gaudu, gero Donostian bertan beste gimnasio

handi samar bat dago La Paz auzoan. Eta noski hori bai izango litzatekeela arrisku-tsua, debekatua izatean ez litzatekeelako inongo kontrolik izango: osasunbide baldintzak, entzefalogramak, zenbait kolperen debekatzea... Ni modernizazioaren eta kontrolaren alde nago erabat, baina hik ez duk gehiegi bozeatuko esateak ez du zentzurik inondik inora.

A.— Hain gogorra al da benetan kirol hau?

I. GOROSTIDI.— Bai benetan gogorra oso. Baina ez jendeak pentsa dezakeen bezala fisiko aldetik edota kolpeen eraginagatik, behar den psikologiagatik baizik. Kirol honetan psikologiak fisikoak baino garrantzi handiagoa du. Bozeoak pertsona psikologikoki erabat diziplinatzen du. Hire barne energia, agresibitatea... bideratzen duen kirola. Nik, bozeatzen dudanean, nire barne agresibitatea pertsona batekin kanporatzen dut, nirekin erabat ados dagoen batekin. Hemen ez dago inongo obligaziorik, eta hori ez duk biolentzia, biolentzia kontrolik ez dagoen bait dator. Jendeak ezin du imajinatu zein onuragarri den agresibitatea behar den bezala bideratzea.

A.— Ez dira emakume asko ikusten kirol honetan.

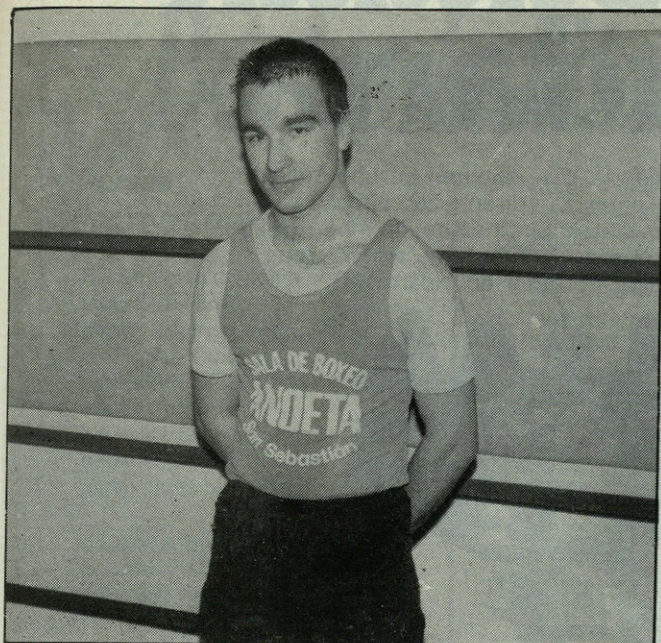
I. GOROSTIDI.— Behin edo behin ikus daiteke baten bat, baina inor gutxi. Emakumeak gizon batekin baino prejuizio gehiago gairatzen beharko litzuke oraindik: esamesak, lagunak, famelia eta abar.

P. SAN ROMAN.— Gure elkartera neska bat etorriko balitz ez genioke inolako eragozpenik jarriko.

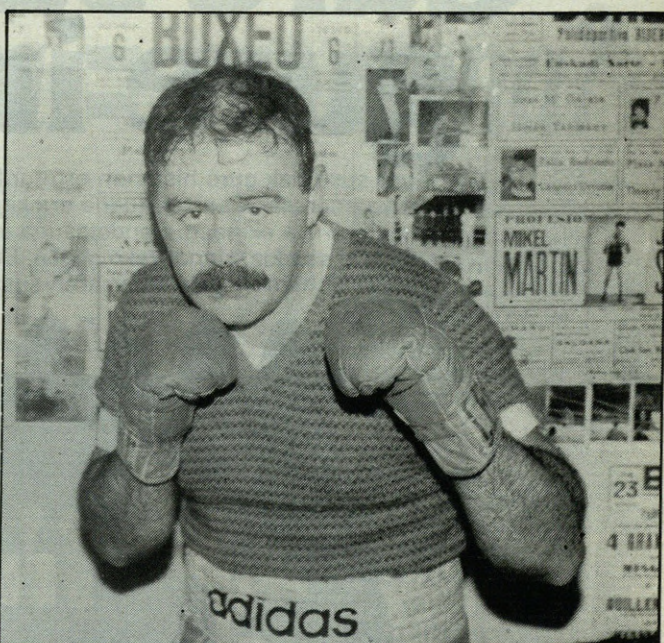
A.— Arrakasta handia izan du betidanik bozeoak Euskal Herrian. Zergaitik?

I. GOROSTIDI.— Bai ba. Nire ustez indarrezko kiroletan euskaldunok beti azaldu dugu munduan zehar oso gai gara. Hor dituk adibidez, Uzkudun bat, Gaztania bat, Urtain bat... Harrobi handia izan da dudarik gabe, batez ere Gipuzkoa aldean.

P. SAN ROMAN.— Hala eta guztiz, indarra esaten denean, ez du esan nahi gehar indarra, hemen indar mota askok hartzen bait dute parte. Lehen esan dugun bezala, psikologiak, eta noski buruz

Pablo San Roman: «Bozeoan sartu baino lehen erabat gorrotatzen nuen kirol hau».

Iñaki Gorostidi: «Indarrezko kiroletan euskaldunok beti azaldu dugu munduan ze har gaitasun bikaina dugula».

Amerikak egitera joan zen Paulino Uzkudun

ERREZILEN jaio zen Paulino Uzkudun 1899. urtean. Justo Oiarzabalek eraman zuen Parisera, 1923an, bozeatzen ikas zezan. Eta urte hartako irailaren 16ean debutatu zuen ring baten gainean, hirugarren asaltoan KO uzten zuen Tourroff, bere karreraren zehar beste hogeita hemezortzi laga zituen bezalaxe. Hurrengo urtean, 1924ean, Espainiako txapeldun bilakatuko zen, konbatea jokatu beharrik izan gabe, Texeidor-i gailendu zitzaionlarik. Segidan eskuratuko du Europako pisu astuneko ere, Bartzelonan Erminio Spalla italiarra garaitzean.

Uzkudun eta Dempsey, 1924. urte inguruan.

Ameriketara abiatu zen orduan, bozeolari sonatuen begiak ubelduz: Les Kennedy, Max Baer edota Harry Wills, beste zenbaiten artean. Munduko titulorako paradarik eskeintzen ez diotelako etsipenduta, Europara itzultzen da, berriro ere Europako tituloa erdiesteko (1933), zeina Pierre Charles belgaren eskutan zegoen. Ostera, bere porrotaren lehen arrastoak ageri samarrean zeuden harrez gero, eta Primo Carnera italiarrak eskeinitako Munduko kanpeonatoan puntuka galtzen du aukera, Europako tituloarekin batera. Azken aldera, New York-en, munduko txapeldun ikaragarria bihurtuko zen Joe Louis-en eskumuturretatik jaso zuen Uzkudunek bere zigorrak latzena: KO, akabo!

G.A.

argia izatea; hots, errinera igotzen zarenan denbora guztian pentsatzen ihardun behar duzu: nola sartu kolpea, nola babestu, noiz...

A.— Gaur egun arte martzialak indar handia kendu diote bozeolari. Ba dirudi efektibitate handiagoa dutela...

P. SAN ROMAN.— Ziurtatzen diat hori topiko bat besterik ez dela. Karatean eta, beti burrukan ari balira bezala entrenatzen dira, ez dago inongo ukipenik, alegia. Bozeoan berriz, kontaktua erabatekoa da, kolpeak barruraino sartzen bait dira, eta ez dira 10 zentimetrotara gertatzen. Honek alde batez pragmatismo handia ematen dio; hau da, ez da borroka teoriko hutsean geratzen, eta bestalde, lehen esan dizudan bezala, sikologiaren sendotze ikaragarria dago. Bozeolari bat askotan jo izan da, beraz adibidez kaleko egoera berezi batean askoz ausartagoa eta bere burua ziurragoa izango du logikoki. Hala ere aseguratzen diat ez duala bozeolari bat kaleko borrokan ikusiko, lehen esan diadan bezala, bere agresibitate gimnasio barnean bideratuko duela.

A.— Konbaterik izan al da karateka eta bozeolari baten artean?

P. SAN ROMAN.— Ni neuk egin izan ditut eta esperientzia bozeoaren alde joan da.

A.— Nori aholkatuko zenioke bozeoa?

P. SAN ROMAN.— Edozein pertsona sentsiblerik; bai harroputzari eta baita pertsona kikildu bati ere. Oso berezia duk kirol hau, pertsona batekin konbate bat egin ondoren, bukatzeko mementuan, besarkatzen duzu eta mementu horretan zure munduko lagunik minena duzu. Honelakoa da bozeoa.

Mikel MENDIZABAL

Gure sustraiak gure indarra

Gure sustraiak gure historiañ erroturik daude. Urte gutxiren buruan Euskal Herriko enpresarik aurreratuen eraikitzeke gai izan diren gizon banaka baten asmamen eta ekinean. Sendotasuna inon izatekotan, hementxe. Inbertitzeko erabaki sendoa. Handitzeko gogoia. Eta guztiau lortzeko bide argiak. Hona hemen gure indarraren sustraiak, Petronor-en indarra.

PETRONOR
PETROLEOS DEL NORTE, S. A.

PETRONOR. AURRERAPIDE BERRIAN, AURRENDAI.

Bertsolaritza = eromena?

Doinua:

«Iparragirre abila dela»

Bertsogintza da polita baina bihur leike erogarri horretaz bertso sorta berri bat oraingoan nahi dut jarri zuzenikan ahal badet eskeiniko dizuet bai gazte eta bai zaharri bertsoengatik ia burutik jota dauden biren berri.

Bitako batek darabiltzala bertsoak bere buruan esan liteke dagola beste era bateko munduan kalean ta mendian ere bai lantegian bera dabilen lekuan kriston antzerki barregarria montatzen du inguruan.

Lankide batzuk esan zidaten nola dabilen lanean bere errima zerrendak beti daduzka aldamenean horiei begiratzuz eta ondo pentsatuz lanean ari denean gorantz begira jartzen da gero konzentrazio unean.

Zutik jarrita bere burua darabil gora ta behera arnasa sakon hartuz besoak gora, aurrera, atzera konzentratuta dago bertsoaren esklabo dauka «sumun» egoera pixkat horrela egonda gero badijoa komunera.

Komunerako bidaia ei da ai zer antzerki polita pelotan ari bailitzan doa astiro ta ez korrika lankide denak barrez bere hankaokerrez hala doala ikusita zai daudelarik numeroa noiz behar duen errepika.

Behin komunera sartuta gero ispilu handi bat dago aurrean jartzen da eginikan zenbaitu keinu arraro mikrofono aurrera doanaren antzera kantatzen du geroago ateratzen da pentsaturikan gero hobe ta gehiago.

Komunetikan atera eta lanera doa ondoren keinu arraro batzu eginaz lanean hasi baino lehen berriz lanari ekin bere erremintekin bertsotan hartuz atsedean ez dakidan da zenbat aldiz errepikatutuen duen.

Beste batean medira joan omen zen bertso eginez eta bidean bertsoetatik burua aska ezinez etxera itzuli zen keskatuta hain zuzen bertso haien eraginez ez bait zegoen seguru mendi puntan egon zen ala ez.

Gizaki horren berri eman dut gertatua den bezala bakoitzak pentsa beza jokera hori ote den normala hori da aberia esango dut egia ez nuke egon nahi hala bera bezala hasi ezkeror norbaitek senda nazala.

Gogor aritzen da egunero bertsoei ekin ta ekin bat batean ta idatziz ere ezaguna da Euskadin bere jardun hortatik atera du urtetik urtera hainbat etekin orain lau urte hasi zen ta gaur neur daiteke onenekin.

Arabarra da lehenago jarri dizkiodana bertsoak kontatuz hari bertsoengatik gertaturiko kasoak beste arabar bati ere dut erabaki jartzea bertso gozoak oraingo hau bai ezagutzen du ondo Euskadi osoak.

Lehenago horrena bezalakoa honena da txit grabea eta gainera uste dut dela konponbiderik gabea bertso saio danetan lan ta jai egunetan a ze nolako para falta ezinak dira Rikardo ta bere grabadorea.

Saio denetan egoten da lehen aipatu dudan bezala jendea bere presentziakin ohartzen da berehala bertsolariak ere zerra pentsatzen dabe Rikardo ikusi ahala berriro ere badugu hemen gure inkondizionala.

Gipuzkoatik bihurtu zaigu fama handiaren jabe saioetako kasetadunaz edonon egizu galde Anoni Egañak behin esandakoarekin denok adituta gaude Gipuzkoan ez dela saiorik hasten Rikardorik gabe.

Jai egunetan nola dabilen banijoa kontatzera eguerdian Atauna eta gauez igual Eibarrera jai guztietan berdin badu nahiko zeregin sarri haserre antzera batzutan ezin du joan eta bi saiotara batera.

Lanean ere ez du besterik pentsatzen bertsotan baino bere lankide guztiak omean daude potroetaraino azken lau urte hontan ta hain zuzen bertsotan hasi zenetik gaurdaino beharrean ez baina bertsotan jartzen du hainbat enpeino.

Rikardok ia ibilia du osorik Euskal Herria edozein bertso zalerentzako hori ez dugu berria eskua altxatuta ta kaseta piztuta beti aurrean jarria hain zuzen hori da bertso saio gehienen ezaugarria.

Bertso sorta hau bukatuko dut hemezortzigarrenean bertsoak ere ero dezake obsesioa denean bertso hauek eginik zera jakin nahi dut nik zoramen horren gainean gaitz hori soilik hedatu ote zaigun Araba aldean.

ARABAR BATEK BESTE BI ARABARRI

ELKARRI ADARRA JOTZEN

Buruan batere ilerik gabe geratu zen Bixente halako batean eta halaxe dago ordudunik. Jeronimok berriz, Bixenteren lagunak, ez du ile-
ren faltarik. Ugari dauka burua bate-
tik bestera tapatuz. Baina Jeronimo-
ren ilea zuri-zuria da, elurra bezain
zuria.

— Jeronimo, dio Bixentek, ikus-
ten denez elurte handia egin du zu-
re teilatu gainean.

— Zuri berriz buruko teila guztiak
eraman dizkizu haizeak.

KOARTELEAN

Teniente batek soldaduari:
— Ba al dakizu idazten eta letzen?
— Idatzi ezazu bada zerbait —dio
tenienteak.

Papera eta lapitza hartu, eta hala-
ko zirriborro batzuk egiten hasi zai-
gu soldadua. Tenienteak ikusi du no-
la ari den:

— Zer idatzi duzu ordea!
— Teniente jauna —erantzuten
dio soldaduak umil-umil— lehen ere
esan dizut letzen ez nenkiela!

IRRATIAN ENTZUNA

Irratian emandako iragarkia da
hau:

— Gure markako kotxe berriare-
kin istripu segurua!

Nonbait istripu-asegurua dohainik
egiten zutela esan nahi omen zuen.

ERDALDUN BERRI

Serbitzera joan zein bahin batean
Frantxiska izena zuen neskatxa bat
etxe aberats batera. Bere ustez
ederki asko zekien erdaraz hitzegi-
ten, baina begira nolako aleak bota-
tzen zituen.

Halako batean ari omen zen
arraultzak frejitzen zotz bat eskuan
zuela, eta honela galdetu zion etxe-
koandreak:

— Zer da eskuan duzun hori?
— Una zotz arraultzak frejitzeko!
Beste behin beste galdera hau
egin zion etxeandreak:

— Zer ordu da Frantxiska?
— Las bederatzi señora! —eta be-
re artean pentsatu zuen— erdaraz
jakin izan ez banu belaxe entendi-
tuko lidake ba señora erdaldun honek!

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako
hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete
bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da berauen
produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta
argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi
kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu,
“grazioso” pare honen ahotik: Amasako Joxe
Ramon Galarraga eta ARGIA bertan “Jo... adarra”
txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza
ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi
dituzula esanez. Kontrarrenboltoz egingo dugu honen kobraketa.
Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea..... Herria..... Probintzia.....

1. kasetea..... 2. kasetea..... Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

a ze flasha!

Galtzaundi eta Marylin ihauteritan

BATEK baino gehiagok esana da ihauterietan agertzen duela jendeak bere benetazko izakera. Ez zaie arrazoirik falta. Begiratu argazkia bestela!

Ostegun gizenez sagardotegi batean egin genuen afariaren ondorengo argazkia dugu berau. ARGIAko erredazioko lau —honez gero konturatuko zinen zein eta zein— eta afalondoan bere jakinduria erakusten hasi zitzaigun Zorroagako irakaslea gaituzu begien aurrean dauzkazunak. Gehiago jakin nahi baduzue ezkerrekoa nazue ni urtetan barrera daramadan aingura soinean dudalarik.

Ez dizuet kontatuko zer gertatu zen argazkia atera eta berehala. Sujerituko dizuet Koldori, nire lankideari, pila bat gustatu zitzaiola Zorroagako Marylin-a. Begira ezazue zer kasu polita egiten ari zaion Koldo Marylin-i. (Gure artean, aitortu behar dizuet atseginago dudala oinpean dudan mutur zabar hori Marylin txolin hori baino).

Sagardotegian, hasieran lotsatuta nengoen ni, ez zen inor eskandalizatu ikusten ari zarena ikusita ere.

Ez eta ere Koldori Marylin-ek bat ere kasurik egin gabe plantoia eman eta bere neskarekin aldegin zuenean inguruko donostiar pare baten pittarretik edatera.

Azkenean Tolosaldera jo genuen, tolosarrek hain gustoko duten numerito horietako bat egitera. Orbela ostatuaren parean jarri ziren gure bi neskatzak eta tolosarrek ikusi eta berehala ekiten zioten praketa jeisteari erabat abere-tuta.

Orduan, txori-txikia kanpoan zutelarik, Koldo eta biok Orbela-tik atera eta enbor tzarrarekin burutik bera jotzen genituen denak.

Hortik aurrera ez dut gauza handirik gogoratzen. Irudipena daukat prime-ran pasa genituela aurtengo ihauteriak!

Martin ARANA

osasunaren arduraz

Garaizaurreko umeak eta E bitamina

GARAIZAURREKO umeak (edo ume prematuroak) aurrerantzean garuneko paralisia-ren arriskutik libre geratuko lirateke bi medikuk egindako ikerketek fruiturik emango balute. Malcolm Chiswick eta Shunhil Sinha medikuek, Manchester-eko St. Mary's Hospital-eko Amategian frogatu ahal izan dutenez E bitaminak eragin handia du garaizaurreko umeetan, 10etik 4 erasaten dituzten garuneko odoljorioak ebitatzeko (eta ez da ahaztu behar odoljorio hauen ondotik askotan umeak paralisi batekin bukatuko dutela).

Bi urtetan, ernarialdiko 33 astea baino lehen jaioetako 250 ume aztertzen aritu ziren ikertzaile horiek. Chiswick doktorearen ustez, ume guztiak E bitaminaren indize baxu batekin jaiozen dira, lau astetan normaltzen den indizea. Indize baxu honek garaizaurreko umeetan globulu gorriak erasaten ditu. Ikerketa horretan, ausaz hautaturiko umeetan, bitamina horren 3 dosi injektatzen ziren, muskulubarnetik, 24 orduko epekin, jaio eta berehala hasiz. Tratamendu hau jaso zuten garaizaurreko umeetan garuneko odoljario gutxiago ikusi ziren.

Eserientzia honen ondoren, aipatu medikuek, garaizaurrekoen heriotzak gutxitu daitezkeela uste dute E bitamina ematen bazaie ume horiei.

Xabier AGIRRE

Frankismoak egurra eta demokraziak burla

FRANKISMOAK egurra eman zigun eta Demokraziak burla bakarrik egiten digu.

«Eman diezaiogun arazo honi behin betiko irtenbide bat eta kito», izan zitekeen jarrera garbi bat, hasiera berria egin nahi omen zen hartan. Inoiz ez da horrela izan. Guztientzako kafesne-autonomiak inbentatzearekin hasi, eta gaur arte, borondatea ez da problemari soluzio bat aurkitzekoa izan, ezpada dena katramilatzekoa eta zarpiltzekoa, nahastekoa, desegitekoa azkenik. Mareatu eta txikitu egin nahi gaituzte. Hamar urteotako historia horixe besterik ez da.

ABANTAILA guztietako estrategia da. «Nekatuko dira egunen batean»... Negoziaketa konplikatueta lehertarazi, problema guztia teknikoen labirinto bihurtu eta jendearen eskuetatik kendu, gortina atzean eztabaidak luzatu (gauzak zein zailak diren ikus dadin), han bertan ere beti aitzakiak eta luzapenak eman, alde guztietatik zailtasunak eta trabak asmatu, ilusioak kiskali, ezertxo soluzionatzeko dena sokatira desesperagarri batean lortu behar izatera obligatu.

Nahi edo behar genituen gauzak aski sinpleak ziren. Baina konplikatu egin behar izan dira. Kasik soluzionatu ezinezko moduan jarri behar izan da dena. Begira Nafarroa.

Gauzak zail jarri eta gero, zaila izaten bait da soluzionatzea. Eta nola soluziorik nahi ez zen, apropos jartzen dira gauzak horrelaxe hain zail, gero zail edukitzeko.

Bat asper-asper egiten da. Soluzioak behar ditugu eta desesperatzekoa da bide hori.

Horixe da, hain zuzen, bilatzen dutena ere. Desespera gaitzela. Birtartean, denbora irabazten ari dira. Soluzio urgentek behar direla, esaten da, baina denbora berriketan pasatzen uzten da gero. Denbora behar da, abertzaleak banatzeko (banatu eta garaituko duzu). Denbora, baita, jendea neka dadin. Ohitu dadin egoerara. Dena utz dezan, banean bizitzeko (bizitzeak bakarrik ematen du nahikoa lan), borroka alferrik dela etsirik.

DENBORA, zartagina kirtenetik daukanaren estrategia da, bere jokoan sartuz joan gaitezen, amairik ez duen eta inora ez daraman xake horretan guk ez bait dugu ezer irabaziko, berak ez deus galdu, baina zerbaitetan ari garela koan entretenitu, eta helbideetako katramilal artean helburuak ahaztu.

Joko horretan honez gero, ikusita dago ez daukagula zer irabazirik. Jokoan sartzeak, soluzio bat bihotz-zabalki bilatzen denean, izan lezake sentidorik. Ez, eperra marea tzeko bakarrik denean.

Soluzioa, ordea, ez handian eta ez txikian bilatzen da hemen ezertan. Bilatzen dena beti endroa eta toeroa da. Ez da Ioldi-rena, ikastolena, Gobernu antolaketarena, bakarrik. Denean berdin da. Denbora guzian berdin izan da.

DEMOKRAZIAK ere etsaiaren Deskema klasikoa heredatu du. Franco baino lehenagokoa da, Karlistadak eta Konbentzio Gerra bera baino antzinagokoa. Eta beri ere, oraindik, politikoen politikan bezala informazio espainolean, zinez funtzionatzen duena iparraldeko «etsaiaren» eskema da, telebista, irrati zein prentsa espainoletan. Transferentzietan berdin: etsai batekin negoziaketan ibiltzea bezala. Etsaiarekin, jakina da, engainatza eta garaitza bakarrik jokatzen da.

«Zuzenbidezko Estatua», orduan, beste tranpa bat eta burla bat bilakatu da. Astutoenaren edo gaiztoenaren eskubideen Zuzenbidezko Estatua. Hobekien posizionatuta dagoenaren Zuzenbidea, larri dabilen ahulagoari adarra jotzeko. Soluzioak erdizka, berandu, gaizki emateko, eta gainetik burla egin.

Burla ez da egurra baino gozagoa. Umilagarriagoa da. Eta gurea etengabeko umilazio baten historia ari da bihurtzen demokrazian.

Joxe AZURMENDI

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrea bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

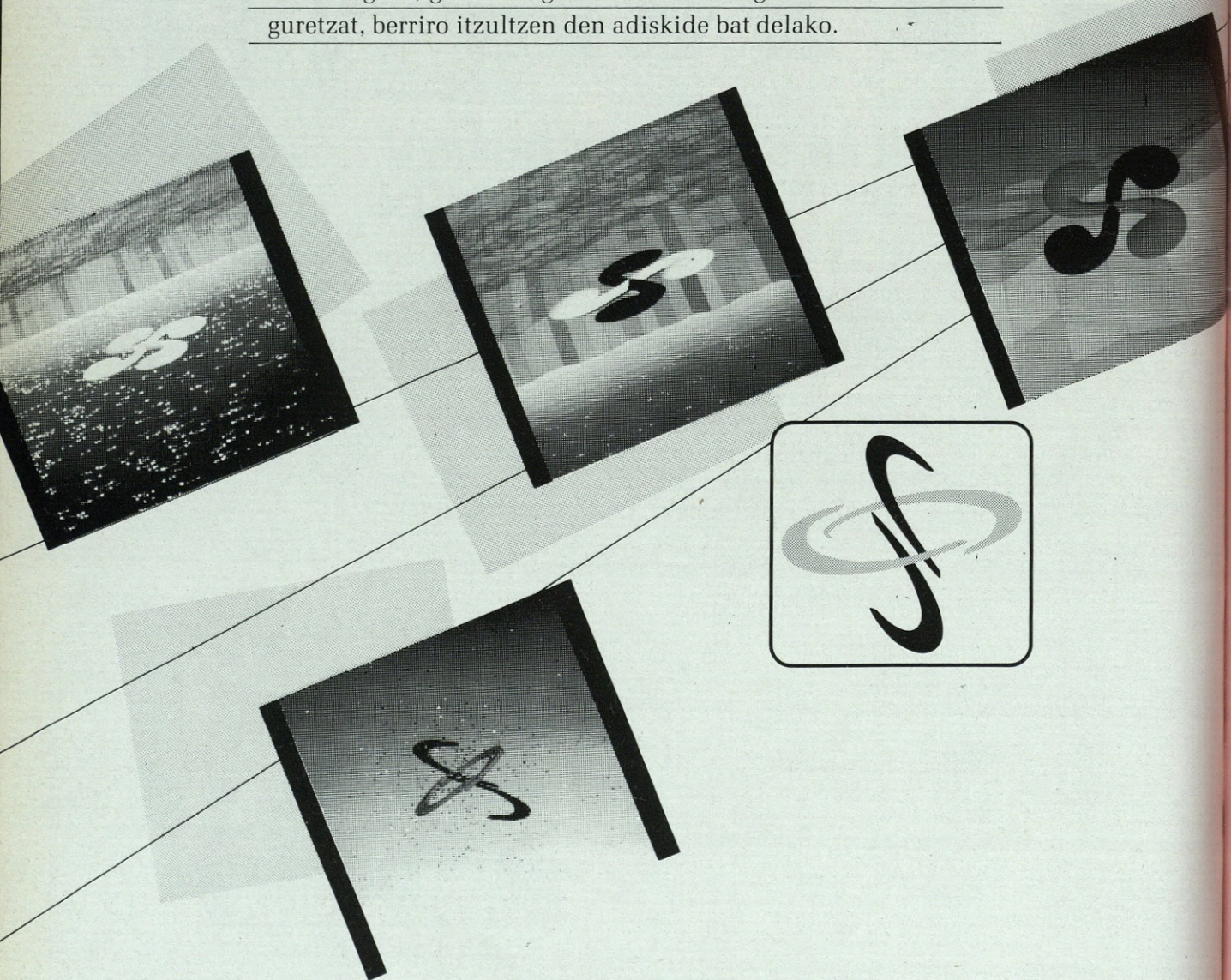
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA